

รู้-ต้น-เบิกบาน

เพื่อความรู้แก่คนทั้งปวง

รู้-ต้น-เบิกบาน

เพื่อความเกษมสันต์แก่ทุกชีวิต

รู้-ตื่น-เบิกบาน

เพื่อความเกษมสันต์แก่ทุกชีวิต

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์
กองทุนห้องสมุดศาลาจำปรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์
กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้

ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ติดต่อโดยตรงได้ที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์
อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

ภาพปก : ฝีมือ อ.จักรพันธ์ โปษยกฤต สมบัติของ ชาดา บุญสูง
ได้รับความเอื้อเฟื้อจาก เสถียรธรรมสถาน

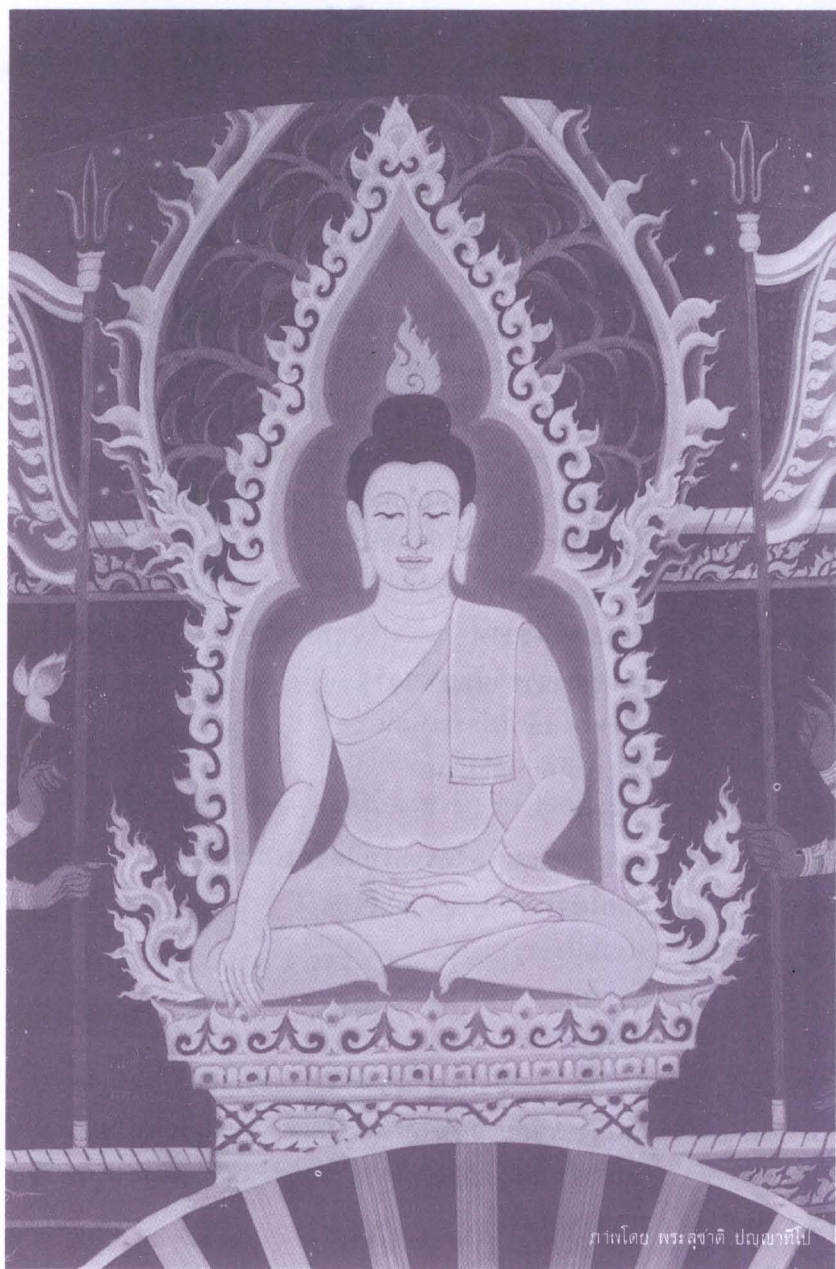
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๔๓ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

แม่พิมพ์ โดย สุนทรฟิล์ม โทร.๘๐๓-๒๒๔๘

พิมพ์ที่ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร.๘๐๓-๒๖๙๔-๗

ส า ร บั ญ

หน้า ๕	วิสาขบูชา วันสำคัญสากลของสหประชาชาติ-วันสำคัญของโลก
หน้า ๖	คิดถึงพระพุทธเจ้า
หน้า ๑๗	เพลง“วิสาขบูชา”
หน้า ๑๘	ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?
หน้า ๓๗	วิสาขบูชา...วันแห่งแสงสว่าง
หน้า ๓๘	วิสาขบูชา...วันเบิกบาน-วันเปิดเผย - วันหยายของคว่ำ-วันเลิกของปกปิด
หน้า ๓๙	วิสาขบูชา...วันหลุดออกมา-วันนั่งนอนสบาย- วันแห่งความแจ่มใสสดชื่น
หน้า ๔๑	ปฐมพุทธภาสิต
หน้า ๔๒	ปัจฉิมพุทโธวาท
หน้า ๔๓	พระพุทธจริยาอันประเสริฐ
หน้า ๖๕	กระหบ แล้วไม่กระเทือน
หน้า ๖๖	พระองค์อยู่หลังม่าน
หน้า ๖๗	บัวบาน
หน้า ๖๘	สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?
หน้า ๘๐	ดอกไม้จัดคน
หน้า ๘๑	คุหาแห่งบุญ
หน้า ๘๔	การraubความเร้าร้อน
หน้า ๘๖	ประตุสวรรค
หน้า ๘๗	วันเกิด...ภิกขุ ปัญญานันทะ บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๔๔ ปี
หน้า ๘๗	วันเกิด...ภิกขุ ปัญญานันทะ บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๗๕ ปี
หน้า ๘๘	วันเกิด...ภิกขุ ปัญญานันทะ บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๘๔ ปี
หน้า ๑๐๐	หนูนหมอนไม้
หน้า ๑๑๔	ทางลัดในชีวิต
หน้า ๑๑๕	ทีละชั้น
หน้า ๑๑๘	คนใช้เจ้าปัญญา

บนอนบนิอมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า
ผู้ทรงเป็นดวงประทีปของโลก

วิสาขบูชา

วันสำคัญสากลของสหประชาชาติ

วันสำคัญของโลก

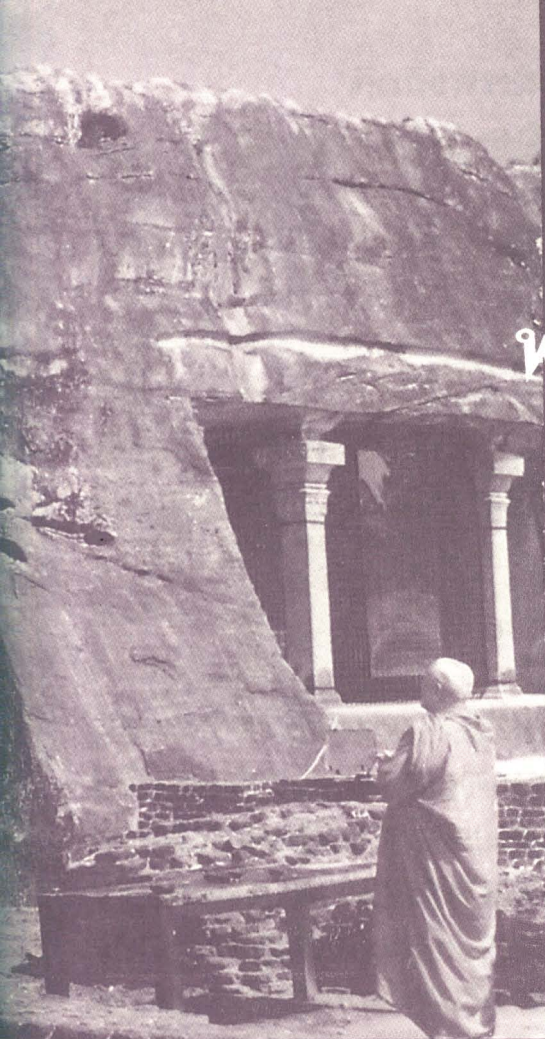
ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัย
สามัญครั้งที่ ๕๔ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๒
ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบที่จะประกาศ
ให้ “วันวิสาขบูชา” เป็นวันสำคัญสากลของสห
ประชาชาติ โดยเป็นการเสนอของประเทศ
ศรีลังกา เนื่องจากเห็นว่า วันวิสาขบูชา เป็นวัน
สำคัญทางพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนทั่ว
โลก เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้
และเสด็จดับขันธปรินิพพาน ทั้งนี้พระพุทธเจ้า
ทรงสั่งสอนให้มวลมนุษยามีเมตตาธรรม และขันติ
ธรรมต่อมวลมนุษย์ด้วยกัน เพื่อให้เกิดสันติสุข
ในสังคม ซึ่งเป็นแนวทางของสหประชาชาติ

ข่าว - ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓

“...ข้าพเจ้ามีความรักเคารพในพระบรมครู และ
ชอบใจในงานที่ได้ทรงกระทำมาเป็นตัวอย่างแก่
เราทั้งหลาย พระพุทธดำรัสที่ตรัสสอนทุกวรรค
ทุกตอนซาบซึ้งถึงใจของข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้า
มองเห็นความจริงแห่งคำสอนนั้น

คิดถึง พระพุทธรเจ้า

ภิกขุ ปัญญานันทะ

ข้าพเจ้าจึงมอบกาย-ใจถวายเป็นพลีแด่
พระองค์ และยินดีทำงานตามรอยพระองค์
เสมอไป เพื่อให้สัจธรรมของพระองค์ได้เข้าถึง
ใจของหมู่สัตว์ผู้มีโมหะครอบงำ และเข้าใจทาง
เดิน นำตนออกจากโมหะนั้นเสีย...”

คิดถึงพระพุทธรเจ้า

ภิกขุ ปัญญานันทะ

วันนี้เป็นวันพระสิ้นเดือนห้า พຼ່ງนี้ก็เป็นวันขึ้นค่ำของเดือน เดือนหกทางจันทรคติตรงกับเดือนพฤษภาคม อันเป็นเดือนของพวกเราชาวพุทธ เพราะเป็นเดือนที่มีวันเพ็ญตรงกับวันประสูติ, ตรัสรู้, ปรีชาญาณ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ชาวเราเรียกกันว่า วันวิสาขบูชา

ชาวโลกที่เคารพในพระพุทธศาสนา ย่อมมีการฉลองวันนี้อย่างเป็นพิเศษเสมอ ทุกปีเราได้รับข่าวอันน่าปิติจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลก เขาได้พร้อมใจกันเฉลิมฉลองวันวิสาขะเป็นวันพิเศษเสมอ

วันวิสาขะจึงเป็นวันแห่งความปรีดาปราโมทย์ของหมู่สัตว์ผู้มีตาเห็นทางแห่งความจริงแล้ว และมีความปิติในความจริงนั้น

พุทธนิคม เชียงใหม่ ได้ประชุมกันทำวิสาขะ เป็นงานพิเศษเสมอมา ตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๔๙๒ จนกระทั่งบัดนี้ ทุกปีเราได้พยายามหาวิธีปลุกใจ เร่งเร้าศรัทธาของปวงชาวพุทธ ให้ตื่นจากความหลับใหล ให้เดินตามแนวทางที่พระพุทธองค์ได้ทรงชี้ไว้ให้ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหนุ่มสาวทั้งหลายได้ตื่นตัว และหันมาสนใจในศรัทธาของบิดามารดาของตน

วันนี้เป็นวันพระ ข้าพเจ้ามีเวลาอยู่ในสวนพุทธธรรม ภายหลังที่ได้จากไปเป็นเวลาหลายเดือน ไปเพื่องานของพระพุทธองค์

ข้าพเจ้ามีความรักเคารพในพระบรมครู และขอบใจในงานที่ได้ทรงกระทำมาเป็นตัวอย่างแก่เราทั้งหลาย พระพุทธดำรัสที่ตรัสสอนทุกวรรคทุกตอนซาบซึ้งถึงใจของข้าพเจ้า

คิดถึงพระพุทธเจ้า

ทำให้ข้าพเจ้ามองเห็นความจริงแห่งคำสอนนั้น ข้าพเจ้าจึงมอบกาย-ใจถวายเป็นพลีแด่พระองค์ และยินดีทำงานตามรอยพระองค์เสมอไป เพื่อให้สังฆธรรมของพระองค์ได้เข้าถึงใจของหมู่สัตว์ผู้มีโมหะครอบงำ และเข้าใจทางเดิน นำตนออกจากโมหะนั้นเสีย

ข้าพเจ้าได้ท่องเที่ยวไปทำงานสอนคนมากเท่าใดก็ยังได้กุศลเท่านั้น กุศลเป็นเครื่องขุดเกลาใจของข้าพเจ้าเองและผู้ฟัง ทั้งมวลให้สะอาดหมดจด

โลกในสมัยนี้เต็มไปด้วยความชั่วร้าย ชาวโลกกำลังมัวเมาหลงใหลในบาป และสำคัญว่าตนเป็นผู้ไม่ได้ทำบาป ตนเป็นทุกข์สำคัญว่าตนเป็นสุข ตัวโง่เง่าแท้ๆ แต่สำคัญว่าตนเป็นคนฉลาดเต็มที่ นี่คือการเข้าใจผิด ความคิดในรูปนี้กำลังแพร่หลายอยู่ในโลก และเป็นพายุร้ายที่ทำให้บ้านคือความดีต้องพินาศ

คิดถึงพระพุทธรเจ้า

พี่น้องทั้งหลาย.....จงตื่นขึ้นจากความหลับใหลมัวเมากันเถิด อย่าหลงผิดต่อไปอีกเลย จงเอียงหูมาทางนี้ แล้วจงตั้งใจสดับฟังข่าวดีกันบ้างเถิด ข่าวดีที่จะทำท่านให้เป็นไทย ทำท่านให้สงบ หายจากความโง่หลงมัวเมา เป็นข่าวที่ควรฟังไปไหม ท่านผู้ต้องการพ้นทุกข์ ?

เมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว เจ้าชายแห่งราชสกุลในเมืองกบิลพัสดุ์ในประเทศเนปาล เป็นเจ้าชายที่มีรูปสวยสง่าเพียบพร้อมด้วยความดีที่เจ้าชายทั้งหลายจะพึงมีได้ เป็นที่รักของบิดามารดา เป็นที่รักของประชาชนชาวแคว้นแคว้น มีการศึกษาดี อบรมดีทุกอย่าง มีแม่เหลืที่น่ารักและอยู่กันด้วยความสุขตามโลกีย์วิสัย มีลูกน้อยเป็นชาย นามเอนดู ซึ่งตามปกติก็เป็นเครื่องล่อให้หลงให้เพลิน ให้ติดจนจากไปไม่ได้อยู่แล้ว มีหนายังมีความเพเลิดเพเลิดที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม เช่น ปราสาทที่เหมาะสมแก่ฤดูกาล บริวารสาวสวยที่ชำนาญในการฟ้อนขับและทำเพลงให้ชื่นใจ พระกระยาหารและที่นั้งนอนก็ล้วนแต่น่าอภิรมย์ใจทั้งนั้น ถ้าเป็นเจ้าชายอื่นๆ ก็คงหลงใหลดื่มด่ำอยู่ในรสนี้แห่งโลกีย์ เหมือนนกที่ติดตาข่ายของนายพรานป่าผู้มีใจหมิพ ไม่สามารถจะจากไปได้แน่ๆ

แต่เจ้าชายผู้เกิดมาเพื่อช่วยโลกให้รอดพ้น หาได้มัวเมาในความสุขอันเกิดจากกามไม่ ทรงคิดอยู่เสมอว่าเป็นกรงทองที่ขังตนให้ติดอยู่ ทำตนให้ตกเป็นทาสของกาม จนไม่สามารถถอนตัวได้ แม้จะทรงเสพกามบ้างก็เสพด้วยความรู้เท่ารู้ทัน หาได้เสพด้วยความหลงใหลมัวเมาไม่ จิตของพระองค์ยังคงหาทางออกอยู่เสมอ ผลที่สุดก็ปรารภถึง ความแก่ ความเจ็บ ความ

คิดถึงพระพุทเจ้า

ตาย ที่ครอบงำชาวโลกทุกท้าวหน้า ก็ทรงเบื่อหน่าย ใครจะหนีให้พ้นจากสิ่งเหล่านี้ จึงตัดสินใจพระทัยอย่างเด็ดเดี่ยว ออกไปจากวัง และครองชีวิตอย่างนักบวช แสวงหาความจริงเพื่อความรอดพ้นต่อไป

ถ้าเราศึกษาประวัติศาสตร์ของโลก จะพบว่าในโลกนี้มีราชาผู้ครองเมืองนับจำนวนพันๆ แต่พระราชานี้ไม่เคยคิดจะสละโลก เพื่อออกไปบำเพ็ญแสวงหาความจริงกันเลย เป็นพระราชานี้ที่ไม่รู้จักพอในกาม มีแล้วก็ทรงแสวงหาเพิ่มเติมอีก ลุ่มหลงไม่รู้สร้างในกามารมณ์ เป็นพระราชานี้ที่เป็นทาสมากกว่าเป็นไทย เป็นนกที่ติดบ่วง และตายในบ่วงทั้งนั้น น้อยนักที่จะหนีไปได้ นี่เป็นคติวิสัยของชาวโลกผู้เห็นโลกเป็นสิ่งที่น่าพอใจ

แต่เจ้าชายของเราเป็นเจ้าชายองค์เดียวที่มีพระทัยเด็ดเดี่ยว ทั้งกามสุขออกไปหาสุขที่เกิดจากความวิเวก

โลกในสมัยนี้ต้องการคนเสียสละเสียจริง เพราะความเสียสละเป็นทางของความสงบ ความอยากได้จนเกินพอดีเป็นทางมาของความโกลาหลวุ่นวาย

ปัญหาของโลกที่นักการเมือง นักการทูต นักการทหาร และนักการร้อยแปดคิดสะสางกันอยู่ แต่ยิ่งสางยิ่งยุ่งนั่น เป็นเรื่องเนื่องมาจากการไม่รู้จักเสียสละกันบ้างนั่นเอง ทุกคนอยากเอาทั้งนั้น เอาไว้มากยิ่งยุ่งมาก เอาออกเสียบ้าง ยุ่งจะลดลงไป

เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงทำพระองค์เป็นตัวอย่างมาแล้ว ชาวโลกมิได้ดำนินตาม จึงไม่หายยุ่ง ถ้าเรามาคำนึงถึงพระคุณอันนี้ และดำเนินตามกันบ้างแล้ว ตัวเราจะได้พบกับความสงบเป็นแน่

คิดถึงพระพุทเจ้า

โลกนี้อยู่ได้ด้วยความสะดวกหรือด้วยความเห็นแก่ตัว
ง่ายเดียว? ปัญหาถ้าเราคิดกันดูแล้วก็จะเห็นว่า ถ้าเห็นแก่
ประโยชน์ตน แล้วความยุ่งจะมีมากขึ้น ในขณะที่คนผู้ไม่มีระเบียบ
ในใจไปซื้อตัวขึ้นรถไฟ ต่างคนต่างอยากได้ตัวก่อน จึงแทรกแซง
เบียดเสียดกันเป็นงานใหญ่ ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันบ้าง
ทำให้งานชักช้าไม่ทันกับเหตุการณ์บ้าง คนดีเขามองแล้วก็นึกว่า
ช่างป่าเถื่อนจริงๆ ป่าเถื่อนเพราะไม่มีระเบียบ มีระเบียบแล้ว
หมดความเป็นป่าเถื่อน ระเบียบย่อมไม่เกิดแก่หมู่ชนผู้เห็นแก่ตน
เป็นใหญ่ ฉะนั้นถ้าเราหวังความดีงามแก่ตนแก่ท่านแล้ว ลด
ความเห็นแก่ตนเองให้น้อยลงไป แล้วคิดถึงอกเขาอกเรากันบ้าง
ความสุขในโลกตั้งอยู่บนมูลฐานแห่งการเห็นอกเห็นใจกันเท่านั้น

ก่อนสละโลกออกบวช เจ้าชายได้พบสิ่งที่ชวนให้คิดมาก
๓ ประการ คือ คนแก่ หง่อม คนเจ็บ คนตาย ที่เราเรียกขานกัน
ว่า“เทวทูต” แปลว่า ผู้มาเตือนใจให้รู้สึกตัว

เทวทูตมิอยู่ทั่วไปแม้แต่ตัวของเราเอง เพราะชีวิตทุกชีวิต
เริ่มต้นด้วยการเกิด แล้วก็แก่-เจ็บ-ตาย ทั้งนั้น เป็นเรื่องที่
หนีไปไม่พ้น และเป็นความจริงที่ทุกคนต้องพบกันเสมอ

ชาวโลกผู้มัวเมาในกาม แม้มองเห็นเทวทูตแล้ว ก็ไม่เคย
นำมาคิดมาเตือนใจ เพราะตาของตนมัวอยู่ด้วยหมอกคือความ
หลง เมื่อหลงไหลอยู่ ความจริงจะปรากฏได้อย่างไรกัน

เจ้าชายทรงเห็นคนแก่ แล้วก็นำมาคิดในสองทางคือ ทรง
คิดว่า เขาแก่แล้ว พระองค์จะแก่บ้าง จะหนีอาการอย่างนี้ไป
ไม่พ้น ความแก่เป็นสมบัติของชีวิตที่ทุกคนต้องรับไว้ด้วยความ
ไม่เต็มใจ เมื่อทรงคิดอย่างนี้ก็ทรงเบื่อหน่ายในการที่จะอยู่ในวัง

คิดถึงพระพุทโเจ้า

เห็นความสุขแบบพรรคนั้นเป็นเรื่องไร้ความหมาย คิดว่าน่าจะมีความสุขที่ประเสริฐกว่านี้แน่ๆ จึงได้ออกบวช นี่แง่หนึ่ง

อีกแง่หนึ่ง เจ้าชายทรงมีพระทัยประกอบด้วยความเมตตาต่อสัตว์โลกทั่วไปอยู่แล้ว มีทางใดที่พอจะช่วยชาวโลกให้พ้นทุกข์ได้ต้องทรงกระทำ ในความที่พบคนแก่ในรูปนั้นก็ทรงคำนึงว่า..

โลกหนอโลก สภาพความเป็นอยู่ของเจ้า ช่างทรมาณใจจริงๆ คนแก่คนนี้เป็นหนึ่งในจำนวนมากที่ต้องถูกทอดทิ้ง โดยขาดผู้เอาใจใส่ดูแล ทำไมจึงถูกทอดทิ้งเล่า? เพราะชาวโลกมัวสละวนแต่จะแสวงหาความสุขส่วนตัว จนลืมนึกถึงผู้อื่นเพียงขนาดนี้ก็ยั้งดี ร้ายไปกว่านั้น เมื่อหาความสุขใส่ตนนั้นยังบั่นทอนความสุขของคนอื่นอีก นี่เป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจเหลือเกิน จะทำอย่างไรหนอ จึงจะมีทางบรรเทาความลำบากของคนแก่ทั้งหลายได้ เราต้องเอาชีวิตเข้าแลกเกิด..

จึงทรงสละโลก ออกบวชเพื่อส่วนรวม ให้มีความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สันติสุขจะมีได้โดยวิธีนี้เท่านั้น เมื่อคิดถึงตอนนี้ก็ทำให้เห็นว่า ความกรุณาเป็นคุณธรรมสำคัญที่นำเจ้าชายให้สละโลก และช่วยผู้อื่นให้รอดพ้นจากความทุกข์ สมดังคำว่า“ความกรุณาเป็นลักษณะของคนผู้มีใจใหญ่” ดังนี้

ในสมัยนี้ ถ้าหากชาวโลกทั้งหลายจะหันเข้าหาทางของพระและบำเพ็ญคุณธรรมข้อนี้ให้เกิดขึ้นในใจ คิดเห็นนอกเขากเรา จะทำอะไร จะพูดอะไร จะคิดสิ่งใด ก็ต้องตรองเสียก่อนว่า การทำการพูด การคิดนี้ เป็นไปเพื่ออะไร ถ้ามีความเห็นแก่ตนเป็นมูลฐานอยู่แล้ว ควรใช้สติปัญญายับยั้งความคิดนั้นเสีย เพราะ

คิดถึงพระพุทโเจ้า

ถ้าปล่อยไว้ก็จะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์แก่ตนด้วย แก่บุคคลอื่นด้วย โลกกำลังต้องการความรักความเมตตา และความเสียสละต่อกัน ฉะนั้น ขอชาวโลกทั้งหลายจงหันเข้าหาคุณธรรมข้อนี้กันเถิด

เจ้าชายบวชแล้วเปลี่ยนสภาพจากมกุฏราชกุมารมาเป็นคนจนนุ่งผ้าเก่าๆ ขาดๆ นอนกลางดินได้ต้นไม้ ไม่มีคนใช้คอยบำเรอ อาหารก็ได้จากคนที่เขามีใจเสียสละให้ เป็นอาหารประเภทง่ายๆ กินเพื่อย่อย มิใช่อยู่เพื่อกิน ใช้เวลาส่วนมากในการศึกษาค้นคว้าทางใจต่อไป เป็นการค้นหาทางอันจะไปสู่ความพ้นทุกข์ การหาคนเดียวคงลำบาก เพราะเป็นผู้ใหม่ จึงต้องเดินทางต่อไปเพื่อปรึกษากับครูที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น

ผลที่สุดก็ได้พบครูผู้สามารถทั้งสอง จึงเล่าเรียนและปฏิบัติจนทำได้ดีเท่าครู ครูก็ขอให้อยู่ช่วยกันสอนศิษย์ต่อไป แต่หาได้พอพระทัยในตำแหน่งนั้นไม่ เพราะเห็นว่ายังมีช่องทางพ้นทุกข์อย่างแท้จริง จึงค้นคว้าใหม่ต่อไป

ตอนนี้ควรจะเป็นเยี่ยงอย่างแก่นักศึกษาทั้งหลาย คืออย่าพอใจในสิ่งที่ตนได้ไว้เท่านั้น ในเมื่อยังไม่ถึงจุดหมายที่ตนมุ่งไว้ เพราะการเดินทางไกลเข้าไปพักเสียกลางทาง โดยนึกว่า พอแล้วก็ไม่มีทางจะถึงได้ ลาภ ยศ สุข เพียงเล็กน้อย ทำให้คนติดและคิดว่าพอแล้ว จึงไปไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ฉะนั้น นักศึกษาที่มุ่งเรียนวิชาการ จงทำตนเยี่ยงพระมหาสัตว์เถิด ท่านจะถึงจุดหมายได้สมความประสงค์

มีพระพุทธภาษิตบทหนึ่งว่า **“เมื่อยังไม่ถึงจุดที่ตั้งไว้ ก็อย่าหยุดพักเลย จงเดินต่อไปจนถึงจุดนั้นเถิด”** นี่เป็นคำ

คิดถึงพระพุทธเจ้า

ที่ควรฟังไว้ การตั้งใจทำจริงเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทุกคนจะต้องมีไว้ ชาติความจริงใจแล้งงานทุกอย่างเหลวหมด คนผู้หวังความสำเร็จจึงควรมีความตั้งใจจริงเป็นทุนชั้นสอง แล้วเดินทางด้วยความเพียรก็จะถึงจุดหมายได้สมใจ

การเสียสละ อันเกิดจากความเมตตากรุณาและตั้งใจศึกษาจริงๆ เพื่อผลอะไรเล่า?

ตอบว่า เพื่อความบริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์ หรือ ความสะอาด เป็นจุดหมายที่ต้องไปให้ถึง

ชีวิตของชาวโลกย่อมแปดเปื้อนด้วยสิ่งไม่สะอาดมีมากอย่าง ทั้งที่เป็นส่วนกลาง-หยาบ-ละเอียดย คนไม่รู้เท่าทันก็นึกว่าเป็นของดีไปโดยเข้าใจผิด กิเลสอันเป็นเหตุทำให้ใจขุ่นมัวนั้น เป็นเรื่องควรเอาออกเสียทั้งนั้น ผู้บริสุทธิ์คือผู้ไม่มีกิเลสเลย

พระพุทธเจ้าคือผู้บริสุทธิ์ เรานึกถึงพระองค์ ก็นึกถึงความบริสุทธิ์ และควรน้อมความบริสุทธิ์มาใส่ในตัวเรา เหมือนเรารู้ว่ากายของเราแปดเปื้อนด้วยสิ่งสกปรก ก็ควรอาบน้ำชำระร่างกายล้างเสียโดยเร็ว ความสกปรกทางกายล้างด้วยน้ำ ความสกปรกทางใจล้างด้วยธรรมะของพระพุทธองค์ ถ้านึกด้วยว่าพระพุทธองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ ก็ควรที่จะทำตนให้บริสุทธิ์บ้าง

เพราะการถึงพระนั้นต้องถึงด้วยใจ ทำใจให้เป็นพระ ให้เหมือนพระ พระก็มีอยู่ที่ตน

สมัยนี้เราชอบมีพระไว้กับตน แต่หาได้มีพระแท้ติดตนไม่ พระภายนอกเป็นเครื่องเตือนใจ พระภายในคือความบริสุทธิ์เป็นพระแท้

จงนิมนต์พระแท้ๆ มาใส่ตนเถิด ตนจะปลอดภัย

คิดถึงพระพุทธเจ้า

ในวาระสมัยวิสาขบูชา อันเป็นวันประสูติ - ตรัสรู้ -
ปรินิพพานขององค์บรมครู เราทั้งหลายควรสำรวจมจิตระลึกถึง
พระองค์ ไม่กระทำการที่เป็นความชั่ว ความเสียหาย แต่คิด
ในใจก่อนว่า

“เราเป็นคนไทย เรานับถือพระพุทธศาสนา พระ
พุทธเจ้าเป็นที่พึ่งของเรา พระองค์มีความกรุณาอันยิ่งใหญ่ มี
ความบริสุทธิ์ ไม่มีใครเสมอเหมือน มีปัญญาความรู้แจ้งเห็น
จริงในทางพ้นทุกข์ พระองค์เป็นที่พึ่งอันแท้จริงของชาวโลก
เรายอมเป็นทาสของพระองค์ จะประพฤติตนตามที่
พระองค์สั่งสอนเราทุกประการ เพื่อก่อให้เกิดความกรุณา ความ
รอบรู้ ความบริสุทธิ์

เราจะไม่ยอมเป็นทาสของความชั่วร้ายไม่ว่าขนาดไหน
เราจะมีสติสัมปชัญญะในการเป็นอยู่ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

อโห พุทฺโธ พระพุทธเจ้า เป็นครูของเรา

อโห ธมฺโม พระธรรม เป็นแนวทางแห่งชีวิตของเรา

อโห สงฺโฆ พระสงฆ์ เป็นประทีปนำทางของเรา

เราทั้งหลายจะเดินตามพระสงฆ์ด้วยความตั้งใจ เรา
จะนำพระธรรมมาเป็นเส้นทางของชีวิต เพื่อเดินไป-เดินไป
จนกว่าจะพบกับความบริสุทธิ์อันเป็นองค์พระที่เราเรียกร้องหา”

ขอความพ้นทุกข์จงมีแก่ชาวโลกในวันวิสาขะเทอญ

ภิกขุ ปัญญานันทะ

สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ - ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘

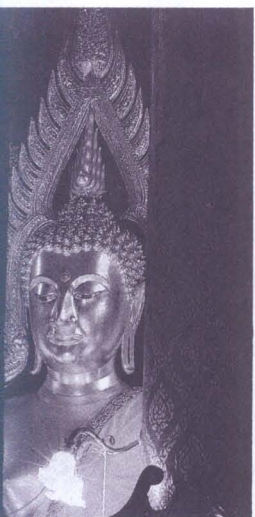
เพลบ วิสาขบูชา (คำร้อง โดย สนิท ศ.)

“วิสาขบูชา” นี่เป็นวันสำคัญ
ชาวพุทธทราบเป็นวันพระพุทธเจ้าประสูติค่านต์
วันเริ่มตรัสรู้และเสด็จสู่นิพพาน
เกียรติแผ่ไพศาลช้านานตลอดเวลา

“วิสาขบูชา” น้อมวันทาพุทธองค์
โดยพร้อมจิตจำนงหนุนนำส่งศาสนา
เดือนทกวันเพ็ญพ้องแสงเดือนผ่องส่องนภา
ดุงค่าสดาฉายาพระธรรมประจำทุกกาล

เหล่าชาวพุทธมิตควรจะหยุดอยู่เฉย
ช่วยกันเผยแผ่พระธรรมทั่วสถาน
สร้างผลบุญเกื้อกูลแต่สุนทรทาน
เป็นศรีพุทธกาลผ่านยุคเชิฐเป็นหลักชัย

“วิสาขบูชา” น้อมวันทาพุทธคุณ
โดยพร้อมจิตเจือจุนพุทธศาสน์ตลอดสมัย
ประกอบกิจกุศลผลจะเพิ่มสุขเสริมใจ
แผ่เมตตาไปพร้อมใจธรรมประจำนิรันตร

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน

ตรงกับวันเดียวกันแน่หรือ?

พุทธทาสภิกขุ

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ครบเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?

พุทธทาสภิกขุ

แสดงในวันวิสาขบูชา บนยอดเขาพุทธทอง ส่วนโมกขพลาราม

๙ พฤษภาคม ๒๕๑๔

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺทสฺส ฯ

ณ บัดนี้ จะได้วิสันหาพระธรรมเทศนา เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญา ส่งเสริมศรัทธา-ความเชื่อ และวิริยะ-ความพากเพียรของท่านทั้งหลาย ผู้เป็นพุทธบริษัท ให้เจริญงอกงามก้าวหน้าในทางแห่งพระศาสนา ของสมเด็จพระบรมศาสดา อันเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลาย กว่าจะยุติลงด้วยเวลา.

ธรรมเทศนาในวันนี้ เป็นธรรมเทศนาปรารภวิสาขบูชา ทั้งมีความมุ่งหมายแต่เพียงเพื่อจะเป็นเครื่องชี้แจงให้กระทำในใจให้แนบคาย ให้ได้รับประโยชน์อันสงสจจากการทำวิสาขบูชาให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้. ดังนั้นจึงขอให้ท่านทั้งหลาย จงตั้งใจฟังโดยแนบคาย ให้สำเร็จประโยชน์เกิด.

การที่จะได้รับอันสงสจของวิสาขบูชาเต็มทีนั้น จะต้องกระทำในใจให้เป็นอย่างดี ให้เกิดความรู้สึกในพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เกิดศรัทธา ให้เกิดปีติ ให้เกิดปราโมทย์ โดยแท้จริงขึ้นมา จึงจะมีผลเต็มที่ตามความมุ่งหมาย. ด้วยเหตุฉะนั้น เราจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ตามสมควรเป็นลำดับไป.

ข้อแรกที่สุด จะต้องระลึกถึงข้อที่พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายนั่นเอง. สัตว์ทั้งหลายรวมทั้งตัวเราด้วย ได้รับประโยชน์จากการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้: อาจจะได้เต็มเปี่ยมสมบูรณ์ก็ได้, หรืออย่างน้อยก็ได้มากกว่าสัตว์ที่ไม่เคยได้ฟังคำสั่งสอนของพระองค์. แต่ที่จะให้ได้มากที่สุดนั้น ก็คือ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนให้ได้มากเท่าไร.

ส่วนวันนี้ นั่น เป็นวันที่กำหนดไว้สำหรับ ระลึกถึงพระคุณอันนั้นเป็นประจำ ปี ข้อที่พระผู้มีพระภาคเจ้ามีความสำคัญแก่วันเช่นนี้นั้น ดังที่ได้ทราบกันอยู่แล้ว ก็คือว่าเป็นวันประสูติ เป็นวันตรัสรู้ และเป็นวันปรินิพพาน ; กล่าวอย่างปาฏิหาริย์ว่าเป็นวันเดียวกันคือวันเช่นวันนี้. นี่ก็เป็นการเชื่อถือของพุทธบริษัทกลุ่มหนึ่ง คือกลุ่มของพุทธบริษัทฝ่ายเถรวาทอย่างประเทศไทยเรา.

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือไม่?

ส่วนพุทธบริษัทฝ่ายอื่น เช่นฝ่ายมหายานเป็นต้นนั้น หาได้ถือว่าพระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ในวันเดียวกันเช่นวันนี้ไม่.

ข้อนี้ **เรามีความเข้าใจกันอย่างไร จึงจะไม่ใช่ที่ขัดขวางกัน?** ถ้าสมมติว่าคนที่เป็่นนักศึกษาแห่งยุคปัจจุบันจะมาพูดขึ้นว่า มันเป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อ เราจะมีคำอธิบายกันอย่างไร?

ถ้าเราจะยึดถือเอาว่า **การประสูติ การตรัสรู้ และการปรินิพพาน มีในวันเดียวกัน** เช่นในวันนี้ นั่นก็จะกล่าวได้ว่าเป็นการถือในลักษณะที่เป็นปาฏิหาริย์ และถือว่าสิ่งที่เป็นปาฏิหาริย์นั้นก็มีได้จริง และมีอยู่จริง.

แต่ถ้าว่าจะให้เป็นที่ยอมรับได้สำหรับคนสมัยปัจจุบัน ก็จะต้องแปล **ความสำคัญของ ๓ คำนี้** ให้เป็นที่ถูกต้อง กล่าวคือ คำว่า **“ประสูติ”** ก็ดี คำว่า **“ตรัสรู้”** ก็ดี คำว่า **“ปรินิพพาน”** ก็ดี แม้จะแตกต่างกันโดยคำพูด แต่ความหมายนั้นเป็นอย่างเดียวกัน. ถ้าพูดอย่าง**ภาษาคนธรรมดา** ประสูติก็คือประสูติ ตรัสรู้ก็คือตรัสรู้ ปรินิพพาน ก็คือปรินิพพาน คือ **การเกิด การตรัสรู้ และการตาย**; แต่ถ้าจะพูดอย่าง**ภาษาธรรม** คือเป็นภาษาที่ลึกซึ้งกว่าธรรมดา ซึ่งเป็นภาษาที่ผู้รู้เขาพูดกันแล้ว **การประสูติ การตรัสรู้ และการปรินิพพาน** ก็มีทางที่จะเป็นสิ่งๆ เดียวกันได้:

การประสูติ ก็หมายถึงการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า มิได้หมายถึงการเกิดขึ้นจากท้องพระมารดา อย่างนี้ก็ได้. คำว่า **เกิด** ในที่นี้ คือเกิดเป็นพระพุทธเจ้า. **เกิดเมื่อไร? เกิดในขณะที่เป็นการตรัสรู้. เกิดที่ไหน? เกิดที่โคนต้นโพธิ์นั่นเอง.** แต่ถ้ากล่าวอย่างภาษาธรรมดา ก็เกิดที่สวนลุมพินี ใต้ต้นสาละ; อย่างนี้มัน

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?

ก็ต่างกัน. แต่ถ้าถือว่า การเกิดเป็นพระพุทธเจ้านั้นแหละ คือ การเกิดอย่างแท้จริงของพระพุทธเจ้า. การเกิดอย่างธรรมดาสามัญ มันก็เหมือนๆ กันทุกคน ไม่น่าสนใจอะไร. การเกิดที่น่าสนใจ คือ การเกิดเป็นพระพุทธเจ้า. พระองค์ก็ได้เกิดหรืออุบัติขึ้นในโลกนี้ ในลักษณะที่เป็นโอปปาติกะกำเนิด คือเกิดผลุดขึ้นมาเป็นพระพุทธเจ้า ที่ได้โคนต้นโพธิ์นั่นเอง.

ที่นี่ การตรัสรู้ ก็หมายความว่า มีการเกิดเป็นพระพุทธเจ้า. เพราะฉะนั้นการเกิดเป็นพระพุทธเจ้า กับการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า นั้นเป็นสิ่งเดียวกัน.

ที่นี่ก็มาถึง ปรินิพพาน ปรินิพพาน แปลว่า ดับสนิท ดับรอบ;นี้หมายถึง การสิ้นไปแห่งกิเลส มิได้หมายถึงการแตกตาย ทำลายของร่างกาย ซึ่งมันไม่มีความหมายอะไร ไม่มีประโยชน์อะไร. ตรงนี้ จะต้องวินิจฉัยกันถึงคำว่า“ปรินิพพาน” สักหน่อย.

นิพพาน มีอยู่ ๒ อย่าง ตามที่เข้าใจกันคือ สอุปาทิเสสนิพพาน และ อนุปาทิเสสนิพพาน. ถ้าถือเอาตามคำอธิบายในพระคัมภีร์ไตรปิฎกเอง เช่น คัมภีร์อิตฺตวุตตกนิบาต เป็นต้น นิพพาน ๒ อย่างนี้ มีความหมายเป็น การสิ้นไปแห่งกิเลสในขณะที่ยังเป็นๆ ไม่เกี่ยวกับการตายเลย. แต่ที่สอนกันอยู่ในที่บางแห่ง หรือที่โรงเรียน สอนกันว่า สอุปาทิเสสนิพพานนั้นหมายถึงสิ้นกิเลส, อนุปาทิเสสนิพพานนั้นหมายถึง ตายทำลายเบญจขันธ์ ; อย่างนี้ไม่ถูกต้องตามพระบาลี ซึ่งมีอยู่ใน คัมภีร์อิตฺตวุตตก ในพระไตรปิฎก.

จะเปรียบเทียบความข้อนี้ให้เห็นชัดๆ ก็ต้องเปรียบด้วยนิพพานของวัตถุ เช่นว่า ถ่านไฟแดงๆ เอน้ำสะอาดให้ดับเป็นสีดำ; ดับ

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือไม่?

สนิทแล้ว แต่ไออุ่นหรือความร้อนยังมีอยู่ ต้องรอไปอีกระยะหนึ่ง ความอุ่นหรือไอร้อนนั้นจึงจะเย็นสนิท. **อนุปาติเสสนิพพาน** หมายถึง เมื่อแรกดับ ไออุ่นยังเหลืออยู่ คือพระอรหันต์เมื่อแรกปรินิพพานในลักษณะอย่างนี้ ยังมีอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่เคยชินต่อการกระทบตามธรรมดาสามัญมาแต่หนหลัง ; ดังนั้นเมื่อมีอะไรมากระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ย่อมมีความรู้สึกต่อเวทนานั้นบ้าง. แต่ถ้าเมื่อใด เป็นพระอรหันต์โดยกาลเวลาล่วงไปๆ แล้ว มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ คือ อายตนะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิงแล้ว แม้จะมีอะไรมากระทบ ก็ไม่มีความรู้สึกที่เป็นความโกลาหล ก็ไม่รู้สึกเป็นเวทนาชนิดที่ทำลายความสงบ. ขอให้สังเกตความแตกต่างอย่างนี้ แล้วก็จะเข้าใจได้ทันทีว่า สิ่งที่เราเรียกว่า “นิพพาน” ก็ดี “ปรินิพพาน” ก็ดี หรือ “นิพพานธาตุ” ก็ดี บรรลุได้ในขณะที่ร่างกายยังเป็นๆ ยังไม่ต้องตาย. การจะพูดว่า **อนุปาติเสสนิพพาน** บรรลุได้เมื่อดายนั้น มันจะมีประโยชน์อะไร. เดียวนี้มันไม่เป็นเช่นนั้น มันมีประโยชน์เต็มที คือเย็นสนิทเรื่อยไป จนกว่าจะถึงวาระสุดท้ายของเบญจขันธ์ที่จะแตกทำลายไปตามธรรมดา; การตายตามธรรมดา ไม่ใช่ นิพพาน.

นิพพาน อยู่ที่มีความสิ้นไปแห่งกิเลส ในตอนแรกๆ ยังมีไออุ่นเหลืออยู่, ในตอนถัดมาหมดไออุ่นสิ้นเชิง เย็นสนิทแล้ว. พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง**อนุปาติเสสนิพพาน** โดยข้อความต่างกันนิดเดียวว่า “**เวทนาทั้งหลายของเธอนั้น จักเป็นของเย็น**” หมายความว่า ตา หู จมูก กาย ใจ ชนิดที่อะไรๆ มากระทบแล้ว ทำความวุ่นวายระส่ำระสายไม่ได้. ไม่เหมือนกับเมื่อแรกเป็นพระอรหันต์ ตอนนั้นยังมีความเคยชินในการกระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?

ใจ แล้ววุ่นวายได้ แม้ไม่เกิดกิเลส ก็มีความรู้สึกกระวนกระวายบ้างในบางกรณี.

เมื่อเป็นดังนี้ จึงมีหลักเกณฑ์ที่จะกล่าวได้ว่า สิ่งที่เราเรียกว่า “นิพพาน” นั้น ไม่ใช่หมายถึงการตายทางร่างกาย แต่หมายถึงการตายของกิเลส การตายของสิ่งที่เรียกว่า ตัวกู-ของกู เมื่อตัวกู-ของกู ดับไป ก็เรียกว่าปรินิพพาน. และ ตัวกู-ของกู หรือกิเลส นี้ดับไปเมื่อไรสำหรับพระพุทธเจ้า? มันก็ดับไปแล้วเมื่อตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ นั่นเอง.

เพราะฉะนั้น ที่ตรงโคนต้นโพธิ์นั่นเอง มีทั้งการประสูติ การตรัสรู้ และการปรินิพพาน.

เมื่อเราอธิบายอย่างนี้ คนที่เป็นนักศึกษา แม้สมัยนี้ก็ค้านไม่ได้; แล้วก็คงรักษาคำพูดเดิมไว้ได้ว่า การประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพานนั้น มีในวันเดียวกัน. ที่พูดว่า มีในวันเดียวกันนั้น ยังจะมากไปเสียอีก จะต้องพูดได้ว่า มีในวินาทีเดียวกัน. นี่เป็นคำอธิบายสำหรับผู้ที่จะถือเอาตามเหตุผล ตามการศึกษาของเขา เราก็ควรจะอธิบายแก่เขาอย่างนี้.

ถ้าในแนวทางเราด้วยกันที่ไม่สมควรจะวินิจฉัยวิพากษ์วิจารณ์อะไร ก็พึงถือได้ตามที่ถือมาแต่เดิมๆ ว่าการประสูติ การตรัสรู้ การปรินิพพานนั้น ก็มีในวันเดียวกัน. ถ้าเราจะไปพูดกับพวกอื่นเช่นพวกฝ่ายมหายานเป็นต้น เราก็อย่าไปขัดคอเขา เพราะเขาถือว่า ประสูติก็วันหนึ่ง ตรัสรู้ก็อีกวันหนึ่ง ปรินิพพานก็อีกวันหนึ่ง; แต่เราก็บอกเขาว่า เราไม่ถืออย่างนั้น เพราะเราไม่ถือเอาการเกิดทางร่างกายเป็นหลัก, ไม่ถือเอาการตายทางร่างกายเป็นหลัก; เราถือเอาการเกิดทางนามธรรมเป็นพระพุทธเจ้าเป็น

หลัก เมื่อมีการตรัสรู้นั้นเอง แล้วก็มีการตายไปแห่งกิเลสโดยสิ้นเชิง ในขณะที่ตรัสรู้นั้นเอง; พุดไปอย่างนี้ก็ไม่ได้ทำให้เสียเหลี่ยมคูกของเถรวาทแต่อย่างใด ยังจะทำให้เกิดความเลื่อมใสแก่ฝ่ายมหายานได้ด้วย.

หวังว่าท่านทั้งหลาย จะได้กระทำในใจให้มีความเข้าใจในข้อนี้ จนมีความเชื่อลงไปจริงๆ ว่าพระพุทธรเจ้าท่านได้ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ในวันเดียวกัน ในวินาทีเดียวกัน โดยนัยดังที่กล่าวมานี้. และการที่กล่าวถ้อยคำวิสาขบูชาของเราในวันนี้ ก็จะเป็นจริง คือตรงกันทั้งใจ ตรงกันทั้งปาก ไม่มีอะไรขัดขวางกันเลย; นี่เป็นข้อแรก ขอดักเตือนท่านทั้งหลาย ว่าจงได้พยายามที่จะทำความเข้าใจ ขจัดสิ่งขัดข้องสงสัยนานาประการให้หมดสิ้นไปจากจิตใจ **ไม่มีความสงสัยใดๆ** เกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ที่สุดแต่เรื่องที่เป็นปาฏิหาริย์ เช่นว่า ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน มีในวันเดียวกัน ดังนี้.

ทีนี้เราก็จะได้พิจารณากันถึงข้อที่ว่า การตรัสรู้ ซึ่งเป็นทั้งการประสูติ และเป็นทั้งการปรินิพพานนั้นเป็นอย่างไร ?

การตรัสรู้ หมายถึง **การรู้สึกว่าได้ตื่นขึ้นจากกิเลส** โดยไม่มีส่วนเหลือ. รู้ ข้อนี้ เรียกว่า **ตรัสรู้**. ถ้ากิเลสยังไม่หมดไปโดยสิ้นเชิง ก็ยังไม่มีทางที่จะรู้ข้อนี้.

ในเวลาที่ **ตรัสรู้** ที่โคนต้นโพธิ์นั้น เป็นเวลารุ่งอรุณของเวลาเช้า. ส่วนตามเรื่องราวที่เป็นตำนาน **การประสูติ** ในสวนลุมพินีนั้น มีในเวลากลางวัน ตอนเที่ยง. และ **การปรินิพพาน** โดยทางร่างกายนั้น มีขึ้นในตอนเย็น ที่อุทยานอีกแห่งหนึ่งเป็นสถานที่ ๓ แห่ง เป็นเวลา ๓ อย่าง.

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือไม่?

เดี๋ยวนี้เรามาทำความเข้าใจกันในข้อที่ว่า ทั้ง ๓ อย่างนั้น มารวมอยู่ที่เป็นเวลาตรัสรู้ คือรู้ความที่กิเลสหมดไป รู้ความที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมาแทนที่ความที่กิเลสหมดไป; คือไปรู้อย่างที่เราพูดกันอยู่ว่า รู้ความที่ตัวกู-ของกู ดับสิ้นไปไม่มีเหลือ คือรู้ว่าเดี๋ยวนี้กิเลสอันเป็นเหตุให้เวียนว่ายในวัฏฏสงสารนั้น ไม่มีอีกต่อไปแล้ว ถึงที่สุดแห่งการเวียนว่ายในวัฏฏสงสารแล้ว.

การถึงที่สุดแห่งการเวียนว่ายในวัฏฏสงสารนี้แหละ จะมองดูในฐานะที่เป็นการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าก็ได้ การตรัสรู้ก็ได้ และปรินิพพานก็ได้. พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้หลายอย่าง เช่นว่า “ตลอดระยะเวลาที่ยังไม่รู้หรือริยสัจจ์ทั้งสี่ ก็ยังไม่ปฏิบัติญาพระองค์ว่า เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” “ตลอดระยะเวลาที่ยังไม่รู้ปฏิบัติสมุปาทโดยสิ้นเชิง ก็ยังไม่ปฏิบัติญาว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ดังนี้ เป็นต้น.

มันมากเรื่องมากราว หลายเรื่องหลายราว แต่แล้วทุกเรื่องเป็นเรื่องเดียวกัน คือความสิ้นไปแห่งกิเลส และไม่มีความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นมาได้อีกต่อไป.

ในขณะใดมีลักษณะอย่างนั้น ในขณะนั้นเรียกว่าการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า. ตรัสรู้อย่างนี้ ก็คือ การเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า และการดับสนิทไม่มีส่วนเหลือของสิ่งที่เรียกว่าอุปาทาน ซึ่งเป็นชื่อแทนกิเลสทั้งหลาย. บางทีก็เรียกว่า ตัณหา บางทีก็เรียกว่า อวิชชา แต่ที่เป็นตัวให้เกิดแห่งความทุกข์แล้ว ก็เรียกว่า อุปาทาน ดังพระบาลีว่า : “สังขิตเตนะ ปญฺจุปาทานักขันธา ทุกขา - เมื่อกล่าวสรุป โดยย่อแล้ว เบญจขันธ์ที่ประกอบอยู่ด้วยอุปาทานนั้น เป็นตัวความทุกข์” บัดนี้ได้ทำลายอุปาทาน

ที่มีการยึดถือในเบญจจันธะนั้นสูญสิ้นไปแล้ว คือปรินิพพานไปแล้ว ก็เหลือแต่เบญจจันท์ที่บริสุทธิ์ แล้วก็ยังมีชีวิตอยู่เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สำหรับสั่งสอนสัตว์ทั้งหลายสืบไป.

ขอให้พิจารณาให้มีความเข้าใจในสิ่งที่เรียกว่า **ตรัสรู้** โดยใจความสำคัญว่า มันเป็นอย่างนี้ แล้วสิ่งนี้ก็จะมีขึ้นในวันที่เราเรียกว่า **วันวิสาขบูชา** คือวันเช่นวันนี้ ที่เรียกว่า**วันเพ็ญ** คือ**พระจันทร์เสวยวิสาขฤกษ์**. นี่มันเป็นเรื่องของปฏิทินที่นับกันอยู่อย่างจันทรคติ; แต่ถ้าพวกอื่นเขาใช้ปฏิทินอย่างสุริยคติ เขาก็นับอย่างอื่น มันก็กลายเป็นวันที่ หรือเดือนทาง**สุริยคติ**ไป; มันก็จะไม่ตรงกับวันพระจันทร์เพ็ญเหมือนกับวันเช่นวันนี้. แล้วเราจะไปว่าเขาผิดก็ได้ เพราะเขาถือปฏิทินอย่างสุริยคติเป็นเกณฑ์.

พวกเราถือเอาปฏิทินธรรมชาติ คือดวงจันทร์เข้าสู่กษัตริย์ ชื่อวิสาขะเมื่อไร ก็ถือว่าวันนั้นได้มาถึงเข้าอีกแล้ว; แต่แล้วก็อย่าึดมันกันให้มากไป จนถึงกับว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน: มันถูกด้วยกันทั้งนั้น. แม้ดวงจันทร์ก็**ไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอนเปลี่ยนแปลงได้**; แม้ดวงอาทิตย์ก็**เปลี่ยนแปลงได้**; เราจะถืออย่างสุริยคติก็ได้ อย่างจันทรคติก็ได้; อย่าได้ทะเลาะกันในเรื่องนี้.

แต่เมื่อเราถือเอา**จันทรคติ**เป็นหลักมานมนานแล้วก็คงถือเอาต่อไป. ดังนั้นจึงเป็นที่ยุติหรือแน่นอนแก่ใจว่า เมื่อไรพระจันทร์เต็มดวงอยู่ในกลุ่มดาวฤกษ์ที่ชื่อ **วิสาขะ** แล้วเราจะถือโดยสมมติว่า นี่เป็นวันที่พระพุทธเจ้าท่าน**ตรัสรู้** มีการเกิดเป็นพระพุทธเจ้า และมีการปรินิพพานไปของกิเลสทั้งหลาย และเรียกว่า **ประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน** มีแล้วอย่างแท้จริงในวันเช่นวันนี้. นี่คือเรื่อง **ฝ่ายของพระพุทธเจ้า**.

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?

ที่นี้ก็มาถึงเรื่อง *ฝ่ายพวกเรา* เราจะทำอย่างไรกับพระพุทธเจ้าในกรณีนี้? เดียวนี้ก็เป็นทีที่ประจักษ์กันอยู่แล้วว่าเราจะบูชาพระองค์ในโอกาสเช่นนี้. ที่นี้ก็ยังมีปัญหาว่าพระพุทธเจ้าโดยส่วนพระองค์ เป็นผู้ทรงคุณสมบัติประเสริฐสุดเหลือที่จะพรรณนาได้; และโดยส่วนที่เกี่ยวกับพวกเรา พระองค์ก็มีบุญคุณ มีหนี้หนี้ต่อศิษษาเรา อย่างที่จะพรรณนาไม่ไหว; แล้วเราจะบูชาอย่างไร มันจึงจะสมกัน ไม่เป็นการเล่นตลก.

การที่จะจุดธูปเทียนเข้าแล้วก็ถือขึ้นไว้ในมือ แล้วก็เดินเวียนกันสัก ๓ รอบ อย่างนี้มันคุ้มกันไหม? มันชดเชยกันได้ไหมกับพระคุณของพระองค์ซึ่งมีอยู่เหนือเรา? อาตมาคิดว่าถ้าทำกันแต่เพียงเท่านี้ มันก็เป็นการเล่นตลกกันเสียมากกว่า. แล้ว *ทำอย่างไรจึงจะไม่เป็นการเล่นตลก?* ก็หมายความว่า *ต้องทำในใจด้วย*; อย่าทำเพียงแต่ว่าถือดอกไม้ธูปเทียน แล้วเดินเวียน. นี่เป็นการสมมติพิธีฝ่ายร่างกาย, ส่วนจิตใจนั้นมันมีความหมายว่าเราจะต้องทำอะไร ในจิตใจให้มันเหมือนกันกับดอกไม้ธูปเทียนที่เราจุดขึ้นและถือไว้ในมือเป็นต้น คือจะต้องทำจิตใจให้มีความหมายเป็นความสะอาด สว่าง สงบ เหมือนกับจิตใจของพระพุทธเจ้า; โดยหลักที่กล่าวได้ง่ายๆ ว่า มันเหมือนกัน มันเท่ากัน มันจึงจะอยู่ด้วยกันได้.

ถ้าเรามีจิตใจแตกต่างไปจากพระพุทธเจ้าแล้ว เราจะเป็นสาวกของพระองค์ได้อย่างไร จะมาเดินเวียนเทียนในลักษณะเช่นนี้ มันก็เป็นการเล่นตลก. ฉะนั้นขอให้เตรียมจิตใจเป็นการล่วงหน้าเสียแต่เดี๋ยวนี้ ว่าจะมีจิตใจโดยอนุวัตรหรือโดยอนุโลมต่อพระหฤทัย ของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ซึ่งมีความสะอาด สว่าง สงบ

เป็นส่วนสำคัญ; แล้วก็ลืมทุกสิ่งทุกอย่างเสีย ให้คงเหลือแต่จิตใจที่สะอาด สว่าง สงบ แล้วกล่าวสรรเสริญพระคุณของพระองค์ด้วยปาก ถอดดอกไม้ธูปเทียนด้วยร่างกาย แล้วก็เดินเวียนประทักษิณให้มีความหมายครบทั้งกาย ทั้งวาจา และจิตใจ จึงจะพอกกล่าวได้ว่า เป็นการบูชาที่พอเหมาะสมกันกับที่พระองค์ทรงพระคุณอันใหญ่หลวง ในพระองค์เอง และที่เกี่ยวมาถึงพวกเราด้วย. เพราะว่าเราได้ทำสุดความสามารถทุกอย่างทุกประการแล้วเท่าที่เราจะทำได้. เราได้เสียสละทุกอย่างทุกประการแล้วเท่าที่เราจะทำได้.

ในวันนี้ เราได้ตั้งใจไว้ตั้งแต่แรกรุ่งอรุณ จะทำการบูชาพระพุทธรองค์ด้วยปฏิบัติบูชา จึงได้พยายามที่จะให้ทาน พยายามที่จะรักษาศีล พยายามที่จะเจริญเมตตาภาวนา กระทำจิตใจให้ดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้; แล้วจะอุทิศเวลาทั้งหลายวันหนึ่งคืนหนึ่งนี้ เพื่อเป็นการบูชาจริงๆ . เราจึงมีขนบธรรมเนียมประเพณีว่า คืนนี้จะไม่นอน แม้จะต้องใช้ความอดทนมาก ก็เป็นการบูชาแต่พระองค์ทั้งนั้น. เรามีความลำบากเท่าไรในวันนี้ ทั้งหมดนั้นเป็นการบูชาต่อพระองค์ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นขอให้กระทำให้สุดความสามารถ สุดชีวิตจิตใจจริงๆ ก็จะได้ชื่อว่า เราไม่เล่นตลก เรามีการบูชาด้วยจิตใจทั้งหมดทั้งสิ้นจริงๆ.

เดี๋ยวนี้ ก็ยังมีสิ่งที่เป็นเบ็ดเตล็ดเล็กๆ น้อยๆ อีก เช่น เราอุตส่าห์พยายามเดินขึ้นมาจากจนถึงยอดภูเขานี้ มันก็ต้องลำบากกว่าที่เราจะอยู่ที่เชิงเขา. การอุตส่าห์ถ่อร่างขึ้นมาจากจนถึงยอดภูเขาก็คือเพื่อจะให้เกิดความเสียสละเป็นเครื่องบูชาคุณของพระองค์ขึ้นมาอีกอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นๆ.

แล้วบางทีเราจะมานึกว่า พระพุทธเจ้าท่านมีความเป็นอยู่อย่างไร เราก็จะมีการเป็นอยู่ให้คล้ายพระองค์มากยิ่งขึ้นไป ให้มากยิ่งขึ้นเท่าที่เราจะกระทำได้. เรารู้ว่าพระพุทธเจ้าท่านไม่เคยใช้รองเท้าเลย ตลอดชีวิตของพระองค์ เต็มวันเราจะทำการบูชาพระองค์ด้วยการสวมรองเท้าอยู่ที่เท้าจะเป็นอย่างไรบ้าง.

จึงขอชักชวนท่านทั้งหลายว่า ถ้าจะบูชาให้ถึงที่สุดแล้ว ก็ควรจะถอดรองเท้าออก อย่างน้อยก็เป็นทีระลึกต่อพระองค์สักเวลาหนึ่ง ว่าพระองค์ไม่เคยสวมรองเท้าเลยตลอดชีวิต; มีความรู้สึกต่อการไม่สวมรองเท้านั้นเป็นอย่างไร แล้วเราก็ไม่เคยรู้ เพราะเราสวมรองเท้ากันเสียเรื่อย. ถ้าอย่างไรรักลองคิดถึงข้อนี้ แล้วเสียสละทุกอย่างทุกประการ จะไม่สวมรองเท้าในขณะที่กระทำการบูชาต่อพระองค์ ในโอกาสสำคัญที่สุด คือในโอกาสแห่งวิสาขบูชา นี้ เป็นต้น.

ความยากลำบากของพระองค์ ในการที่ท่องเที่ยวไปเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ มีมากเท่าไร ถ้าเรารู้สึกในข้อนี้แล้ว เราคงจะนอนไม่หลับในคืนนี้ เราอาจจะอยู่สว่างได้; เพราะว่าในจิตใจเรา ระลึกนึกถึงพระคุณของพระองค์ ที่ทวมนั่นอยู่เหนือศีรษะของเรา. ทำไมเราเล่นไฟสว่างได้ แต่ที่จะบูชาพระพุทธองค์ให้สว่างบ้าง เราว่าทนมั้ไหว. ถ้าสมมติว่าบุตรภรรยาสามีเจ็บไข้จะตายลงเดี๋ยวนี้ แล้ว เราก็อยู่เฝ้าจนสว่างได้ เดี๋ยวนี้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ในวันเช่นวันนี้โดยแน่นอน ทำไมเราจะนั่งเฝ้าดูพระพุทธเจ้าตรัสรู้ตลอดคืน สักคืนหนึ่งจะไม่ได้หรืออย่างไร.

ข้อนี้มันขึ้นอยู่ที่ว่า เรามีความเสียสละในจิตใจมากหรือน้อยเท่านั้นเอง. ดังนั้นถ้าท่านผู้ใดมีการบูชาให้มากยิ่งขึ้นไป ก็จงยินดีรับเอาความลำบากซึ่งจะต้องมีบ้างเป็นธรรมดา สำหรับทำการบูชาให้ถึงที่สุดตลอดวันตลอดคืนในวันเช่นวันนี้ ซึ่งเราได้เคยกระทำกันมาแล้วแต่หนหลัง; มันก็เป็นการพิสูจน์ได้ดี ว่าเราทำได้และไม่เหลือวิสัยเลย. ดังนั้นเชื่อได้ว่าในวันนี้ก็ต้องทำได้ เช่นเดียวกันกับที่ทำมาแล้วอย่างเคยในปีก่อนๆ. ขอให้เตรียมทั้งกายทั้งวาจาและจิตใจ พร้อมทั้งสติปัญญาความคิดเห็น ให้พร้อมที่จะทำวิสาขบูชาในโอกาสนี้ด้วยกันจงทุกๆ ท่านเถิด.

ท่านผู้ใดกระทำก็ย่อมเป็นส่วนดี หรือเป็นส่วนกุศลของท่านผู้นั้น เพราะฉะนั้นใครทำได้มาก ทำได้สูงสุดอย่างไร ก็เป็นอานิสงส์ที่มากและสูงสุดแก่บุคคลนั้น เท่านั้น ; นี่เป็นเรื่องส่วนตัว. แต่ขอตักเตือนอยู่เสมอว่า ส่วนสำคัญที่สุดนั้นอยู่ที่จิตใจ จงทำจิตใจให้ถูกต้อง แล้วส่วนที่เป็นร่างกาย เป็นวาจาก็จะต้องไปเอง.

ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน ตรงเป็นวันเดียวกันแน่หรือ?

จงทำในใจถึงพระคุณของพระพุทธองค์ ดังที่ได้วิสาขามา แล้วนี้ ให้อยู่ในใจตลอดเวลา แล้วปากที่ว่า **อิติปิโส ภควา ฯลฯ** นั้น ก็จะมี ความหมาย ไม่เป็นการกล่าวอย่างนกแก้ว นกขุนทอง หรือกล่าวพอเป็นเพียงพิธีรีตอง แต่ประการใด. แม้การเดินเวียน ประทักษิณ ๓ รอบ นั้นก็จะมี ความหมาย ว่ารอบหนึ่งจะบูชา พระคุณหนึ่งๆ : พระองค์มีพระคุณสาม คือความสะอาด ความสว่าง และความสงบ เราก็อธิเอานิมิตนี้ ทำการประทักษิณ ๓ รอบ ก็พอดีกันกับพระคุณของพระพุทธองค์ที่มีอยู่ ๓ ชนิด.

และที่ว่าเราจะเดินเวียนไปทางขวานั้น ไม่ใช่เดินอย่าง ละเมอๆ ด้วยยึดถือความหมายของมือขวา. คำว่า **ขวา** หรือ **ประทักษิณ** นี้ หมายความว่า **ถูกต้อง**; คำว่า **ซ้าย** นั้นหมายความว่า **ไม่ถูกต้อง**. ถ้าเป็นประทักษิณาก็แปลว่าถูกต้อง ก็มมะ ที่เป็นประทักษิณ คือกรรมที่ถูกต้อง เป็นกุศล.

เดี๋ยวนี้ เราถือว่า เวียนขวานี้เป็นกรรมที่เป็นกุศล คือเป็น ความถูกต้อง เพราะฉะนั้นเราก็ควรจะได้มีปีติปราโมทย์อิมเอบอยู่ ในจิตใจ ในขณะที่เดินเวียนประทักษิณสิ้น ๓ รอบ ในโอกาสนี้.

ทั้งหมดนี้เป็นการตักเตือน เป็นการซ้อมความจำแก่ท่านทั้งหลาย ผู้จะทำวิสาขบูชาให้สมกับที่อุตสาหะก่อร่างมาจากจังหวัด ไกล แล้ววิ่งลำบากปีนขึ้นมานบนภูเขาแล้วก็เดินเวียนประทักษิณ ตรงพื้นดินอันขรุขระอยู่ตามธรรมชาติเหมือนกับฝ่าพระบาทของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เคยกระทบแล้วโดยปราศจากรองเท้าจน ตลอดชีวิตของพระองค์.

หวังว่าท่านทั้งหลายจะมีความเข้าใจในคำอธิบายนี้อย่าง ละเอียดละเอียดถูกต้องถึงที่สุด และให้มันแจ่มแจ้งอยู่ในใจถึงที่สุด

แล้วทำการเวียนประทักษิณให้เป็นการบูชาอย่างยิ่ง สมกับที่วันนี้เป็นวันที่จะต้องทำการบูชาอย่างสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือวิสาขบูชา ในโอกาสที่เป็นการประสูติตรัสรู้ และปรินิพพานของสมเด็จพระบรมศาสดา อันเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลาย.

ทั้งนี้เพื่อเหตุอะไร? ทั้งนี้เพื่อเหตุว่า นอกจากจะเป็นการย้ำถึงศรัทธาความเชื่อ ความเลื่อมใส หรือความก้าวหน้าของจิตใจในทางธรรมนี้แล้ว ยังเป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวทิต.

คนมักจะมองข้าม สิ่งที่เราเรียกว่า“กตัญญูกตเวทิต” เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไป.

เรื่องกตัญญูกตเวทิตไม่ใช่เรื่องเล็กๆ เป็นเรื่องที่จะช่วยให้โลกนี้อยู่รอดได้. เดียวนี้สัตว์ทั้งหลายเนรคุณพระศาสดาของตนๆ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอน โลกนี้จึงมีความโกลาหลวุ่นวาย ไม่มีสันติภาพ มีแต่วิกฤตการณ์.

ถ้าเราเป็นผู้กตัญญูอย่างแท้จริงต่อพระศาสดา หรือต่อศาสนา ต่อสิ่งที่มีคุณแล้ว โลกนี้ก็ไม่ใช่เป็นอย่างนี้. พวกที่ถือศาสนาอื่นก็เป็นอย่างนี้ พวกที่ถือศาสนาพุทธก็กำลังจะเป็นอย่างนี้; แม้โดยไม่เจตนา คือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แล้วก็ละเลยเสีย มันก็มีผลเท่ากับไม่รู้คุณด้วยเหมือนกัน. เมื่อไม่รู้คุณแล้ว มันก็ไม่มี การทำอะไรที่เหมาะสมกัน มันก็มีแต่การเสื่อมลงๆ เราก็มีความเสื่อมรอบงำ ทำอะไรผิดๆ พลาดๆ ไปหลายอย่าง.

เดี๋ยวนี้ก็เป็นที่น่าประจักษ์ชัดอยู่แก่ใจแล้วว่า ในหมู่พุทธบริษัทนี้มีการเปลี่ยนแปลง ตกไปสู่วังของไสยศาสตร์หรือของสิ่งที่ไม่ใช่พุทธศาสนานั้นมากขึ้น เพราะว่าเราเป็นคนมักง่าย

อวดดี ไม่มีความกตัญญูทเวที ต่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
นั้น แล้วมันสมน้ำหน้าใคร.

ลองคิดว่าใครเป็นผู้ได้รับความเสียหายที่สุด? ก็คือผู้ที่
ไม่รู้จักกตัญญูทเวทีนั่นเอง. นี่เป็นเรื่องที่หยาบคายเป็นเรื่องที่
มันต่ำมากเกินไป แต่จะไม่เอามาพูดเสียเลยก็ได้ เพราะกลัวว่า
มันจะเผลอพลัดตกลงไปในหลุมโนเหวอันนั้น แล้วก็จะสูญเสีย
ความเป็นพุทธบริษัทอย่างน่าใจหาย อย่างน่าเวทนาสงสาร. ดัง
นั้น จึงขอให้มึจิตใจที่เต็มอยู่ด้วยความกตัญญูทเวที รู้คุณของ
พระพุทธ รู้คุณของพระธรรม รู้คุณของพระสงฆ์; แล้วจึงมีการ
เสียสละอย่างสุดความสามารถ เพื่อใช้หนี้บุญคุณเหล่านั้นอย่างเป็น
ลูกหนี้ที่ดี เป็นลูกหนี้ที่ซื่อสัตย์ เป็นลูกหนี้ที่ไม่บิดพลิ้ว. ใครๆ
ก็ต้องการอย่างนี้ และเราก็ควรจะต้องการอย่างนี้ จึงได้ทำตนเป็น
ผู้เสียสละทุกอย่างทุกประการ จะลำบากมากมายเท่าไร ก็จะต้อง
ยอมกระทำ เพื่อใช้หนี้บุญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
โดยเฉพาอย่างยิ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น.

เมื่อพูดว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ขอให้เข้าใจเถิดว่า รวม
พระธรรม และรวมพระสงฆ์อยู่ด้วย. หรือแม้จะพูดว่า พระธรรม
ก็รวมพระพุทธ พระสงฆ์อยู่ด้วย. พูดว่าพระสงฆ์ ก็ต้องรวมพระ
พุทธ พระธรรมอยู่ด้วย. เพราะว่า **พระพุทธ** นั้น คือผู้รู้ ผู้ตื่น
ผู้เบิกบาน, **พระธรรม** นั้นคือความรู้ ความตื่น ความเบิกบาน,
พระสงฆ์ ก็คือผู้ที่มีความรู้ ความตื่น ความเบิกบานตามพระ
พุทธเจ้าไป. อะไรๆ ก็มีความสำคัญอยู่ตรงที่ว่า **มีความรู้ ความ
ตื่น ความเบิกบาน** : มีความรู้ คือไม่โง่, มีความตื่น คือไม่หลับ,
มีความเบิกบาน คือไม่มีความทุกข์เลย.

เราจะต้องทำตนให้เป็นเหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนพระ
ธรรม เหมือนพระสงฆ์ คือมีความรู้ ความตื่น และเบิกบาน; มี
จิตใจที่สะอาด ที่สว่าง และสงบ มันจึงเป็นความรู้ ความตื่น ความ
เบิกบาน. เดี่ยวนี้ต้องมีจิตใจเป็นอย่างนี้ จึงจะทำการบูชา
วิสาขบูชาได้เต็มตามความหมาย.

ขอให้ท่านทั้งหลายจงกระทำในใจโดยแยบคาย อย่าได้มี
ความประมาทมักง่ายแต่ประการใด; จงสำรวมจิตใจให้ถึงที่สุด
สำรวมกายวาจาให้ถึงที่สุด แล้วกระทำวิสาขบูชาให้ถึงที่สุด ก็
จะได้ชื่อว่า เป็นการได้ที่ดี เป็นการกระทำที่ดี เป็นการพยายาม
ใช้หน้อย่างสุดความสามารถของเราซึ่งเป็นสัตว์ที่ตกอยู่ในกองทุกข์

นี่คือข้อที่ว่า เป็นการฟื้นเตือน ผู้ที่เคยฟังมาแล้วจะลืมเสีย;
แล้วก็เป็นการบอกแก่ผู้มาใหม่ที่ยังไม่ทราบ ขอจงได้มีความรู้สึก
อย่างนี้ในจิตใจ แล้วกระทำการบูชาที่เรียกว่า“วิสาขบูชา”ให้เต็ม
ตามความหมาย มีความเจริญในพระพุทธศาสนาของพระบรม
ศาสดาอยู่ทุกทีพาราตริกาลเทอญ.

ธรรมเทศนาสมควรแก่เวลา

เอวี่ ก็มีด้วยประการฉะนี้.

วิสาขบูชา

วันแห่งแสงสว่าง

ในคาบสมัย์แห่ง“วิสาขบูชา” เราพากันระลึกถึงท่านผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้จุดประทีปส่องโลกวิญญานของหมู่สัตว์ พระหัตถ์ของท่านกวักเรียกว่า “ท่านจงมาทางนี้ มาเสียจากการหลงอยู่ในความเป็นทาสของตัณหาอันเร่าร้อน”.

วิญญานดวงใด เหลียวดูตนเองแล้วสำนึกได้ถึงการณ์ที่ตนถูกแผดเผาอยู่จริง ก็ออกวิ่งตามพระองค์ไป. โดยทำนองนี้ไม่นานนัก บุคคลที่โลกเรียกกันว่า“เป็นพระอรหันต์” ก็มีพอที่จะจับกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่ในโลก เพื่อรับช่วงการส่องประทีปให้แก่สัตว์โลก แทนพระองค์สืบไปโดยแพร่หลาย.

แต่แสงสว่างอันนั้นไม่มีประโยชน์อะไร แก่กิ่งกือและไส้เดือน. ไส้เดือนยังคงเป็นไส้เดือน กิ่งกือยังคงเป็นกิ่งกือ. แต่สัตว์อาชาไนยเหล่าอื่น ได้รับประโยชน์จากแสงสว่างอันนั้นยิ่งนัก. สัตว์ที่รองลงมา ก็ยังได้รับประโยชน์ตามควร, แสงสว่างของพระองค์ไม่เป็นหมัน, และสัตว์ผู้มีฟ้าที่นัยน์ตาแต่เพียงบางๆ ก็ยังมีอยู่ในโลกสืบมาจนกระทั่งบัดนี้.

เราต้อนรับ วันเพ็ญวิสาขะ นี้ โดยฐานะเป็นวันแห่งแสงสว่าง.

พุทธทาสภิกขุ - วิสาขบูชา ๒๕๘๖

วิสาขบูชา

วันเบิกบาน - วันเปิดเผย

วันหงายของคว่ำ-วันเลิกของปกปิด

ดอกบัวดอกหนึ่งผลิขึ้นเมื่อ ๘๐ ปี ก่อนพุทธกาล. บานเมื่อ ๔๕ ปี ก่อนพุทธกาล. รอยร่วงไปหมดเมื่อ ๑ ปี ก่อนพุทธกาล แต่กลืนอันฟุ้งขจรนั้นยังคงอยู่จนกระทั่งบัดนี้.

ตัวตะเกียงแตกเสียแล้ว แต่แสงสว่างยังคงอยู่เป็นอนันตชั่วกาล. ผู้ชี้ทางสิ้นชีพไปแล้ว แต่แผนที่ยังคงอยู่อย่างถูกต้อง. การเปิดเผยนั้นทำแล้ว ผู้เปิดก็ล่องลับไปแล้ว แต่การเปิดนั้นยังคงแสดงอยู่, ผู้ใดมีตา และรู้จักใช้ตาของตนย่อมได้รับประโยชน์จากการเปิดเผยนั้น.

ของที่คว่ำอยู่ ถูกหงายขึ้นแล้ว, ของที่มีสิ่งอื่นปิดอยู่ ถูกเลิกขึ้นแล้ว, ยังเหลืออยู่ก็แต่ว่าผู้ใดจะเป็นคนมีโชค มองเห็นว่าสิ่งนี้ เป็นสิ่งที่เปิดขึ้นแล้ว หงายขึ้นแล้วจริง และถือโอกาสรีบศึกษาเอาเท่านั้น.

เราจะต้อนรับวันวิสาขบูชา ในฐานะเป็นวันเบิกบาน วันเปิดเผย วันหงายของคว่ำ วันเลิกของที่ปกปิด.

พุทธทาสภิกขุ - วิสาขบูชา ๒๔๘๖

วิสาขบูชา

วันหลุดออกมา-วันนั่งนอนสบาย

วันแห่งความแจ่มใสสดชื่น

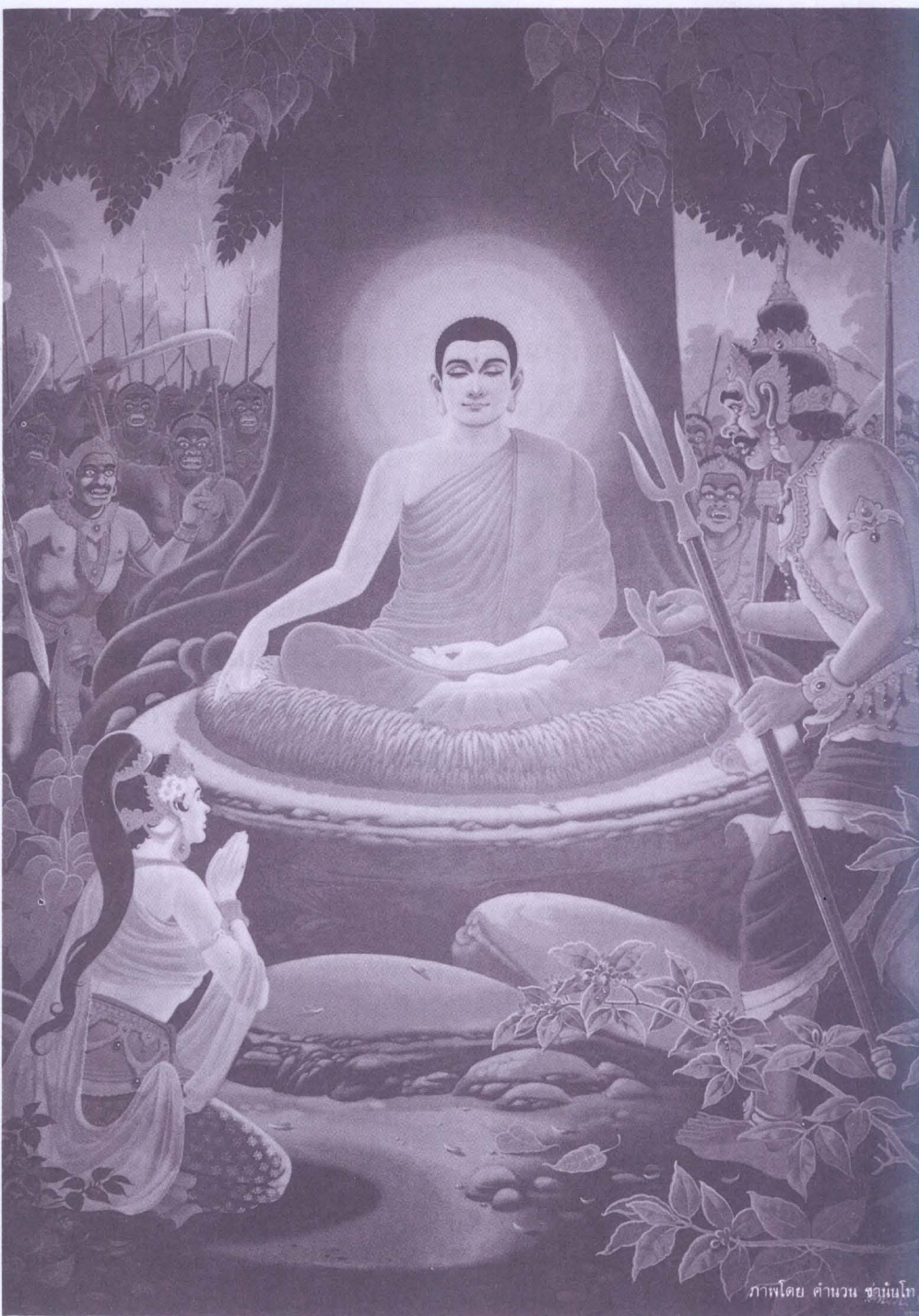
สัตว์โลกเบียดเบียนกันอยู่ใต้กะลาครอบ. ภายใต้กะลาครอบนั้น ความต้องการมีมาก และไม่มีที่สิ้นสุด, ส่วนสิ่งที่จะสนองความต้องการนั้นมีน้อย และแสดงให้เห็นว่าจะสิ้นสุด จึงอันนี้เองเป็นมูลเหตุที่ทำให้สัตว์ยกพวกเข้าประหารกันอยู่ภายใต้กะลา.

สัตว์ตัวใดหลุดออกมาได้ สู่อีกโลกหนึ่งซึ่งไม่มีความต้องการ หรือต้องการแต่น้อย ส่วนสิ่งที่จะสนองความต้องการนั้น มีมากมายเหลือเฟือ ทั้งแสดงว่าไม่มีวันจะสิ้นสุด สัตว์นั้นจึงนั่งนอนสบาย ไม่ต้องประหัตประหารกัน แต่จับกลุ่มกันรื่นเริงบันเทิง โดยไม่ต้องอาศัยวัตถุอย่างใดเป็นเหยื่อ, ความแจ่มใสมีเองโดยไม่ต้องมีใครช่วยเฝ้า, ความสดชื่นมีเอง โดยไม่ต้องรดน้ำ หรืออบเครื่องเย็น.

เราเคยต้อนรับวันวิสาขบูชาในในฐานะเป็นวันหลุดออกมา เป็นวันนั่งนอนสบาย เป็นวันแห่งความแจ่มใสสดชื่น เพราะอาศัยอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเป็นวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระองค์. เพราะไม่ต้องอาศัยของหลอกมายั่ว เราจึงได้รับผลเป็นความสุขอันแท้จริง เนื่องมาจากการรู้ การเห็น และการกระทำของเราเอง.

พุทธทาสภิกขุ - วิสาขบูชา ๒๕๕๖

ปถมพุททภาษิต

เมื่อเรายังไม่พบญาณ
ได้เล่นท่องเที่ยวไปในสังสารเป็นอนันตชาติ
แสวงหาอยู่ซึ่งนายช่างปลุกเรือน
คือค้นหาผู้สร้างภพ
การเกิดทุกคราวเป็นทุกข์รำไป

นี่แน่ะ นายช่างปลุกเรือน !
เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว
เจ้าจะทำเรือนให้เราไม่ได้อีกต่อไป
โครงเรือนทั้งหมดของเจ้าเราหักเสียแล้ว
ยอดเรือนเราก็รื้อเสียแล้ว

จิตของเราถึงแล้ว
ซึ่งสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป
มันได้ถึงแล้วซึ่งความสิ้นไปแห่งค้นหา
(คือถึงนิพพาน)

ปัจฉิมพุกโรคาท

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย !

บัดนี้

เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า

สังขารทั้งหลาย

มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา

ท่านทั้งหลาย

จงทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด

พระพุทธรูป คันประเสริฐ

กสิน อินทสระ

(คัดจากหนังสือ “พระอานนท์ พุทธอนุชา”)

เมื่อพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้อนาวรรณญาณทรงสลละทั้งสังขารอันประกอบขึ้นเหมือนสัมภาระที่ใช้สอย เช่นเกวียนเป็นต้น เข้าสู่มหาปรินิพพานอันบรมสุขเกษมสถานดีจากความทรมานทั้งปวงแล้ว พระอานนท์พุทธอนุชาซึ่งบัดนี้เป็นเสมือนองค์แทนแห่งพระตถาคตเจ้าก็จาริกไปในที่ต่างๆ โดยโดดเดี่ยวเดียวดายจากแคว้นสุทโธทนี จากราชธานีสู่ราชธานี และบพจรสู่คามนิคมชนบทต่างๆ เพื่อแสวงหาความวิเวกบ้าง เพื่อโปรดให้ประชาชนนิรคัมภีร์ในคุณธรรมสัมมาปฏิบัติบ้าง เป็นเวลาถึง ๔๐ ปี หลังพุทธปรินิพพาน

สมัยหนึ่ง พระพุทธอนุชาออกจากสาวัตถีราชธานีแห่งแคว้นโกศล มุ่งหน้าลงสู่ทิศใต้ถึงลำน้ำยมุนา เดินเลียบลำน้ำนี้ลงตอนใต้ อันเป็นที่ตั้งแห่งโกสัมพี ราชธานีแห่งแคว้นวัชสะ

อันว่านครโกสัมพีนี้ รุ่งเรืองด้วยศิลปวิทยาการมากมาย นอกจากนี้ยังเป็นย่านกลางแห่งการเดินทางและการขนส่งสินค้าระหว่างโกศล มคธ และเมืองผ่านต่างๆ ทางใต้และทางตะวันออกอีกด้วย

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ลำนํ้ายมุนาอันสวยงามตระการยิ่งนักนั้น ก็ไหลจากแดน
อันขจรนามแต่กาลไกลสมัยมหาภารตยุทธนั้นคือหัสตินปุระ
นครซึ่งปรักหักพังแล้ว และท่วมทันทุ่งกุรุ ซึ่งปานทพและการพ
ได้ทำสงคราม เพื่อชิงชัยความเป็นใหญ่กัน ความงามของนคร
โกสัมพีย่อมติดตาเตือนใจของอาคันตุกะผู้มาเยือนไปตลอดชีวิต
มองไปจากฝั่งยมุนาจะเห็นกำแพงปราการบ้านเรือนสลัปล้าง ดู
เป็นลดหลั่น ยอดปราสาทแห่งอุเทนราชนั้น เมื่อต้องแสงสุริยา
ยามจะอัสดงก็ส่องแสงเหมือนมีอาทิตย์อยู่หลายดวง การสัญจร
ทางเรือคับคั่ง มีเรือน้อยใหญ่ประดับด้วยธงทิวสีต่างๆ ดูงามตา

เมื่อพระอนันทมาไกลนครโกสัมพีนั้น เป็นเวลาเย็นมาก
แล้ว ทุ่งสาธิเกษตรยามต้องแสงอาทิตย์ในสายฝนหกลมมองดู
ประหนึ่งปลูสดด้วยแผ่นทอง พระพายรำเพยเพียงแผ่วเบา
ต้องกายพระมหาเถระก่อให้เกิดความชุ่มเย็น เนกมารดาอุบลคำ
บุตรสุดที่รักด้วยใจนอม ณ เบื้องบนก้อนเมฆสลัปล้างชัน
เป็นทิวแถวลอยละลือตามแรงลม มองดูเป็นสีม่วงสลัปล้างตระการ
ตายิ่งนัก

พระผู้เป็นพหูสูตร หาได้มุ่งเข้าสู่เขตนครโกสัมพีไม่ ท่าน
ต้องการแสวงหาที่สงบ และ ณ ที่นั้น แห่งใดเล่าจะสงบเท่า
ป่าไม้ประดู่ลาย เพราะฉะนั้นพระมหาเถระจึงเฝื่อง่ายด้วย
ลักษณะการอันน่าทึ่งเข้าสู่ป่านั้นด้วยหทัยที่แช่มชื่นเบิกบาน
เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้วไม่นาน ดวงจันทร์แจ่มจรัสก็โผล่
ขึ้นเหนือทิวไม้ด้านตะวันออก ป่าประดู่ลายเงียบสงัดวิ้งเวง เหมาะ
สำหรับผู้แสวงหาวิเวกอย่างแท้จริง เนื่องจากมีภิกษุแหวะเวียน
มาพักอยู่เสมอ ป่านี้จึงมีเสนาสนะน้อยๆ อยู่หลายหลังสำหรับ

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

พักอาศัย หลังหนึ่งเพียงผู้เดียว พระเถระเลือกได้กระท่อมหลังหนึ่ง เมื่อปลาดินสีท่นะลงแล้วก็นั่งขัดสมาธิ หลับตาอยู่ตลอดปฐมยาม แห่งราตรี และพักผ่อนเมื่อถึงมัชฌิมยามล่วงไปแล้ว

ปัจจุบันกาล แสงสีขาวทางทิศตะวันออกเริ่ม تابขอบฟ้าจาก ทิศเหนือตลอดไปทางทิศใต้ ลมรุ่งอรุณพัดเฉื่อยฉิว เสียงกาซึ่งเพิ่ง ออกจากกรววังเพื่อแสวงภักษาหาร บินผ่านป่าประดู่ลายยังคง เจียบส่งัด ได้ยินแต่เพียงเสียงใบไม้ไหวกระทบกันเป็นครั้งคราว พระพุทธรูปอันผู้ประเสริฐเดินวนเวียนมาอยู่หน้ากระท่อมน้อย โดยอาการที่เรียกกันว่าเดินจงกรม เพื่อพิจารณาหวัช้อธรรม

ท้องฟ้าสว่างแล้ว แสงสว่างสาดไปทั่วบริเวณไพร โนม่น้อม มนัสแห่งพระอาณนทีให้แจ่มใสขึ้นบาน ท่านเตรียมนั่งอันตราวาสก และครองอุตตราสงค์เป็นปริมณฑลเรียบร้อย ถือบาตรเข้าสู่นคร โกสัมพีเพื่อบิณฑบาต

มีผู้คอยดักถวายอาหารแกมูนีอยู่เป็นแห่งๆ สมณศากยบุตร เป็นที่คุ้นตาของประชาชนชาวโกสัมพีแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่พระตถาคต เจ้าเสด็จเข้าสู่นครโกสัมพีเป็นครั้งแรก

เมื่อพระอาณนทีได้อาหารพอสมควรแล้วท่านก็เดินดุ่มมุ่ง เข้าสู่ป่าประดู่ลายตามเดิม ฉันทอาหารตามที่ประชาชนศรัทธาถวาย ด้วยอาการแห่งสามีบริโภคนั้น เป็นแบบอย่างแห่งพระอรหันต์ทั้งหลาย เสร็จแล้วท่านก็ยับยั้งอยู่ ณ ที่นั้น ด้วยวิหารธรรม อันประเสริฐ จนกระทั่ง-

วิฆณณายากาล พระอาทิตย์โคจรผ่านกิ่งกลางฟ้าไปแล้ว เงามไม้ประดู่ลายที่อยู่โดดเดี่ยวทอดยาวไปทางทิศตะวันออก บรรยาการรื่นรมย์สงบ เหมาะแก่่อนาคาริกมุนี

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ภิกษุรูปหนึ่งร่างกายสูงใหญ่มีสง่าเดินเข้ามาสู่ป่าอันเงียบสงบนี้ เมื่อท่านผ่านมาทางพระอาณนทน์นั่งอยู่ เห็นเป็นสมณะแบบเดียวกัน จึงเข้าไปหาด้วยอาการแห่งมิตร แต่ท่านหาได้รู้จักพระอาณนทน์ไม่

“ท่านผู้ทรงพรต” ภิกษุรูปนั้นกล่าวขึ้น “ข้าพเจ้าไม่คิดว่าจะพบท่านผู้ใดในป่าอันวิเวกแห่งนี้ ท่านคงมุ่งแสวงหาสันติวรบทเช่นเดียวกับข้าพเจ้า จึงมานั่งอยู่ ณ ที่นี้แต่ผู้เดียว”

“ท่านผู้บำเพ็ญตบะ” พระอาณนทน์ตอบ “ข้าพเจ้าทราบจากเครื่องนุ่งห่มและบริวารอื่นๆ ที่ติดตัวท่านมา ว่าท่านเป็นสมณะแบบเดียวกับข้าพเจ้า สมณะแบบเรานี้มีพระผู้มีพระภาคเป็นศาสดาด้วยกัน ก็พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นตรัสไว้มิใช่หรือว่า ความวิเวกเป็นสหายอันประเสริฐ”

“ท่านผู้ทรงพรต” ภิกษุรูปนั้นกล่าว “พระดำรัสนี้ข้างเป็นพระพุทธานุญาตที่กระตุ้นเตือนเร่งเร้าให้พุทธสาวกพอใจในวิเวกเสียนี้กระไร ขอประทานโทษเถิด จากลักษณะอาการและคำกล่าวของท่าน ข้าพเจ้าพออนุมานได้ว่า ท่านคงจะมาสู่ธรรมวินัยนี้มานานแล้ว ส่วนข้าพเจ้าเอง แม้จะมีอายุเหี้ยมย่างเข้าสู่วัยชราหลายปีแล้วก็ตาม แต่ข้าพเจ้าเพิ่งจะอุปสมบทอุทิศพระผู้มีพระภาคเมื่อไม่นานนี้เอง คือเมื่อพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นปรินิพพานแล้ว ข้าพเจ้าเพิ่งจะบวชได้ ๕ พรรษาเท่านั้น”

“อาวุโส” พระอาณนทน์เปลี่ยนคำแทนชื่อของภิกษุรูปนั้น “ข้าพเจ้าอุปสมบทในสมัยที่พระตถาคตยังทรงพระชนม์อยู่ และได้เห็นได้เฝ้าพระองค์เสมอๆ ข้าพเจ้าถือเป็นลาภอันประเสริฐที่ได้เฝ้าพระผู้มีพระภาค มิใช่แต่ข้าพเจ้าเท่านั้น ใครๆ ก็ปรารถนา

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ที่จะได้เข้าเฝ้าและสนทนาด้วย พระองค์เป็นผู้สูงสุดอย่างแท้จริง”

ภิกษุรูปนั้นแสดงอาการสนใจอย่างเห็นได้ชัด และมีนัยน์ตาวาวด้วยปิติพร้อมด้วยกล่าวว่า

“ท่านผู้ทรงพรต ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่ง ปรารถนาเหลือเกินที่จะทราบพุทธรูปโดยละเอียด จากผู้ซึ่งเคยเข้าเฝ้าเคยฟังธรรมของพระศาสดา ทำอย่างไรข้าพเจ้าจึงจะได้บรรลุผลสำเร็จแห่งความปรารถนานั้น แต่ก่อนอื่นข้าพเจ้าปรารถนาใคร่ทราบนามของท่านผู้มีโชคดี พอเป็นเครื่องประดับความรู้ไว้ก่อน ส่วนข้าพเจ้าเองมีนามว่า ‘กัมโพชะ’ ชื่อเดียวกับแคว้นที่ข้าพเจ้าเกิดซึ่งอยู่ทางเหนือขึ้นไป ท่านเองก็คงทราบว่าแคว้นกัมโพชะมีชื่อเสียงที่สุดเรื่องพันธุ์มณี”

พระอานนท์ที่นั่งอยู่ครู่หนึ่ง หาได้ตอบคำของพระกัมโพชะทันทีไม่ ท่านกำลังตรึกตรองว่า ควรจะบอกนามของท่านแก่ภิกษุรูปนี้หรือไม่หนอ ภิกษุรูปนี้มีความเลื่อมใสในพระศาสดาเป็นอย่างยิ่ง กระหายใคร่ฟังพุทธรูป และเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับพระองค์ ภิกษุรูปนี้คงจะต้องเคยได้ยินเกียรติคุณของท่านในฐานะเป็นผู้ใกล้ชิดอย่างยิ่งกับพระศาสดา ถ้าเธอทราบนามของท่านแล้ว และได้ฟังพุทธรูปบางตอนจากท่านเอง คงจะเพิ่มพูนปิติปราโมชแก่เธอหาหน่อยไม่ อาจจะเป็นทางให้เธอได้ธรรมจักขุในไม่ช้า เมื่อคิดถึงประโยชน์ดังกล่าวนี้เป็นที่ตั้งแล้ว พระพุทธรูปอุทสาสุกโกทนบุตรจึงกล่าวว่า

“ภราดา ข้าพเจ้ายินดีจะเล่าพุทธรูป และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระองค์บางประการบางตอนให้ท่านฟัง เท่าที่ข้าพเจ้ารู้เห็นมาด้วยตนเองบ้าง ที่พระศาสดาโปรดประทานเล่าให้ข้าพเจ้า

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ฟังบ้าง อนึ่งข้อที่ท่านอยากทราบนามของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าบอกท่านได้แต่เพียงว่า เมื่อข้าพเจ้ายังครองฆราวาสอยู่ พระญาติวงศ์เรียกข้าพเจ้าว่า‘เจ้าชายอานันทะ’ และเมื่อข้าพเจ้าอุปสมบทแล้ว เพื่อนพรหมจรรย์เรียกข้าพเจ้าว่า‘พระอานันทะ’ พระศาสดาเรียก‘อานนท์ อานนท์’ อยู่เสมอๆ”

พอพระมหาเถระกล่าวจบลง พระกัมโพชะมีอาการตะลึงอยู่ครู่หนึ่ง แล้วอาการแห่งปิตติชาบชานก็เข้ามาแทนที่ ท่านลุกขึ้นนั่งกระโหย่ง ประนมมือกราบลงแทบบาทมูลของพระอานนท์ ชบศีระะอยู่หนึ่งและนาน เมื่อท่านเงยหน้าขึ้นอีกครั้งหนึ่ง พระพุทธรูปสาธิตเห็นน้ำตาเอ่อเบ้าตาของภิกษุผู้อยู่ในวัยชราอุปนิสัยนั้น เป็นสัญลักษณ์แห่งปิตติปราโมชอันหลังไหลจากความรู้สึกที่ลึกซึ้งแลปรากฏออกมาทางกริชกาย และแล้วพระกัมโพชะก็กล่าวว่า

“ข้าแต่ท่านผู้ไม่หลงไหลในบ่วงมาร เป็นลาภอันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้าที่ได้มาพบท่านผู้ทรงคุณอันประเสริฐเหมือนองค์แทนแห่งพระตถาคตเจ้า ข้าพเจ้าเดินทางมาหลายเมืองด้วยจุดประสงค์ที่จะได้พบและสนทนากับท่าน ข้าพเจ้าทราบว่าท่านเดินทางมาโกสัมพี ข้าพเจ้าก็ติดตามมา แต่ก็หาได้รู้จักท่านไม่ แม้จะสนทนาอยู่กับท่านที่กระหายใคร่พบอยู่ตลอดเวลาก็ตาม

โอ! ข้างเป็นลาภของข้าพเจ้าเสียนี้กระไร อุปมาเหมือนลูกโคซึ่งเที่ยวติดตามหาแม่ในป่ากว้างและได้พบแม่สมประสงค์ ความรู้สึกของลูกโคนั้นเป็นฉันทใจ ความรู้สึกของข้าพเจ้าก็เป็นฉันทนั้น”

แล้วพระกัมโพชะก็กราบลงแทบบาทมูลของพระอานนท์อีกครั้งหนึ่ง

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

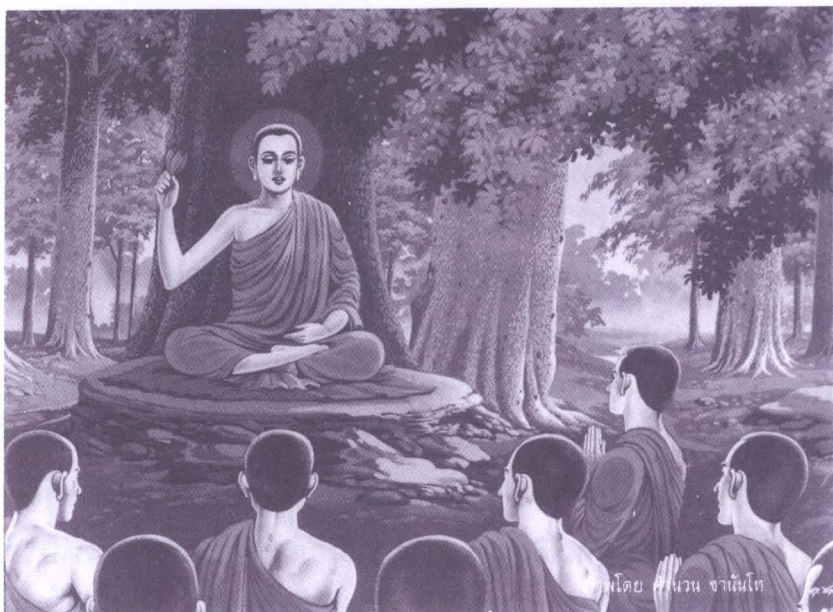
“ช่างเกิดผู้มีอายุ” พระอานนทีกกล่าว “เรื่องของข้าพเจ้า ไม่มีความสำคัญเท่าเรื่องของพระศาสดา อนึ่งท่านบวชอุทิศพระพุทธรูปเจ้าแม้จะปริณิพพานไปแล้วก็ตาม แต่เรื่องของพระองค์ยังเป็นเครื่องเพิ่มพูนปีติปราโมชแก่ผู้สดับอยู่เสมอ ท่านได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าเล่าถึงพุทธรูปบางตอนเพื่อเป็นเครื่องประดับความรู้ และประดับประคองศรัทธาปสาทะ ข้าพเจ้าจะขอเล่าให้ท่านฟัง เป็นปฏิการแก่ความปรารถนาดีของท่าน” แล้วพระอานนทีกก็กล่าวสลับไปว่า

“ดูก่อนภราดา ณ ป่าไม้ประดู่ลายนี้ สมัยหนึ่งพระตถาคตเจ้าประทับอยู่ด้วยหมู่ภิกษุจำนวนมากน้อย พระองค์หยิบใบไม้มากำพระหัตถ์หนึ่ง แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบไม้ในกำพระหัตถ์ของพระองค์ กับใบไม้ในป่านี้นั้นทั้งหมด ไหนจะมากกว่ากัน เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ใบไม้ในป่ามีมากกว่าเหลือหลาย ใบไม้ในกำพระหัตถ์มีน้อยนิดเดียว พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ฉันทุณยกันนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย ธรรมที่เราแสดงแล้วแก่เธอทั้งหลายนั้นเพียงเล็กน้อย เหมือนใบไม้ในกำมือของเรา ส่วนธรรมที่เรายังมีได้แสดงมีมากหลายเหมือนใบไม้ในป่า

ภิกษุทั้งหลาย ทำไมเราจึงไม่แสดงสิ่งที่เรารู้ เราเข้าใจอีกมากหลายเล่า ภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตแสดงแต่ธรรมที่จำเป็นเพื่อระงับดับทุกข์เท่านั้น สิ่งนอกจากนี้รู้ไปก็ทำให้เสียเวลาเปล่า

“ภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่งมีภิกษุรูปหนึ่งเข้ามาหาเรา และถามปัญหา ๑๐ ข้อ ขอให้เราแก้ปัญหาข้อข้องใจนั้น ถ้าเราไม่แก้ปัญหาให้คลายสงสัย เขาจะละเพศพรหมจรรย์ ปัญหา ๑๐ ข้อ

พระพุทธรูปยืนประเสริฐ

นั่นล้วนเป็นปัญหาที่ไร้สาระ ไม่เป็นไปเพื่อระดับทุกข์ รู้แล้ว
ก็ไม่ทำให้อะไรดีขึ้น เช่น ปัญหาว่า โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลก
มีที่สุดหรือไม่มีที่สุด ตายแล้วเกิดหรือไม่ ดังนั้นเป็นต้น เราไม่
ยอมแก้ปัญหานั้น ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวกับภิกษุรูปนั้นว่า
อย่าว่าแต่เธอจะละเพศพรหมจรรย์เลย แม้เธอจะตายไปต่อหน้า
ต่อตาเรา เราก็กายอมแก้ปัญหาลเหล่านั้นของเธอไม่

ภิกษุทั้งหลาย ปัญหาที่เผชิญอยู่เบื้องหน้าของทุกๆ คน คือ
ปัญหาเรื่องทุกข์และความดับทุกข์ มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายถูก
ความทุกข์เสียบแทงอยู่ทั้งทางกายและทางใจ อุปมาเหมือนผู้
ถูกยิงด้วยลูกศร ซึ่งกำซาบด้วยยาพิษแล้ว ญาติมิตรเห็นเข้า
เกิดความกรุณาจึงพยายามจะช่วยกันถอนลูกศรนั้น แต่บุรุษผู้โง่
เขลาบอกว่าต้องไปสืบให้ได้เสียก่อนว่า ใครเป็นคนยิง และยังมา
จากทิศไหน ลูกศรทำด้วยไม้อะไร แล้วจึงจะค่อยมาถอนลูกศรออก

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ภิกษุทั้งหลาย บุรุษผู้นั้นจะต้องตายเสียก่อนเป็นแน่แท้ ความจริงเมื่อถูกยิงแล้ว หน้าที่ของเขาก็คือ ควรพยายามถอนลูกศรออกเสียทันที ชำระแผลให้สะอาดแล้วใส่ยาและรักษาแผลให้หายสนิท

หรือ อีกอุปมาหนึ่ง เหมือนบุคคลที่ไฟไหม้อยู่บนศีรษะ ควรรีบดับเสียโดยพลัน ไม่ควรเที่ยววิงวาดคนผู้เอาไฟมาเผาศีรษะตน ทั้งๆ ที่ไฟลุกไหม้อยู่

“ภิกษุทั้งหลาย สังสารวัฏนี้โพลงอยู่ด้วยเพลิงทุกข์นานาประการไหม้ร้อนอยู่ทั่ว สัตว์ทั้งหลายดิ้นทุรนทุรายอยู่ในกองทุกข์แห่งสังสารวัฏนี้ ใครเล่าจะเป็นผู้ดับ ถ้าทุกคนไม่ช่วยกันดับทุกข์แห่งตน อุปมาเหมือนบุรุษสตรีผู้รวมกันอยู่ในบริเวณกว้างแห่งหนึ่ง และต่างคนต่างถือดันไฟใหญ่อันโพลงอยู่ทั่วแล้วต่างคนต่างก็วิ่งวนกันอยู่ในบริเวณนั้น และร้องกันว่า“ร้อน...ร้อน” ภิกษุทั้งหลาย คราวนั้นมีบุรุษผู้หนึ่งเป็นผู้ฉลาด ร้องบอกให้ทุกคนทิ้งดันไฟในมือของตนเสีย ผู้ที่ยอมเชื่อทิ้งดันไฟก็ได้ประสบความเย็น ส่วนผู้ไม่เชื่อก็ยังคงวิ่งถือดันไฟพร้อมด้วยร้องตะโกนว่า“ร้อน...ร้อน” อยู่นั่นเอง

“ภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตได้ทิ้งดันไฟแล้ว และร้องบอกให้เธอทั้งหลายทิ้งเสียด้วย ดันไฟที่กล่าวถึงนี้คือ กิเลสทั้งมวลอันเป็นสิ่งที่เผาผลาญสัตว์ให้เราร้อนกระวนกระวาย ภิกษุทั้งหลาย อายุตระภายใน ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อายุตระภายนอก ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธัมมารมณ์ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟ คือราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง

“ภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ใดๆ ที่จะครอบงำรัดรั้งใจของบุรุษ ได้มากเท่า

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ แห่งสตรี ภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ใดๆ ที่สามารถครอบงำรัตติงใจของสตรีได้มากเท่า รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ แห่งบุรุษ

“ภิกษุทั้งหลาย กามคุณนี้เรากล่าวว่าเป็นเหยื่อแห่งมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นกำลังพลแห่งมาร ภิกษุผู้ปรารถนาจะประหารมาร ฟังสัจตเหยื่อแห่งมาร ขยี้พวงดอกไม้แห่งมาร และทำลายกำลังพลแห่งมารเสีย

“ภิกษุทั้งหลาย เราเคยเยาะเย้ยกามคุณ ณ โพธิมณฑล ในวันที่เราตรัสรู้นั้นเอง ดูก่อนกาม! เราได้เห็นต้นเคঁาของเจ้าแล้ว เจ้าเกิดจากความคำร้นถึงนั้นเอง เราจักไม่คำร้นถึงเจ้าอีก ด้วยประการฉะนี้ กามเอ๋ย..เจ้าจะเกิดขึ้นอีกไม่ได้”

“ดูก่อนภราดา” พระอานนท์กล่าวต่อไป “ครั้งนั้น ณ ป่าไม้ประดู่ลายนี้ ภิกษุจำนวนมากได้ดวงตาเห็นธรรมและอริยคุณสูงๆ ขึ้นไปด้วยพระพุทธรูปอันลึกลับซึ่งจับใจนี้ พระองค์ทรงใช้อุปมาอุปไมยอันคมคายแยบยล และขมวดพระธรรมเทศนาให้เห็นจุดเด่นที่ทรงประสงค์ เหมือนนายช่างผู้ฉลาดเมื่อจะสร้างปราสาทหรือกุฎาคาร ย่อมจะลงรากปราสาทนั้นให้แน่นหนาและวางเสาอันมั่นคง และสร้างเรือนยอดดัดล้อมขึ้นให้ยอดเด่นเห็นสง่างามรุ่งเรืองด้วยพระธรรมเทศนาโกศลแห่งพระทศพล วัฒนาวรรณญาณอันหาใครเปรียบปานมิได้ในสามภพ

“ดูก่อน อาคันตุกะ ณ กรุงโกสัมพีนี้เอง พระตถาคตเจ้าเคยประทับรอยพระบาท คือ ‘พระพุทธรูปอันประเสริฐ’ ไว้สำหรับให้คนภายหลังถือเป็นเยี่ยงอย่างดำเนินตาม”

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

คือสมัยหนึ่งเมื่อพระองค์เสด็จถึงโกสัมพี และสำราญพระอิริยาบถอยู่ ณ โขสิตาราม ตอนเช้าพระพุทธรูปจะเสด็จออกบิณฑบาต มีประชาชนผู้เลื่อมใสคอยดักถวายเป็นทิวแถว แต่ก็ยังมีกลุ่มชนอีกกลุ่มหนึ่งคอยตามด่าว่ากระแทกกระแทกเสียดสีอยู่ตลอดเวลา เมื่อพระองค์เสด็จกลับโขสิตาราม ก็ตามไปด่าถึงพระคันธกุฎีด้วยอักโกสวัตถุ ๑๐ ประการ เช่น ท่านเป็นโค เป็นลา เป็นอูฐ เป็นสัตว์นรก เป็นต้น เรื่องนี้มีเบื้องหลัง คือ

สมัยหนึ่ง ก่อนหน้าที่เรื่องนี้จะเกิดขึ้นไม่นานนัก พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จสู่แคว้นกุรุ ณ ที่นั้นมีหมู่บ้านพราหมณ์อยู่แห่งหนึ่ง พราหมณ์นายบ้านมีธิดาสาวทรงสิริโสภาคย์นัก นามว่า **มาคันทิยา** ความงามแห่งนางระบือไปทั่ว ชายหนุ่มผู้มั่งคั่งต่างเดินทางโดยเกวียนบ้าง โดยรถม้าบ้าง มาสู่**มาคันทิยคาม**นี้เพื่อทัศนามาคันทิยานารี บางคนก็แต่งผู้ใหญ่มาสู่ขอ แต่พราหมณ์ผู้บิดายังมองไม่เห็นใครเหมาะสมแก่ธิดาของตน จึงยังไม่ยอมยกให้ใคร มาคันทิยาเป็นที่กล่าวขวัญถึงแห่งปวงชนชาวกรุงอย่างแพร่หลาย จนเมื่อธิดาของสกุลใดเกิดใหม่ ผู้เฒ่าผู้แก่มักจะให้พรว่า **ขอให้สวยเหมือนมาคันทิยา**

“ดูก่อนอาคันตุกะ แต่ท่านต้องระลึกไว้อย่างหนึ่งว่า ความงามกับอันตรายนัน้ มักจะมาด้วยกันเสมอ ที่ใดมีความงามที่นั้นย่อมมีอันตรายแอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ด้วย จะมากหรือน้อยแล้วแต่ขนาดแห่งความงามนั้น และมีอยู่บ่อยครั้งที่อันตรายไม่เพียงแต่ผู้เข้าไปเกี่ยวข้องเท่านั้น แต่แก่เจ้าของความงามนั่นเองอีกด้วย

“พระศาสดาเสด็จไปถึงบ้านมาคันทิยพราหมณ์ในเช้าวันหนึ่ง ขณะที่เขาบูชาไฟอยู่ที่ประตูบ้าน เมื่อได้ทัศนาศาเห็นพระศาสดา

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

แล้ว พราหมณ์ก็ตะลึงในความงามแห่งพระองค์ ถึงแก่อุทานออกมาว่า **ชายผู้นี้งามจริงหนอ** เขาเข้าไปหาพระตถาคตเจ้าแล้วกล่าวว่า “สมณะ ข้าพเจ้ามองหาชายอันจะคู่ควรแก่บุตรของข้าพเจ้ามาเป็นเวลานานแล้ว แต่จะหาใครงามคู่ควรแก่บุตรของข้าพเจ้าเสมอท่านไม่ได้ ขอท่านโปรดยืนอยู่ตรงนี้สักครู่หนึ่ง แล้วข้าพเจ้าจะนำบุตรมามอบให้ท่าน”

พระศาสดาแสดงอาการดุษณิภาพ ทรงเหยียบรอยพระบาทให้ปรากฏไว้ด้วยแรงอธิฐาน อันสำเร็จมาจากพระบารมีแต่ปางบรรพ์ แล้วเสด็จหลีกไปประทับ ณ ต้นไม้งามครีมีต้นหนึ่ง

พราหมณ์แจ้งข่าวแก่พราหมณ์ และให้ตบแต่งลูกสาวให้สวยงาม เพื่อนำไปมอบให้ชายผู้หนึ่งอันตนเห็นว่าคู่ควรกัน แล้วพากันออกจากเรือน เมื่อไม่เห็นพระตถาคต ณ ที่เดิม พราหมณ์ก็ประหลาดใจ บังเอิญพราหมณ์ได้เหลือบเห็นรอยเท้าที่พระพุทธรูปทรงเหยียบไว้จึงกล่าวกับพราหมณ์ผู้สามีว่า **อย่าติดตามมหาบุรุษผู้นี้เลย ผู้มีรอยเท้าอย่างนี้เป็นผู้สละแล้วซึ่งโลกียารมณ์ทั้งปวง**

พราหมณ์เอย อันบุคคลผู้เจ้าราคะนั้น มีเท้าว่ากลางมาก คนเจ้าโทสะหนักสัน ส่วนคนเจ้าโมหะนั้นปลายเท้าจิกลง ส่วนรอยเท้าของบุรุษผู้นี้เป็นผู้เพิกกิเลสได้แล้วย่างแท้จริง

พราหมณ์ถือว่าภรรยาว่าอวดรู้อวดดีทำตนเหมือนจระเข้นอนในตุ่ม จึงพาบุตรและภรรยาเที่ยวตามหาพระศาสดา มาพบเข้าได้ไม่แห่งหนึ่ง พราหมณ์ดีใจนักหนา แต่ได้ต่อว่าเป็นเชิงพ้อว่า “สมณะ..ข้าพเจ้าบอกให้ท่านยืนรอที่โน้นแต่หายืนคอยไม่เหมือนไม่ยินดีจะรับบุตรของข้าพเจ้า สมณะ บุตรของข้าพเจ้านี้งามเลิศกว่านารีใดๆ ทั้งปวงในถิ่นนี้ เป็นที่ปองหมายแห่งเศรษฐี

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

คหบดี และแม่แห่งพระราชินี แต่ข้าพเจ้าหาพอใจใคร่เสมอด้วย
ท่านไม่ บัดนี้ข้าพเจ้าได้นำนางผู้งามพร้อมมามอบ ณ เบื้องบาท
ของท่านแล้ว ขอจงรับไว้ และครองกันฉันสามีภรรยาเถิด”
พราหมณ์กล่าวจบแล้วสั่งให้บุตรีถวายบังคมพระศาสดา

พระโลกนาถศากยบุตร ยังคงประทับดุษณีอยู่ครู่หนึ่ง
พระองค์ทรงรำพึงว่า พราหมณ์ผู้นี้มีความหวังดีต่อเรา ต้องการ
สงเคราะห์เราด้วยสิ่งอันเป็นที่รัก ที่หวงแหนที่สุดแห่งตน แต่สิ่ง
นี้มีความแก่ ความเจ็บ และความตายเป็นธรรมดา เราจักปฎิการ
พราหมณ์ผู้นี้ด้วยอภิมงคล และพราหมณ์ พราหมณ์ทั้งสองนี้
มีอุปนิสัยแก่กล้าพอที่จะบรรลุนิพพานของเราได้ เป็นการมอบ
สภาพอันไม่แก่และไม่ตายแก่เขา ดำริดังนี้แล้ว พระตถาคตเจ้า
จึงเอื้อนโอษฐ์ว่า

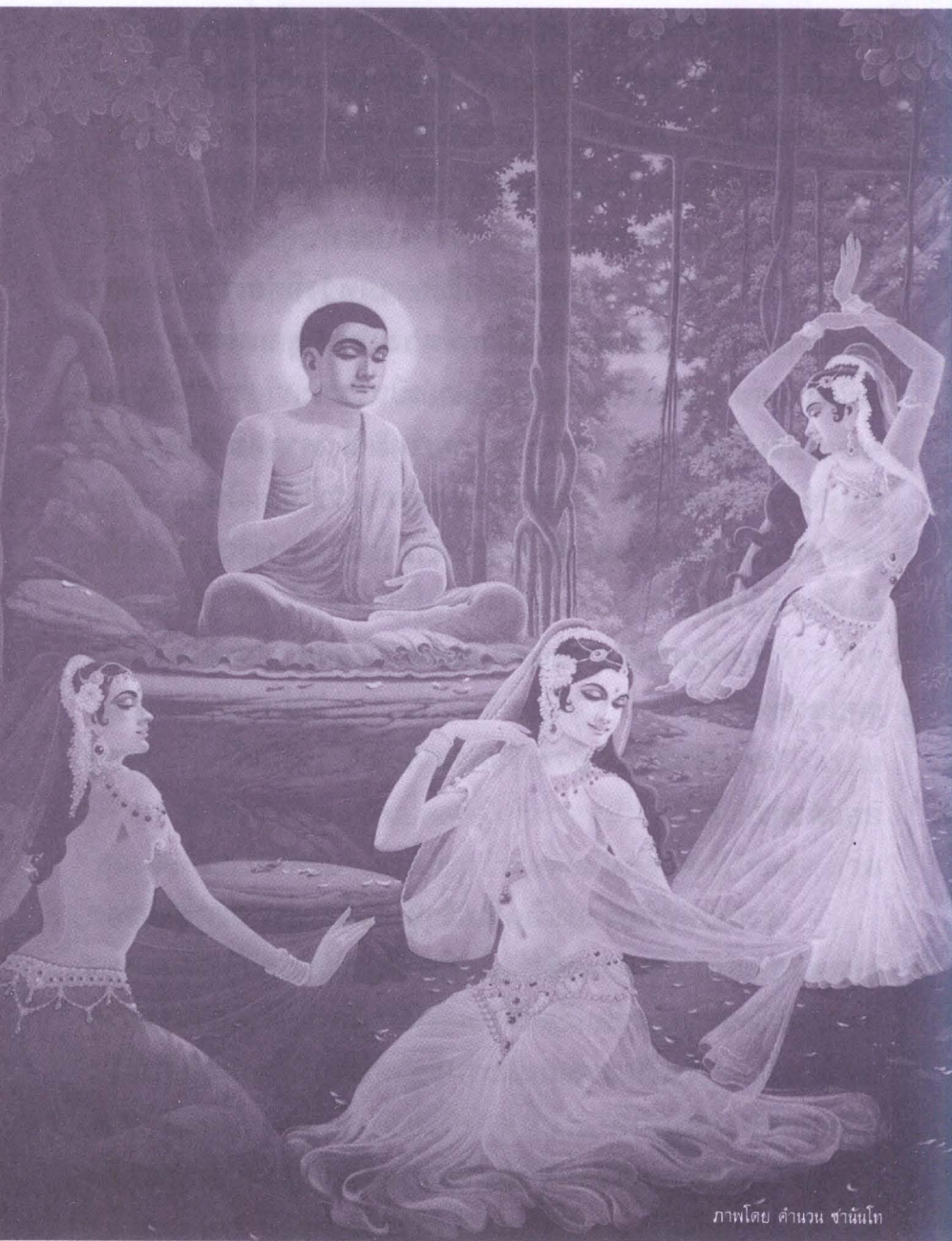
“พราหมณ์ ถ้าเราจะเล่าเรื่องบางเรื่องให้ท่านฟัง ท่านจะ
พอใจฟังหรือไม่”

“เล่าเถิดสมณะ ข้าพเจ้าพร้อมอยู่แล้ว ท่านมีบุตรภรรยา
อยู่แล้วหรือ ?”

นางมาคันธียา บุตรีแห่งพราหมณ์นั่งเฟื่องพิศพระตถาคต
เจ้าเหมือนเด็กมองตุ๊กตาซึ่งตนไม่เคยเห็น พร้อมๆ กันนั้นมารยา
แห่งสตรีซึ่งปรากฏอยู่ในเรือนร่างและนิสัยแห่งอิทธิเพศ ก็เริ่มฉาย
แวววาวออกมาทางสายตา และริมฝีปากอันบางงามเต็มอิมันนั้น

พระตถาคตเจ้า ชายพระเนตรดูนางมาคันธียาหน้าหนึ่ง
ทรงรู้ถึงจิตใจอันปั่นป่วนของนาง แล้วตรัสว่า

พระพุทธรูปประดิษฐานประเสริฐ

ภาพโดย คำนวน ชำนาญโต

พระพุทธรูปอาคันประเสริฐ

“พราหมณ์.....เมื่อเราอยู่ในวัยหนุ่ม มีเกศายังดำสนิท ถูกแวดล้อมด้วยสตรีล้วนแต่สคราญตา เป็นที่ปรารถนาของ บุรุษเพศผู้ยังตัดอาลัยในบ่วงกามมิได้ แต่เราเบื่อหน่ายโลกีย์ วิตถลึง จึงสละสมบัติบรมจักร และนางผู้จำเรียดา ออกแสวง หาโมกขธรรมแต่เดียวดาย เทียวไปอย่างไม่มีอาลัย ปลอดภัย ไปร้องเหมือนบุคคลที่เป็นหนี้แล้วพ้นจากหนี้ เคยถูกคุมขัง แล้วพ้นจากที่คุมขัง เคยเป็นโรคแล้วหายจากโรค

หลังจากท่องเที่ยวอยู่เดียวดายและทำความเพียรอย่าง เข้มงวด ไม่มีใครจะทำได้ยิ่งกว่า เป็นเวลา ๖ ปี เราก็ดำ ปรสบบัณฑิตอย่างใหญ่หลวงในบิณฑ ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมา สัมโพธิญาณ สงบเยือกเย็นถึงที่สุด ล่วงพ้นบ่วงแห่งมาร ทั้งปวงทั้งที่เป็นทิพย์และเป็นของมนุษย์ มารและธิดามาร คือ นางตัณหา นางราคะ และ นางอรดี ได้พยายามยั่วยวน เราด้วยวิธีแปลกๆ เพื่อให้เรตกอยู่ในอำนาจ แต่เราก็ดำ สนใจโยคีไม่ ในที่สุดพวกมารก็ถอยหนีไปเอง เราชนะมาร อย่างเด็ดขาด จนมีนามก้องโลกว่า “ผู้พิชิตมาร”

พระตถาคตหยุดอยู่ครู่หนึ่ง ทรงกวาดสายพระเนตรดูทุก ใบบน ในที่สุดพระองค์ตรัสว่า

“พราหมณ์.....เมื่อได้เห็นนางตัณหา นางราคะ และ นางอรดี ซึ่งทรงความงามเหนือสามโลก เราก็ดำพอใจแต่ หนึ่งไม่ ก็ทำไมเล่าเราจะพอใจในสรีระแห่งธิดาของท่าน ซึ่งเต็มไปด้วยมุตรและเลือด พราหมณ์เอ๋ย อย่าว่าแต่จะให้ แตะต้องด้วยมือเลย เราไม่ปรารถนาจะแตะต้องธิดาของท่าน แม้ด้วยเท้า”

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

“ดูก่อนภราดา” พระอานนท์เล่าต่อไป

“พระดำรัสตอนสุดท้ายของพระผู้มีพระภาคเป็นเหมือนสายฟ้าฟาดเปรี้ยงลงบนใบหน้าของบุตรีพราหมณ์ นางรู้สึกร้อนผ่าวไปหมดทั้งร่าง

สำหรับสตรีสาว อะไรจะเป็นเรื่องเจ็บปวดยิ่งไปกว่าการเสนอตัวให้ขาย แล้วถูกเขาเซี่ยทิ้งอย่างไม่ไยดี ดังนั้นนัยน์ตาซึ่งเคยหวานเยิ้มของนาง จึงถูกเคียวให้เหือดแห้งไปด้วยไฟโทสะ ใบหน้าซึ่งเคยถูกชมว่างามเหมือนจันทร์เพ็ญนั้น บัดนี้ได้ถูกเมฆคือความโกรธเคลื่อนเข้ามาบดบังเสียแล้ว

นางผูกใจเจ็บในพระศาสดาสุดประมาณ

พระตถาคตเจ้าสังเกตเห็นกิริยาอาการของนางโดยตลอด แต่หาสนพระทัยอันใดไม่ ทรงแสดงอนุปพุทธานุภาพ พรรณนาถึงเรื่องทาน, ศีล, ผลแห่งทาน ศีล, โทษของกาม และอานิสงส์แห่งการหลีกเร้นออกจากกาม ที่เรียกว่า เนกขัมมะ พอกัธยาตัยแห่งพราหมณ์และพราหมณี จนทรงเห็นว่ามิจิตอัน อ่อน ครอบงำพระธรรมเทศนาชั้นสูง

แล้วพระผู้มีพระภาคก็ทรงประกาศ สามุกกังสีกาธรรมเทศนา คือ อริยสัจ ๔ ประหนึ่งช่างย้อมผู้ฉลาด พอกผ้าให้สะอาด แล้วนำมาย้อมสีที่ตนต้องการ

พระธรรมเทศนา จบลงด้วยการสำเร็จมรรคผลของพราหมณ์และพราหมณี พระพุทธรองค์เสด็จลุกจากอาสนะ ทิ้งมาคันทียคามไว้เบื้องหลัง มุ่งสู่ชนบทอื่นเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ต่อไป

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

ความงามแห่งสตรี มักจะเป็นเหมือนดาบสองคม คือให้ทั้งคุณและโทษแก่เธอ และมีสตรีน้อยคนนักที่จะจับแต่เพียงคมเดียว เพราะฉะนั้นเธอจึงมักประสบทั้งความสุขและความเศร้า เพราะความงามเป็นมูลเหตุ กฎข้อนี้พิสูจน์ได้ด้วยชีวิตของ นางมาคันทิยา ซึ่งข้าพเจ้าจะเล่าให้ท่านฟังต่อไป

ด้วยความพยายามอย่างยิ่งยวด ในการที่จะแก้แค้นพระศาสดา เครื่องมือในการใช้ความพยายามของนางมีอย่างเดียว คือความงาม เมื่อมีความพยายาม ความสำเร็จย่อมตามมาเสมอ และในความพยายามนั้น ถ้าจังหวะดีก็จะทำให้สำเร็จเร็วขึ้น ดังนั้นต่อมาไม่ช้านัก นางได้เป็นมเหสีของพระเจ้าอุเทนแห่งโกสัมพี โดยวิธีใดไม่แจ้ง นับว่าได้เป็นใหญ่เป็นโตพอที่จะหาทางแก้แค้นพระศาสดาได้โดยสะดวก ดังนั้นเมื่อนางทราบข่าวว่า พระตถาคตเจ้าเสด็จมาโกสัมพี นางจึงยินดียิ่งนัก

“คราวนี้แหละ พระสมณโคตมผู้จงหองจะได้เห็นฤทธิ์ของมาคันทิยา” นางปรารภเรื่องนี้ด้วยความกระหายใจ จึงจ้างบริวารของนางบ้าง ทาสและกรรมกรบ้าง ให้เที่ยวติดตามด่าพระศาสดาทุกมุมเมือง ทุกหนทุกแห่งที่พระองค์ทรงเหยียบย่างไป

ดูก่อนภราดา ข้าพเจ้าตามเสด็จไปทุกหนทุกแห่ง เมื่อถูกด่าแรงๆ จิตใจของข้าพเจ้าก็กระวนกระวาย แต่พระตถาคตเจ้าทรงมีอาการแช่มช้อยอยู่เสมอ สีพระพักตร์ยังคงสงบนิ่ง เช่นเดียวกับเวลาได้รับคำสรรเสริญ

“จิตใจที่ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม คือ นิทานและสรรเสริญนั้น เป็นจิตที่ประเสริฐยิ่ง” พระองค์ตรัสไว้อย่างนี้ และพระองค์ก็ทรงทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

พระพุทธรูปยืนปางประเสริฐ

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

อาวุโส, ตราบใดที่บุคคลยังพอใจด้วยคำสรรเสริญ เขา
ย่อมยังต้องหวั่นไหวเพราะนิทาน นี่เป็นกฎที่แน่นอน พระตถาคต
เจ้าทรงทำพระมณีสให้เป็นเช่นแผ่นดินหนักแน่น และไม่ยินดี
ยินร้ายว่าใครจะไปปรยปรายของหอมดอกไม้ลงไป หรือใครจะ
ทิ้งเศษขยะของปฏิกูลอย่างไรลงไป ข้าพเจ้าเองสุดที่จะทนได้
จึงกราบทูลพระองค์ว่า

“พระองค์ผู้เจริญ อย่าอยู่เลยที่นี่ คนเขาดำมากเหลือเกิน”

“จะไปไหน อานนท์” พระศาสดาตรัส มีแววแห่งความ
เด็ดเดี่ยวฉายออกมาทางพระเนตร และสีพระพักตร์

“ไปเมืองอื่นเถิดพระเจ้าข้า สวรรค์ ราชคฤห์ สาเกต หรือ
เมืองไหนๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่โกสัมพี”

“ถ้าเขาดำเรานั้นอีก?”

“ก็ไปเมืองอื่นอีก พระเจ้าข้า”

“ถ้าที่เมืองนั้นเขาดำเรอีก?”

“ไปต่อไป พระเจ้าข้า”

“อย่าเลย อานนท์ เธออย่าพอใจให้ตถาคตทำอย่างนั้น
ถ้าจะต้องทำอย่างเธอว่า เราจะมีแผ่นดินอยู่

มนุษย์เราอยู่ที่ไหนจะไม่ให้มีคนรักคนชังนั้น เห็นจะไม่ได้
เรื่องเกิดขึ้นที่ใดควรให้ระงับลง ณ ที่นั้นเสียก่อนแล้วจึงค่อยไป
อานนท์เรื่องที่เกิดขึ้นแก่ตถาคตนั้นจะไม่ยืดยาวเกิน ๗ วัน คือ
จะต้องระงับลงภายใน ๗ วันเท่านั้น”

แล้วพระพุทธรูปก็ตรัสต่อไปว่า

“อานนท์...เราจะอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้อื่น เหมือน
ช้างศึกก้าวลงสู่สงคราม ต้องทนต่อลูกศรซึ่งมาจากทิศทั้ง ๔

พระพุทธรูปยาคินประเสริฐ

เพราะคนในโลกนี้ส่วนมากเป็นคนชั่ว คอยแสหาแต่โทษของคนอื่น เธอจึงเกิด...พระราชาทั้งหลายย่อมทรงราชพาหนะตัวที่ฝึกแล้วไปสู่ที่ชุมนุมชน เป็นสัตว์ที่ออกชุมนุมชนได้ อานนท์เอ๋ย ในหมู่มนุษย์นี้ ผู้ใดฝึกตนให้เป็นคนอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้อื่นได้ จัดว่าเป็นผู้ประเสริฐสุด ม้าอัสดร ม้าสินธพ พญาช้าง ตระกูลมหานาคที่ได้รับฝึกแล้ว จัดเป็นสัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยเป็นสัตว์ที่ประเสริฐ แต่คนที่ฝึกตนดีแล้วยังประเสริฐกว่าสัตว์เหล่านั้น

“ดูก่อน อานนท์ ผู้อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้สูงกว่า ก็เพราะความกลัว อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้เสมอกัน เพราะเห็นว่าพอสู้กันได้ แต่ผู้ใดอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้ซึ่งด้อยกว่าตน เราเรียกความอดทนนั้นว่าสูงสุด

ผู้มีความอดทน มีเมตตา ย่อมเป็นผู้มีลาภ มียศ อยู่เป็นสุข เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เปิดประตูแห่งความสุขความสงบได้โดยง่าย สามารถขุดมูลเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทเสียได้ คุณธรรมทั้งมวล มีศีล สมาธิ เป็นต้น ย่อมเจริญงอกงามแก่ผู้มีความอดทนทั้งสิ้น”

ในที่สุด ทาสและกรรมกรที่พระนางมาคันทิยาว่าจ้างมาดำพระมหาสมณะก็เลิกรไปเอง เพราะเขาทั้งหลายรู้สึกว่าเขากำลังค่าเสาศิลาแห่งทิบ ซึ่งไม่หวั่นไหวเลย

ความพยายามของพระนางมาคันทิยาเป็นอันล้มเหลว อาวุโส..พระศาสดาเคยตรัสไว้ว่า “ภูเขาศิลาล้วนย่อมไม่หวั่นไหว ด้วยลมจากทิศทั้ง ๔ ฉะนั้น บัณฑิตย่อมไม่หวั่นไหว เพราะค่านินทาและคำสรรเสริญนั้น”

พระพุทธรูปพระเสริฐ

ในพระดำรัสของพระศาสดาตอนต้น ท่านคงจำได้ว่า พระองค์ตรัสถึง**มัวฮัศตร** **มัวสินธพ** และ**สัตว์อาชาไนย**รวมทั้ง**พญาช้างตระกูลมหานาค** ข้าพเจ้าขอไขความเรื่องนี้สักเล็กน้อย

มัวฮัศตรนั้น คือสัตว์ผสมระหว่างม้าและลา คือ แม่ม้าพ่อลา ลูกออกมาจึงได้ลักษณะที่ดีเยี่ยม คือได้ลักษณะเร็วจากแม่ และได้ลักษณะทนทานจากพ่อ ม้าเป็นสัตว์ที่มีฝีเท้าเร็วมาก จนได้นามอีกอย่างหนึ่งว่า“มโนมัย” หมายความว่า“สำเร็จดังใจ” ส่วนลานั้นทนทานมากในการนำภาระหนัก ปีนที่ไกรกชันก็เก่ง เมื่อลักษณะทั้ง ๒ ประการ มารวมกันคือทั้งเร็วและทน ก็เป็นคุณลักษณะที่ดีเยี่ยม

หันมามองดูมนุษย์เรา **ผู้ใดมีคุณลักษณะ ๒ อย่าง คือทั้งเร็วและทนทาน** ผู้นั้นก็จัดได้ว่า**พระเสริฐ** คนบางคนมีสติปัญญาดี รู้อะไรได้เร็ว แต่ไม่ทนทาน อ่อนแอ เบื่อหน่ายงานง่าย จีบจืดในที่สุดก็เอาดีไม่ค่อยได้ ส่วนบางคนทนทาน บึกบึน แต่ขาดสติปัญญา รู้อะไรได้ช้า จึงทำให้เสียเวลามากเกินไปในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และคนในโลกส่วนมากก็มักจะได้ลักษณะเดียว แต่ดูเหมือนพระศาสดาจะทรงสรรเสริญ ความเพียรพยายามมากอยู่เมื่อได้พยายามแล้วไม่สำเร็จสมประสงค์ ใครเล่าจะลงโทษผู้นั้นได้

มัวสินธพ นั้นเป็นพันธุ์ม้าซึ่งเกิด ณ ลุ่มแม่น้ำสินธุ เป็นม้าพันธุ์ดีมาก แคว้นกัมโพชะถิ่นกำเนิดของท่านก็เป็นแคว้นที่มีชื่อเสียงมากในเรื่องมีม้าพันธุ์ดีตามที่ท่านกล่าวแล้วแต่หนหลัง ส่วน**ช้างตระกูลมหานาค**ก็เป็น**ช้างตระกูลดี**

กล่าวถึง**สัตว์อาชาไนย** หมายถึงสัตว์ที่ได้รับการฝึกฝนแล้วให้ควรแก่การงานประเภทนั้นๆ โดยนัยนี้สัตว์ทุกประเภท

พระพุทธรูปอันประเสริฐ

สามารถเป็นอาชาไนยด้วยกัน บุรุษอาชาไนยหรือคนอาชาไนย
ประเสริฐที่สุด เพราะเหตุนี้พระตถาคตเจ้าจึงตรัสว่าบรรดามนุษย์
ด้วยกัน คนที่ฝึกตนแล้วประเสริฐที่สุด

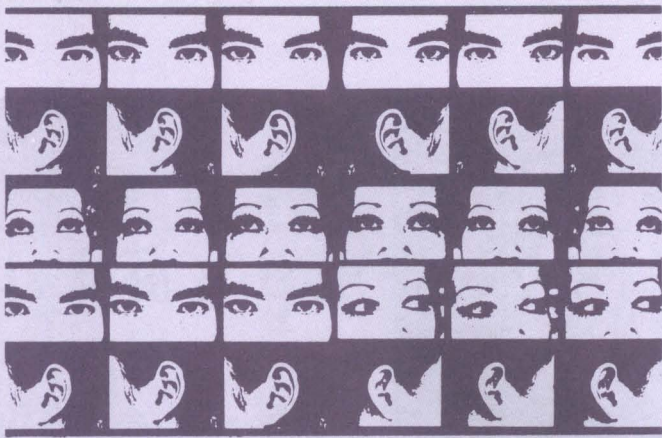
คำว่า “ฝึกตน” นั้นหมายถึงฝึกจิตให้ตั้งมั่น รับผิดชอบได้
แม้ในภาวะที่คนทั่วๆ ไปรู้สึกว่ามันน่าจะทนได้ การฝึกจิตก็เหมือน
การฝึกยกน้ำหนัก ต้องค่อยทำค่อยไป เมื่อได้ทีแล้วก็ฝึกจิตที่ทน
ทาน และมีอภินิหารเป็นอัศจรรย์

นางมาคันธียาเป็นมเหสีรองของพระเจ้าอุเทน พระมเหสี
ใหญ่คือ พระนางสามาวดี พุทธสาวิกา เลื่อมใสในพระตถาคตเจ้า
มาก เมื่อพระนางมาคันธียากลับแล้งพระศัสตราไม่สมประสงค์
ก็หันมาริษยาหาโทษให้พระนางสามาวดี พระนางถูกกล่าวหา
หลายเรื่องจนพระเจ้าอุเทนทรงเชื่อ และจะประหารชีวิตพระนาง
สามาวดี แต่พระองค์ทรงทราบข้อเท็จจริงภายหลัง จึงสั่งประหาร
ชีวิตพระนางมาคันธียาพร้อมทั้งบริวารและญาติ ด้วยวิธีเรียก
ได้ว่าทารุณอย่างยิ่ง

คือพระองค์ให้ชุดหลุมฝังพระนางมาคันธียาและบริวาร
เพียงแค่ออก แล้วให้โจทก์ยั่วแหย่เป็นชั้นเล็กชั้นน้อย พระนาง
มาคันธียาจบชีวิตลงด้วยเรื่องที่พระนางก่อขึ้นเอง

“ดูก่อนภราดา...การคิดประทุษร้ายต่อผู้ไม่ประทุษร้าย ผู้
บริสุทธิ์ ย่อมเป็นเหมือนการถ่มน้ำลายรดฟ้า หรือการปาฐลิ
ทวนลม ผู้กระทำความชั่วจะได้รับโทษเอง”

ก ระ ท บ แ ล้ ว ไ ม่ ก ระ เ ที เ ค น

❖ ทขาดฝนทล่นกระทบแผ่นดิน
วารินตาโถมกระทบฝั่ง
พายุคลั่งท่มพลังกระทบขุนเขา
แต่แผ่นดิน ฝั่งทะเล และขุนเขา
ก็มีได้ทวันไทวหรือกระเทือนยามถูกกระทบ

❖ ผู้มีจิตใจมันคงดั่งขุนเขา
เมื่อถูกอารมณ์กระทบเข้า
จิตท่านก็ไม่กระเทือนทวันไทว
เพราะความสมบูรณ์ว่องไวแห่งสติปัญญา

❖ เพื่อนๆ ทั้งหลาย !
สังเกตไหมว่า ที่ผ่านๆ มานั้น
จิตของเรามักจะไทวทวันสิ้นกระเทือน
เป็นทุกข้ออยู่บ่อยๆ
ยามกระทบเข้ากับอารมณ์ต่างๆ

❖ ทำอย่างไรหนอ.....
พอดากระทบรูป, หูกระทบเสียง,
จมูกกระทบกลิ่น, ลิ้นกระทบรส,
กายกระทบเย็น-ร้อน-อ่อน-แข็ง
และ ใจกระทบอารมณ์แล้ว
จิตจึงจะไม่ไทวกระเทือน

❖ กระทบแล้วไม่กระเทือน นี่แหละ !
คือทั้งหมดของการปฏิบัติธรรม
ในพุทธศาสนา

❖ เมื่อกระทบ ต้องไม่ให้ ใจกระเทือน
หนักแน่นเหมือน พลั่ว โดนท่าฝน
หนักแน่นเหมือน ภูผา โดนลมบ่น
หนักแน่นเหมือน ฝั่งชล โดนคลื่นคลุ้ม

ทยาจุ

พ ร ะ อ ง ค์ อ ยู่ ท ลั ง ม าน

❖ ดูให้ตี พระองค์มี อยู่หลังมาน
อยู่ตลอด อนันตกาล ท่านไม่เห็น
เฝ้าเรียกหา ดุจเท่าทอน ห่อนหาเป็น
ไม่รู้เช่น เจิงหา ยิ่งหาไกล

❖ เพียงแต่แหวก ม่านออก ลักศอกหนึ่ง
จะตกตะลึง ใจสั่น อยู่หวั่นไหว
จะรู้จัก หรือไม่ ไม่แน่ใจ
รู้จักได้ จักปรีดี “อยู่นี่เอง”

❖ เชิญพวกเรา เอามาร การแหวกม่าน
งดงมงาย ตายดำน หยุดโงงเงง
ท่าลายล้าง อวิข่า ออย่ามัวเกรง
ว่าไม่เก่ง ไม่ส่วย ไม่รวยบุญ ๗

ภาพ : เอ็มมานูเอล เซอร์แมน

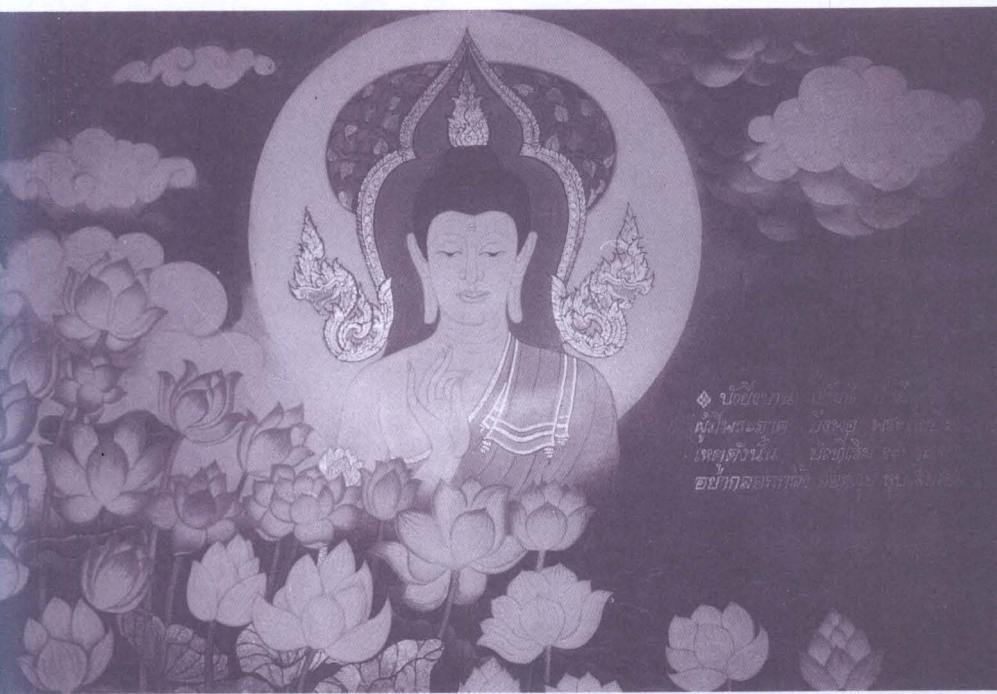
คำประพันธ์ : พุทธทาสภิกขุ

❖ เมื่อความทุกข์ ความร้อน ความ
ทรมาน ความวุ่นวาย ความหนักอึ้ง
เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ใด

❖ ขอท่านได้โปรดทราบเถิดว่า ใน
ขณะนั้น“พระพุทธองค์”กำลังประทับ
อยู่เบื้องหลังของความทุกข์นั้น

❖ คือจะตั้งใจปรากฏในดวงจิตของ
บุคคลผู้นั้นเอง เพื่อแนะแนวทางแห่ง
ความหลุดรอดจากความทุกข์ให้แก่เรา

❖ แต่เราจะได้อินคำชี้แนะของพระ
พุทธองค์หรือไม่ มันขึ้นอยู่กับสติปัญญา
ของเราแต่ละคนนี่เอง

❖ บัวยิ่งบาน ยิ่งมีมาก
ผู้มีพระภาค ยิ่งพอ พระทัยยิ่ง
เหตุตั้งนั้น บัวที่เริ่ม จะบานจริง
อย่ากลัวอกกลิ้ง ล่อหลุบ หลุบเสียเลย ๗

บ ิ ว บ าน

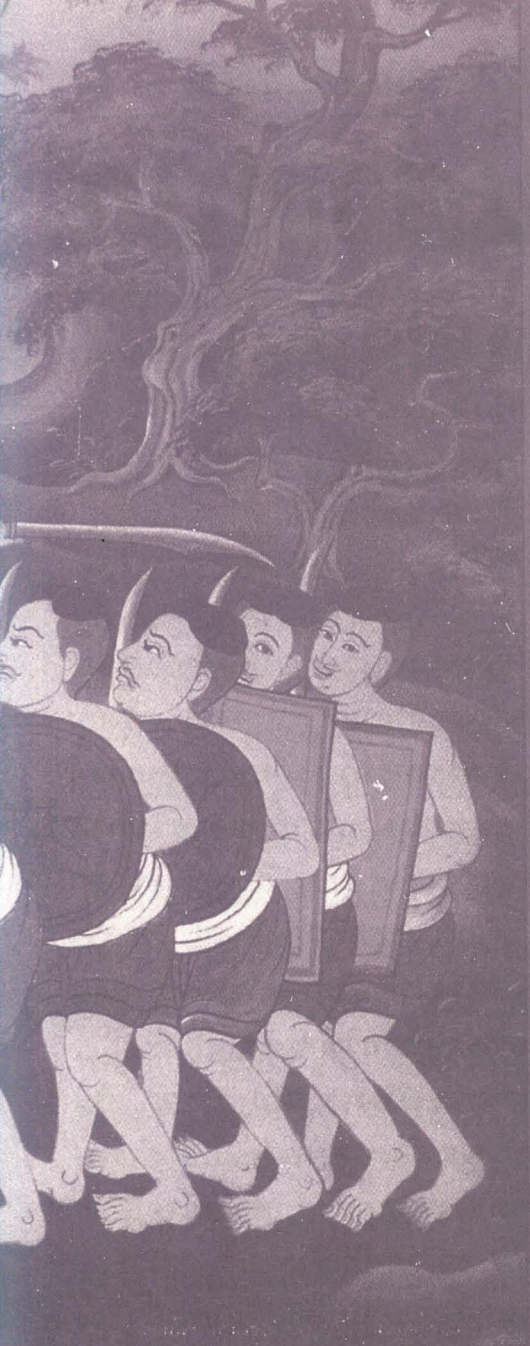
บัวยิ่งบาน	เต็มที	ยิ่งมีมาก
ผู้มีพระภาค	ยิ่งพอ	พระทัยยิ่ง
เหตุตั้งนั้น	บัวที่เริ่ม	จะบานจริง
อย่ากลัวอกกลิ้ง	ล่อหลุบ	หลุบเสียเลย ๗

พุทธศาสนิกบุ

ส ถ า บั น ศ า ส น า

“...ทุกคนต้องระลึกอยู่
เสมอว่า เราเป็นทั้งหมด
ของศาสนา ถ้าศาสนา
พุทธขาดฉันเสียคน
เดียว ต้องพินาศล่มจม
ตั้งอยู่ไม่ได้ อย่างกระนั้น
เลย เราต้องรับผิดชอบ
ต่อการศึกษา ปฏิบัติ
เผยแผ่ จนถึงที่สุด
ไม่เกี่ยงให้พระภิกษุ หรือ
บุคคลอื่นรับผิดชอบ
อย่างที่แล่วมา...”

ค ร ล ะ ร ิ บ พ ิ ด ช ะ อ บ ?

วรศักดิ์ วรธนโมภิกขุ

สถาบันศาสนา ใครจะรับผิดชอบ?

วรศักดิ์ วรอมโมภักุ

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธ-
ปรินิพพานแล้ว พระองค์มิได้ทรงมอบหมายพระพุทธศาสนาไว้กับ
ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่ตรัสว่า **พระธรรมวินัยอันพระพุทธองค์
ได้ทรงแสดงแล้ว จะเป็นศาสนาของพวกเราทั้งหลายในกาล
ภายหน้า** หรือให้พุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก
อุบาสิกา จักช่วยกันศึกษาเล่าเรียนประพฤติปฏิบัติ และประกาศ
พระศาสนาต่อไป และว่า**ไม่มีใครจะทำลายพระศาสนา นอก
จากความประพฤติเหลวไหลของพุทธบริษัทเอง** เป็นต้น

มาบัดนี้ ได้ยินพูดกันมากกว่า **ศาสนา หรือ ธรรมะ เป็น
ของพระ ไม่ใช่เรื่องของคฤหัสถ์ พระต้องประพฤติตัวให้ดี สรรวม
เรียบร้อย ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของคฤหัสถ์ คฤหัสถ์จะได้ทำ
บุญ บำรุงเลี้ยงดูพระเถรต่อไป** อย่างนี้เป็นต้น

เห็นว่า นี่มันก็ถูกอยู่ส่วนหนึ่ง แต่มันมิได้มีเพียงเท่านั้น เรื่อง
นี้น่าจะได้นำมาพิจารณากันให้เป็นที่เข้าใจกว้างขวาง เพื่อความ
ดำรงอยู่แห่งพระศาสนาของเราต่อไป

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

ขอยกตัวอย่างว่า ไฮโดรเจน กับ ออกซิเจน ผสมกันแล้ว ทำปฏิกิริยาเป็นน้ำ อาศัยกันเกิดขึ้น ไม่มีสิ่งไหนเกิดก่อน มีความสำคัญเท่ากัน ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้ เราพูดว่าออกซิเจนเป็นครึ่งหนึ่งของน้ำไม่ได้ ต้องพูดว่า ออกซิเจนเป็นทั้งหมดของน้ำ เพราะถ้าขาดออกซิเจนจะเป็นน้ำไม่ได้ ไฮโดรเจนก็เป็นทั้งหมดของน้ำเช่นกัน

ในครอบครัวหนึ่ง อาศัยกันระหว่างสามีภรรยา ขาดคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ทั้งสองมีความสำคัญเท่ากัน แต่หน้าที่ไม่เหมือนกัน พูดว่าสามีดีเสียอย่างแล้วครอบครัวจะดี นี่ก็ไม่ได้ ต้องพูดว่า สามีภรรยาดีแล้วครอบครัวก็ดีเอง เราจะพูดว่าสามีเป็นครึ่งหนึ่งของครอบครัวก็ไม่ได้ ต้องพูดว่าเป็นทั้งหมดของครอบครัว ภรรยาก็เป็นทั้งหมดของครอบครัวเช่นกัน

อิทธิบาท ๔ คือทางให้ถึงความสำเร็จ เป็นการอาศัยกันระหว่าง จันทะ (ความรัก, พอใจ) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) จิตตะ (การเอาใจใส่, จดจ่อ) วิมังสา (การพิจารณา ไตร่ตรอง) ขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ มีความสำคัญเท่ากันแต่หน้าที่ต่างกัน จะพูดว่า จันทะเป็น ๑ ใน ๔ ของอิทธิบาทก็ไม่ได้ ต้องพูดว่า จันทะเป็นทั้งหมดของอิทธิบาท วิริยะก็เป็นทั้งหมดของอิทธิบาท จิตตะก็เป็นทั้งหมดของอิทธิบาท วิมังสาก็เป็นทั้งหมดของอิทธิบาท นี่คือหลักเกณฑ์ของสามัคคีธรรม คือสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น เพราะอาศัยสิ่งทั้งหลายร่วมกัน

ยาไทยหม้อหนึ่ง อาศัย พิกุล บุนนาค สารภี เกสรบัวหลวง ทุกๆ ชื่อ มีความสำคัญเท่ากัน แต่หน้าที่ไม่เหมือนกัน โบราณท่านเรียกว่า พิกุล ๑ บุนนาค ๑ สารภี ๑ เกสร

สถาปนาศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

บัพทลง ๑ คือ แต่ละอย่างล้วนมีความเป็นหนึ่ง จะพูดว่า พิกุลเป็น ๑ ใน ๔ ของยานานนี้ไม่ได้ ต้องพูดว่าเป็นทั้งหมด เพราะว่าถ้าขาดพิกุลไปเสียมันก็ไม่ใช่ยานานนั้น แล้วจะแก้ไรไม่ได้ บนนาถ สารภี เกสรบัพทลง ก็เช่นเดียวกัน

ศีล สมาธิ ปัญญา อาศัยกันเป็นไตรสิกขา เพื่อการดับทุกข์แท้จริง สิกขาหนึ่งเดียว แต่อาศัยปัจจัย ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เรียกว่า อริศีลสิกขา อริจิตสิกขา อริปัญญาสิกขา ทั้ง ๓ ต่างสำคัญเท่ากัน แต่หน้าที่ต่างกัน เราพูดว่าศีลสิกขาเป็นทั้งหมดของการดับทุกข์ จิตสิกขาเป็นทั้งหมดของการดับทุกข์ ปัญญาสิกขาเป็นทั้งหมดของการดับทุกข์ หรือของการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์

ที่นี่ ก็มาถึงเรื่องสำคัญ คือ พุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นี่หมายความว่า พุทธบริษัทหนึ่งเดียว แต่อาศัยปัจจัยทั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้ง ๔ มีความสำคัญเท่ากัน แต่หน้าที่ไม่เหมือนกัน ขาดอันหนึ่งอันใดไปก็ไม่เป็นพุทธบริษัท ๔

เราพูดว่า ภิกษุ เป็น ๑ ใน ๔ ของพุทธบริษัทไม่ได้ ต้องพูดว่าภิกษุเป็นทั้งหมด ภิกษุณีก็เป็นทั้งหมด อุบาสกก็เป็นทั้งหมด อุบาสิกาก็เป็นทั้งหมดของพุทธบริษัทเช่นกัน ข้อนี้หมายความว่า ถ้าขาดภิกษุไปก็ไม่เป็นพุทธบริษัท คือพุทธบริษัทจะตั้งอยู่ไม่ได้ หรือขาดภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อันหนึ่งอันใดไป พุทธบริษัท ๔ ก็อยู่ไม่ได้

พูดให้ชัดเจนไปอีก ภิกษุรูปหนึ่งๆ ต้องรู้สึกว่“ถ้าขาดฉันเสียคนเดียว พุทธศาสนาต้องล่มจม ตั้งอยู่ไม่ได้” อุบาสกคนหนึ่งๆ จะต้องรู้สึกว่“ถ้าขาดฉันเสียคนเดียว พุทธศาสนาต้อง

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

ล่มจม ตั้งอยู่ไม่ได้” หรืออุปาสิกาคณหนึ่งๆ ต้องมีความรู้สึกว้า“ถ้า
ขาดฉันเสียคนเดียว พุทธศาสนาต้องล่มจม ตั้งอยู่ไม่ได้”

มีบางคนพูดว่า “เดี๋ยวนี้พระประพฤติดัวเหลวไหล ไม่
สำรวม ประพฤติผิดธรรมวินัยต่างๆ บวชเป็นพระแล้วก็ยังเอาดี
ไม่ได้ นับประสาอะไรกับพวกเราเป็นชาวบ้าน กินเหล้า ทำ
อบายมุขต่อไปเถิด...” คำพูดนี้แสดงว่า ผู้พูดไม่รับผิดชอบฐานะ
แห่งความเป็นพุทธบริษัทของตน เขาอ้างพระภิกษุที่ทำผิดพระ
วินัยขึ้นมาเพื่อเป็นช่องทางให้ตนเองทำชั่ว ถ้าคนๆ หนึ่งหรือ
หลายคนคิดเช่นนั้นแล้ว ศาสนาพุทธก็จะตั้งอยู่ไม่ได้

ดังนั้น เขาควรจะเปลี่ยนความคิดเสียใหม่ว่า **“แม้บวช
เป็นภิกษุแล้วก็ยังเหลวไหล ประพฤติผิดธรรมวินัย ขึ้นเป็น
อยู่อย่างนี้ศาสนาพุทธต้องล่มจมแน่ อย่างกระนั้นเลย ฉันต้อง
ลงมือเองแล้ว...”** พุทธบริษัททุกคนต้องรู้สึกอย่างนี้ ต้องรับ
ผิดชอบในฐานะของตน ในการศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติ
และเผยแผ่พุทธศาสนา หรือพระธรรมวินัยต่อไป ไม่มัวไปนั่ง
เพ่งโทษคนนั้นคนนี้

แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า มิให้แก้ไขพระที่ทำผิดวินัย เรื่อง
นั้นเราก็จะช่วยกันแก้ไขต่อไป แต่ทุกคนจะต้องมีความรู้สึกรับ
ผิดชอบต่อฐานะของตนจนถึงที่สุด เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เห็นว่า พุทธ
บริษัท ๔ ทุกคนต้องหันหน้าเข้ามาปรึกษากัน ในการศึกษา
ปฏิบัติ เผยแผ่พระศาสนา เราทุกคนมีความสำคัญเท่ากันใน
ความเป็นพุทธบริษัท

ใครขออุปมาให้เห็นว่า สมมติว่าครอบครัวหนึ่งมีลูก ๔ คน
พ่อแม่ตายไปแล้ว อยู่มาลูกคนโตเกรเดเหลวไหล แล้วลูกที่เหลือ

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

๓ คน มาคิดว่า“เมื่อพี่คนโตเหลวไหล อย่างกระนั้นเลย เราทั้ง ๓ ก็เกรเหลวไหลด้วยเถิด...” ถ้าคิดอย่างนี้ครอบครัวนั้นต้องพินาศล่มจม ตั้งอยู่ไม่ได้ ที่ถูกแล้วทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติ ช่วยกันดำรงฐานะครอบครัวหรือสกุลไว้ ทุกคนมีความสำคัญเท่ากัน เป็นทั้งหมดของครอบครัวหรือของสกุลนั้น ส่วนคนที่เหลวไหลก็ค่อยแก้กันไป ถ้าได้อย่างนี้แล้ว ครอบครัวหรือสกุลนั้นก็จะต้องอยู่ได้ด้วยดีตลอดไป

เดี๋ยวนี้คนเป็นอันมากยกพุทธศาสนาให้เป็นเรื่องของพระ โดยพูดว่า“พระมีหน้าที่รักษาศาสนา พวกเราเป็นคฤหัสถ์ไม่มีหน้าที่ เพียงแต่ทำบุญนิดหน่อยก็พอแล้ว ปีหนึ่งได้บริจาคเงิน ๑๐ บาท ร่วมทอดกฐินทอดผ้าป่าก็พอแล้ว ไม่มีหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติ เผยแผ่ศาสนา”

ใครคิดอย่างนี้เท่ากับปฏิเสธฐานะของตนเอง บางคนยิ่งไปกว่านั้น เขาไม่ชอบการกระทำของภิกษุบางรูป แล้วพาลให้เกลียดศาสนา ตั้งตัวเป็นศัตรูกับศาสนาไปด้วยนี้ ก็อย่างที่ยกมาแล้ว เมื่อภิกษุบางรูปเหลวไหลก็เป็นเรื่องของภิกษุรูปนั้นที่จะต้องจัดการแก้ไขกันไป ไม่กระทบกระเทือนต่อการเป็นทั้งหมดแห่งพุทธบริษัทหรือพุทธศาสนาของเรา

อนึ่ง ควรจะเรียกตัวเราว่า เป็นอุบาสกคนหนึ่ง อุบาสิกาคนหนึ่ง ไม่ใช่คฤหัสถ์ ซึ่งไม่แสดงฐานะแห่งความรับผิดชอบต่อความเป็นพุทธบริษัท

อีกอย่างหนึ่ง ยังมีความเข้าใจผิดในหมู่พวกเราว่า อุบาสกหมายถึง ผู้ชายที่ถือพุทธศาสนา แล้วไปปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัด อุบาสิกาก็เช่นเดียวกัน หมายถึงผู้หญิงที่ถือพุทธศาสนา ไปรักษา

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

ศีลกินเพลอยู่ที่วัด แท้จริงแล้ว ผู้ชายหรือผู้หญิงทุกคนที่ถือพุทธศาสนาแล้วเป็น อุบาสก อุบาสิกา หมด ไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ไหน ประกอบอาชีพอย่างไร มีฐานะอย่างไร จะเป็นกรรมกร ชาวนา ชาวสวน พ่อค้า ข้าราชการ เจ้าพระยา มหาภักษัตริย์ เขามีความสำคัญเท่ากัน แต่ละคนเป็นทั้งหมดของพุทธศาสนา แม้ว่าจะมีหน้าที่ต่างกันอย่างไร เราจึงไม่ควรดูหมิ่นเหยียดหยามกัน แต่จะรักใคร่เหมือนคนๆ เดียวกัน

ทุกคนต้องระลึกอยู่เสมอว่า “เราเป็นทั้งหมดของศาสนา ถ้าศาสนาพุทธขาดฉันเสียคนเดียว ต้องพินาศล่มจม ตั้งอยู่ไม่ได้ อย่างกระนั้นเลย เราต้องรับผิดชอบต่อการศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่ จนถึงที่สุด ไม่เกี่ยงให้พระภิกษุ หรือ บุคคลอื่นรับผิดชอบอย่างที่แล่วมา...” อย่างนี้ คือความเป็นพุทธบริษัทอย่างแท้จริง

ให้กว้างออกไปอีกก็ได้ เราเป็นทั้งหมดของประเทศ ของโลก ของสากลจักรวาล... “ประเทศ โลก หรือสากลจักรวาล ขาดฉันเสียคนเดียว ก็จะต้องอยู่อย่างปกติไม่ได้ ฉันจะต้องประพฤติกระทำตนเองให้ดีที่สุด ระมัดระวัง สำรวม กาย วาจา ใจ และหน้าที่ทุกชนิด อย่างดีที่สุด ประเทศ โลก หรือสากลจักรวาล ก็จะรอดได้...”

นี่คือ หลักของสามัคคีธรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกระดับ เราแต่ละคนเป็นทั้งหมดของสังคม ของสถาบันต่างๆ ที่เราอาศัยเป็นสมาชิกอยู่ในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ตัวเรา ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล ประเทศชาติ และทั้งโลก ทุกสังคม สถาบันจึงรอดอยู่ได้เพราะสามัคคี

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

พุทธบริษัท แปลว่า บริษัทที่มีความรู้ ตื่น เบิกบานด้วยธรรม เรามีความเข้าใจแจ่มแจ้งในภาระหน้าที่ แล้วหันหน้ามาประชุมปรึกษาหารือกันในการศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่พระพุทธศาสนา เราให้ความสำคัญเท่ากันทุกคน มีความเป็นทั้งหมดของพุทธศาสนาหรือของโลกเท่าเทียมกันทุกคน แต่หน้าที่การงานอาจจะแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสม ตามความสามารถ แต่เราต้องอุทิศ กำลังกาย กำลังจิต กำลังสติปัญญา กำลังทรัพย์ ทุกอย่าง เพื่อความอยู่รอดแห่งพระศาสนา ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วชื่อว่า พุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ได้ประพฤติดีประพฤติชอบ ได้บูชาพระพุทธองค์ด้วยปฏิบัติบูชาสมตามพระพุทธประสงค์แล้ว

ช่วยกัน อย่าทำลายสถาบันพระศาสนา

ศาสนาเป็นเรื่องฝ่ายจิตใจ แม้จะพูดถึงพฤติกรรมภายนอกก็ต้องออกมาจากจิตใจภายใน การที่คนๆ หนึ่งมีศาสนา คือจิตมีความสะอาด สว่าง สงบ ตามระดับมากน้อย คนไม่มีศาสนา คือ คนที่ไม่มีจิตใจ สะอาด สว่าง สงบ มีแต่ความสกปรก มืดมัว เรำร้อน อยู่เป็นประจำ

การทำให้ตัวเองไม่มีความสะอาด สว่าง สงบ เท่ากับว่าบุคคลนั้นทำลายศาสนาของตนเอง การทำไม่ให้อื่นมีความสะอาด สว่าง สงบ เท่ากับว่า บุคคลนั้นทำลายศาสนาของผู้อื่น

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

ศาสนาในความหมายอย่างนี้เป็นตัวแท้ เป็นสิ่งที่เรารัก ห่วงแหน เคารพเทิดทูนยิ่ง เพราะถ้าคนแต่ละคนไม่มีความสะอาด สว่าง สงบ และสังคมก็ไม่มี ความสงบปกติแล้ว เรื่องสถาบันอื่นๆ ก็ไม่มีความหมาย ต่อให้มีการเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา การสังคมดีสักขนาดไหนก็ตาม

ภาวะที่ สะอาด สว่าง สงบ จึงเป็นตัวแท้ เป็นแก่นของศาสนา ของประชาชนแต่ละคน และของสังคมประเทศชาติ เรื่องนอกนี้ถือว่า เป็นเรื่องชั้นเปลือกหรือกระพี้เท่านั้น

เรามีสถาบันทั้ง ๓ คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชาติ คือประเทศ และประชาชนในประเทศ ศาสนา คือ ครอบรอบประเพณีปฏิบัติที่ทำให้ประชาชนหมดปัญหาชีวิต ได้ประสบกับสิ่งสูงสุดในการที่ได้เกิดมา พระมหากษัตริย์ มีหน้าที่ ปกป้องคุ้มครองคนในชาติ และเป็นผู้เชื่อมโยงชาติกับศาสนาให้ถึงกัน สถาบันทั้ง ๓ จึงมีความสำคัญเท่ากัน เป็นสามัคคีธรรม แยกจากกันไม่ได้

ทุกคนรักชาติ รักศาสนา รักพระมหากษัตริย์ ยกย่อง เคารพเทิดทูนไว้เป็นสิ่งสูงสุด เมื่อมีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่ตราบใด ความดีสูงสุด หรือความหมดปัญหาของชีวิตของแต่ละคนหรือของสังคม ก็ยังมีอยู่ตราบนั่น

เราทุกคนต้องรัก ห่วงแหน ปกป้อง ในการที่เราเองไม่ทำลาย และไม่ให้ผู้อื่นทำลายสถาบันทั้ง ๓ นี้ จนสุดชีวิตจิตใจ

แต่เท่าที่สังเกตเห็นว่า เมื่อมีใครคิดจะทำลายสถาบันชาติ ด้วยการพูด การเขียน การโฆษณา หรือกระทำการต่างๆ ที่จะ เป็นไปเพื่อทำลายความมั่นคงของชาติ ถ้าทางฝ่ายบ้านเมืองสืบ

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

รู้เข้า ก็จะทำกรจบบุม สอบสวนและลงโทษผู้นั้นทันที อันนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดีอยู่

ใครก็ตามที่คิดจะดูหมิ่น หรือทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยการพูดการ การเขียน การโฆษณา หรือกระทำการต่างๆ ที่จะเป็นไปเพื่อการทำลายความมื่ออยู่แห่งสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว ถ้าทางฝ่ายบ้านเมืองสืบบรู้เข้า ก็จะทำกรจบบุม สอบสวนและพิจารณาโทษผู้นั้น ตามควรแก่กรณีต่อไป อันนี้ ก็เป็นการกระทำที่ถูกต้องแล้ว

แต่เมื่อมีผู้ที่คิดจะทำลายสถาบันศาสนาของประชาชน ด้วยการพูด การเขียน การโฆษณา หรือกระทำการต่างๆ ที่เป็นไปเพื่อทำลายความสะอาด สว่าง สงบ ในจิตใจของประชาชน เช่น การพูด การเขียน การโฆษณาสิ่งยั่วยุกามารมณ์ หรือเสนออบายมุขในทุกูปแบบ อันจะทำลายความสะอาด สว่าง สงบ ในจิตใจประชาชน และทำลายความสงบสุข ร่มเย็น ของสังคมแล้ว ทำไมทางบ้านเมือง ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่จบบุม สอบสวน พิจารณาโทษ อย่างเช่นที่ได้ปฏิบัติต่อสถาบันทั้งสองให้เท่าเทียมกัน

พูดให้เห็นชัดก็ว่า สถาบันศาสนาก็คือ“ธรรมะ”นั่นเอง ธรรมะจะทำให้ประชาชนแต่ละคนมีความสะอาด สว่าง สงบ ประเทศชาติ มีความร่มเย็น

ถ้าทำลายธรรมะเสียแล้ว สถาบันชาติก็จะอยู่ไม่ได้ เพราะประชาชนแต่ละคนต้องมีธรรมะ ถ้าทำลายธรรมะในจิตใจกันแล้ว ทุกคนก็จะมีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน และเบียดเบียนกันไม่สิ้นสุด ประเทศที่เป็นแผ่นดินก็ตั้งอยู่ไม่ได้ เพราะว่าประชาชนแต่ละคนจะไม่รักสามัคคีกัน ไม่ห่วงแหนประเทศชาติของตน เมื่อ

สถาบันศาสนา...ใครจะรับผิดชอบ?

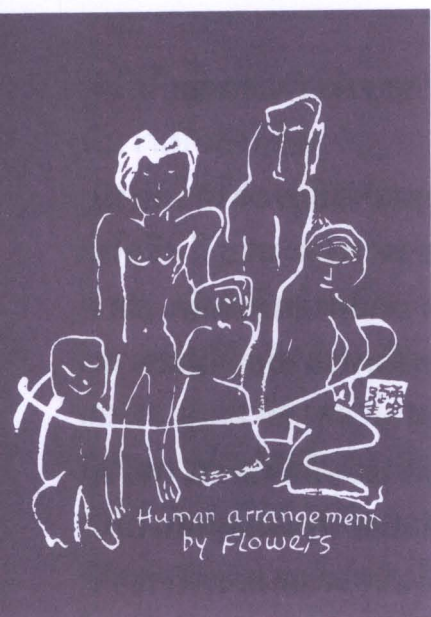
ขาดธรรมะ พระราชาที่ทรงศัพทพิธราชธรรม ก็จะไม่ทรงอยู่ไม่ได้ และจะเกิดขึ้นไม่ได้

เพราะฉะนั้น ถ้าต้องการให้ทุกอย่างอยู่รอดได้ ต้องมี ธรรมะ มีศาสนา ให้ทุกคนมีความสะอาด สว่าง สงบ ในจิตใจ มีความรัก สมานสามัคคีในชาติ อย่าทำลายศาสนาของตน ของ ประชาชน ด้วยการเสนอสิ่งที่เกินไปเพื่อทำลายความสะอาด สว่าง สงบ ในจิตใจของประชาชนเลย

แม้เขาจะอ้างว่า เพื่อประโยชน์อย่างอื่นก็ฟังไม่ขึ้น เพราะ ประโยชน์เหล่านั้น จะไม่มีความหมายเลย ถ้าเมื่อทุกคนไม่มี ศาสนา หรือความสะอาด สว่าง สงบ ในจิตใจ และประเทศชาติ วนวายเพราะความเห็นแก่ตัวและความไร้สามัคคีของคนในชาติ เสียแล้ว

ทุกคนจึงต้องช่วยกัน ค้ำครองป้องกัน รักษา สถาบัน ทั้ง ๓ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ของประชาชนไว้ อย่าได้ทำลายเสีย ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม

❖ คนมีกิเลส หมายถึงว่า เราเป็นผู้จัดการ, เราเป็นผู้บงการทุกสิ่ง, เราเป็นผู้กระทำให้ได้ตามใจเรา แต่ที่แท้คนกำลังถูกบงการจากกิเลส นั่นเอง; จึงถูกกิเลสรัตรึงอยู่รอบด้าน.

❖ ส่วนผู้รู้ใช้ปัญญาเข้าจัดการกับทุกเรื่อง จึงเป็นอิสระ.

ด อ ก ไ ม้ จ ด ค น

❖ คนนั่งจัด บุปผชาติ ก็คาดคิด
ว่าพิชิต มันได้ ตามใจหวัง
ความคิดนี้ ถูกตี แล้วหรือยัง
มันจัดใคร เข้าให้มัน หยิ่งคิดดู

❖ คิดดูเถิด พวกถนัด จัดมาลัย
ลิงโลดใจ ว่าจัด ได้ส่วยหุ
ใครจัดใคร แยกไป ให้นึกดู
อย่าหลงรู้ แต่ว่าตน จัดมาลัย

❖ ดูให้ดี พวกคน หลงดอกไม้
มันมัดท่าน ใจใช้ อยู่ไหวไหว
ในทันที ที่คนจัด ดอกไม้ไป
มันรวบใจ คนมัด ในบัดดล

❖ ดอกไม้จัด คนบ้าง อย่างภาพนี้
คือพวกที่ หลงมัน ทุกแห่งหน
เด็กผู้ใหญ่ ไพร่ผู้ดี มีหรือจน
ไม่เคยพิน บุปผชาติ คาดมัดเอ๋ย ฯ

ภาพ : เอ็มมานูเอล เซอร์แมน

คำประพันธ์ : พุทธทาสภิกขุ

คูหาแห่งบุญ

เซ็นไก เป็นบุตรของซามูไร เมื่อเรียนวิชาและจริยะของชาย
ชาตินักรบแล้ว ก็ได้ไปรับจ้างเป็นพลพิทักษ์ของขุนนางผู้หนึ่ง ระหว่าง
ทำงานอยู่ในคุกหาสน์ขุนนาง เขาตกเป็นเหยื่อของอากรรมพิศวาส
ลอบรักกับภรรยาท่านขุนนาง

เมื่อความเปิดเผยขึ้น เซ็นไกจึงต้องใช้ดาบเพื่อเอาตัวรอด ก่อ
บาปประการที่สอง“ฆ่าผู้เราเสีย พาเมียเราหนี” ไปครองชีวิตโลกีย์
วิสัยร่วมคู่ออยู่กับสตรีที่ชิงเขามา ก็ได้ไม่นาน ความสุขเปลี่ยนไปถึงชั้น
หมดหนทางที่จะอยู่ร่วมกันต่อไปได้ ก็แยกทางกัน

เป็นคนตัวคนเดียวแล้ว เซ็นไกรู้สึกตัวในความชั่ว ผิด บาป
ของตน ระหว่างนั้นเขาได้พบทางที่ผู้คนสัญจรไปมาบนหน้าผาอันสูง
ชัน ที่เป็นทีเสี่ยงภัย เป็นอันตรายทีเดียว เส้นทางเส้นนี้ ซามูไรผู้สำนึก
บาป จึงมีความคิดที่จะทำบุญถ่าบบาป เปลี่ยนทางเดินให้ผู้คนที่
อาศัยเดินไปมาได้สะดวกกว่าเดิม

คิดดังนั้นแล้ว เขาก็กำหนดการที่จะเจาะอุโมงค์ผ่านภูเขาชั้น
ทีเดียว โดยแบ่งชีวิตออกเป็น ๒ ภาค ในภาคกลางวันหาเลี้ยงชีวิต
ตนเอง ส่วนในภาคกลางคืน เขาจะขุดเจาะภูเขาเรื่อยไป จนกว่า
อุโมงค์เปลี่ยนทางสัญจรจะบรรลุ เหมือนที่เขาได้เปลี่ยนทางผิดใน
ชีวิตให้เป็นทางที่ถูกได้สำเร็จ

เซ็นไกกระทำให้เขาตั้งใจเจตจำนงไว้ เจาะอุโมงค์กว้าง ๖ วา
สูง ๕ วา ส่วนยาวเท่าไรนั้น ก็ยาวเท่าภูเขาสูงหนึ่ง เป็นเวลานาน
กว่า ๓๐ ปี จนได้เส้นทาง ๕๗๐ วา แต่ช่องทางก็ยังจะต้องขุดต่อไป
อีกประมาณเวลาอย่างน้อยอีก ๒ ปี จึงจะทะลุ และจะทำการแทนทาง
เส้นเก่าได้

ญี่ปุ่นโบราณก็เหมือนจีนในอดีต คือมีความกตัญญูที่คละเคล้าด้วยความพยายาม หนี้ชีวิตจะต้องถูกชดใช้ด้วยชีวิต เมื่อเป็นหนี้แค้น หนี้แค้นยังมีได้ถูกชำระ ก็จะต้องมีการติดตามล้างแค้น แม้นานเท่า นานก็ตาม

ลูกชายของขุนนางที่เซ็นไกฆ่าตัวชิงเมียเขามา ในระยะเวลาที่ผ่านมาก็ได้เปลี่ยนเขาเป็นหนุ่มใหญ่ มีฝีมือในการใช้ดาบเป็นเยี่ยม ติดตามหาศัตรูผู้ฆ่าพ่อจนพบ ในช่วง ๒ ปีที่ถ้าผ่านภูเขาจะสำเร็จนี้เองแหละ

เซ็นไกขามุไรผู้เปลี่ยนชีวิตมาเป็นนักซัดเจาะถ้ำ สร้างทางสายใหม่ อายุล่วงเข้าวัยชราแล้ว เมื่อได้มาประจัญหน้ากับทายาทพยายามแห่งความแค้นคือขามุไรหนุ่มผู้นั้น ก็ได้เจรจากับขามุไรหนุ่มที่ติดตามมาเพื่อล้างแค้นอย่างลูกผู้ชาย คือขอเวลาให้เขาได้เจาะอุโมงค์สร้างทางให้ชาวบ้านสำเร็จเสร็จสิ้นลงเสียก่อนเถอะ

ขามุไรหนุ่มมองไม่เห็นทางว่าขามุไรแก่จะหนีไปพ้นทางไหนได้ ในที่สุดก็ตกลง ยอมนั่งรอเวลาที่จะมาถึงข้างหน้า ระหว่างเผารอและเผาดู ฝ่ายเผาคือขามุไรหนุ่ม เห็นการทำงานของเซ็นไกขามุไรแก่ทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นแท้ๆ ประการหนึ่ง และเวลาที่ถ้าทางผ่านภูเขาจะทะลุยังอยู่อีกนานนัก เขาจึงลงมือช่วยเซ็นไกขามุไรแก่ นั้นเจาะภูเขาด้วย เพื่อจะช่วยให้ลุกลงไปเร็วยิ่งขึ้น เพื่อจะได้ทำการล้างแค้น ชำระเพลิงพยายามให้สำเร็จเร็วขึ้นนั่นเอง

ขามุไรทั้งสองก็ได้ทำงานร่วมกัน ในที่สุดงานเจาะอุโมงค์ก็จบสิ้นเรียบร้อย เหลืออยู่แต่งานล้างแค้นที่สองขามุไรคือพยัคฆ์หนุ่มกับเสือเผ่าจะต้องช่วยกันให้เป็นทีสิ้นสุดไปอีกงานหนึ่ง

ขามุไรเผ่าก็บอกขามุไรหนุ่มผู้เต็มไปด้วยเพลิงแค้นไฟพยายามนั้นว่า

“บัดนี้งานของข้าพเจ้าเรียบร้อยแล้ว ท่านจงทำงาน

ของท่านให้เสร็จสมบูรณ์เสียเถอะ ลงมือตัดศีรษะข้าพเจ้าได้แล้ว”

เซ็นโกซามูไรเฒ่าที่ได้ทำงานสำคัญในชีวิตของตนเสร็จแล้ว
นั้น ก็กระทำการฆ่าชาติทหาร ที่ซาบซึ่งในจรรยาบรรณนักรบ
ถอดดาบออกจากเอววางไว้ข้างหน้า แล้วลงนั่งขัดสมาธิ ก้มหน้า
เผยส่วนคอ เตรียมรับคมดาบซึ่งผู้ล้างแค้นจะฟันฟาดขวับลงมา

ซามูไรหนุ่มทาสพยาบาทกระชากดาบออกจากฝัก แต่และ
แล้ว.....จากอิริยาบถยืนผงาดนั้น ซามูไรทาสพยาบาท ซามูไรหนุ่ม
ซึ่งเต็มไปด้วยความแค้นอัดแน่นนั้นกลับทรุดกายลงคุกเข่า วางดาบ
และฝักดาบลงกับพื้น แล้วพูดว่า

“ท่านที่รัก...ข้าพเจ้าจะตัดศีรษะผู้เป็นครูของข้าพเจ้าได้
อย่างไร”

ซามูไรหนุ่มกล่าวแก่ซามูไรชรา นัยน์ตาของคนหนุ่มผู้งาน
แห่งบุญเป็นบทเรียนในการรู้จักชีวิตที่ดีกว่า มองด้วยน้ำตาที่เอ่อไหล
อาบลงไปที่แก้มเป็นทาง.....

(จาก “พรพิมพใจ” รวบรวมโดย อนามิส)

กำราบความเร่าร้อน

มาตาจุโร โยจิยุ เป็นลูกชายของนักดาบซามูไรผู้มีชื่อเสียง แต่ถูกขับเป็หิจากครอบครัว เพราะเรียนวิชาดาบไม่สำเร็จ เขาจึงขึ้นไปบนภูเขาฟูตาระ ที่ซึ่งยอดนักดาบคนหนึ่งสถิตอยู่ ยอดนักดาบคนนี้คือ อาจารย์บันโซ

อาจารย์บันโซ พุดกับมาตาจุโรว่า “ไม่มีวันที่เธอจะเรียนดาบกับฉันได้สำเร็จดอก”

มาตาจุโรกล่าวว่า “ถ้าผมจะพยายามอย่างที่สุดล่ะครับ จะต้องใช้เวลาสักกี่ปีจึงจะสำเร็จ”

อาจารย์บันโซตอบว่า “ตลอดชีวิตของเธอนั่นแหละ”

มาตาจุโร “ผมไม่อาจรอนานถึงเพียงนั้นได้ ถ้าผมจะฟันฝ่าความยากลำบากทุกประการ เท่าที่ท่านจะสอนผม กระทั่งขอยอมเป็นคนรับใช้ท่านถึงที่สุด จะต้องใช้เวลาสักกี่ปีครับ” บันโซ “สิบปี”

มาตาจุโรต่อรองอีก “ถ้าผมจะตั้งใจทำงานให้มากขึ้นล่ะ จะใช้เวลากี่ปีครับ” บันโซ “สามสิบปี”

มาตาจุโร “ทำไมถึงเป็นอย่างนั้นล่ะครับอาจารย์ ตอนแรกท่านบอกสิบปี ตอนนี้บอกสามสิบปี อาจารย์ช่วยแนะนำผมทีเถิดว่า ผมจะต้องทำอะไร จึงจะเรียนวิชาดาบนี้ได้สำเร็จในเวลาอันสั้นที่สุด”

บันโซว่า “เอาละถ้าเป็นอย่างนั้น เธอต้องอยู่กับฉันเจ็ดสิบปี คนเร่าร้อนอย่างเธอนี้ เรียนอะไรเร็วๆ ไม่ได้ดอก”

มาตาจุโรยอมจำนน กล่าวว่า “เอาละครับ ผมยอมแล้ว”

นับแต่นั้นมา มาตาจุโร ถูกห้ามไม่ให้พูดถึงศิลปะของการใช้ดาบอีกเลย และไม่ให้จับดาบด้วย

เขามีหน้าที่หุงหาอาหารให้อาจารย์ ล้างถ้วยล้างชาม จัดที่นอน

กวาดพื้น ดูแลสวน โดยไม่ปริปากถึงเรื่องการเป็นนักดาบชาмуไร

ตลอดเวลาสามปีผ่านไป มาตาจูโรยังคงทำงานหนักอย่างเดิม ด้วยใจระทอทอ จนป่านนี้แล้วยังไม่มีโอกาสได้เริ่มต้นเรียนศิลปะของการเป็นนักดาบเลย อนาคตดูมืดมนเสียนี้กระไร

แล้ววันหนึ่ง อาจารย์บันโซก็ย่องมาข้างหลังมาตาจูโร แล้วฟาดเขาด้วยดาบไม้อย่างแรง

วันต่อมา เมื่อมาตาจูโรกำลังหุงข้าว อาจารย์บันโซก็กระโดดเข้ามาฟาดเขาเช่นเดิมอย่างไม่ทันรู้ตัว

นับแต่นั้นมาทั้งกลางวันกลางคืน มาตาจูโรต้องคอยระวังตัวอยู่ตลอดเวลา เตรียมป้องกันตัวเองให้พ้นจากรสดาบไม้ของอาจารย์บันโซ โดยไม่เว้นเลยสักชั่วขณะเดียว

มาตาจูโรเริ่มเรียนได้อย่างรวดเร็ว จนอาจารย์ยิ้มอยู่ในหน้า

มาตาจูโร กลายเป็นนักดาบชาмуไรที่ลือลั่นไปทั่วแผ่นดินในเวลาต่อมา

(จาก "มุเมกิไม่มีเหลี่ยม" ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ประตูลิขิต

ขุนศึกชาบูโรนามว่า โนบูชิเกะ ได้มาหาท่านฮาโกอิน อาจารย์เซ็น
ชื่อกระฉ่อน แล้วตั้งปัญหาถามว่า “นรกละสรวรรค์มีจริง ๆ หรือ”

“ท่านเป็นใคร” ท่านฮาโกอินย้อนถาม “ข้าพเจ้าเป็นชาบูโร”

“แกนะรี ชาบูโร !” ท่านฮาโกอินตะโกนอย่างไม่เชื่อ “ขุนนางหน้า
โง่คนไหนกันวะ ที่ยอมให้เทพทักษ์อยู่นะ ดูสารรูปแกยังกะกระยาจกนะ”

โนบูชิเกะ โกรธจัดตวัดดาบขึ้นฉับไว ท่านฮาโกอินกล่าวว่า “แก
มีดาบด้วยรี นี่ดาบโง่ๆ มันจะไปทำอะไรได้วะ อย่าว่าแต่จะมาตัดหัว
ข้าเลย” โนบูชิเกะตวัดดาบทันใด

ท่านฮาโกอินก็เอ่ยว่า “นี่ละ...ประตุนรกละเปิดแล้ว !”

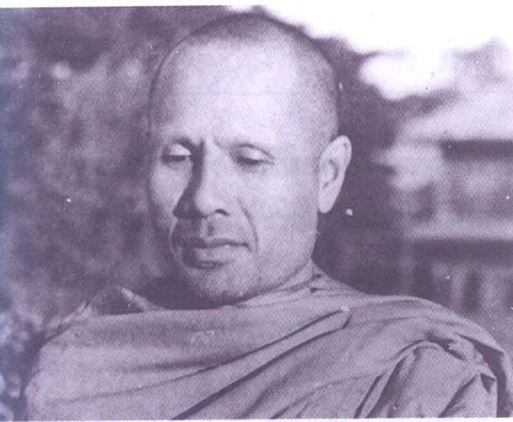
ด้วยคำนี้ ชาบูโรก็ชะงัก เก็บดาบ ทรวดกายลงกระทำความเคารพ
“นี่ละ...ประตูสรวรรค์เปิดแล้ว !” ท่านฮาโกอินเอ่ยเอื่อนเป็นถ้อยสุดท้าย

สรวรรค์และนรกละมีอยู่ในชีวิตประจำวันของเราทุกคน ประตูของมันเปิด
กว้างให้เราผ่านเข้าออกอยู่ทุกวัน วันละหลายๆ ครั้ง

ขณะใดเราลุกแก่โทสะ ขณะนั้นไฟนรกละเปลวอยู่ในใจเรา

ขณะใดเรามีจิตปกติแจ่มใสอารมณ์ดีอยู่ ขณะนั้นแสงแห่งสรวรรค์ก็สาด
ทอดอยู่ในใจเราแล้ว

(จาก “มุมนิยามไม่มีเหลี่ยม” ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

วันเกิด

ภิกขุ ปัญญานันทะ

บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๔๔ ปี

วันนี้ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๘ ถ้าพูดกันโดยสมมติก็เป็นวันตรงกับวันเกิดของข้าพเจ้าและอายุของข้าพเจ้าครบ ๔๔ ปีบริบูรณ์ ในวันนี้ถ้านับอายุของการเกิดเป็นพระภิกษุก็ได้ ๒๔ พรรษา รวมทั้งเป็นสามเณรด้วย ๒ ปี ก็ได้ ๒๖ ปีแล้ว คนอายุ ๔๔ ปี นับว่าเป็นคนแก่ของสมัยนี้

เพราะวันนี้เป็นวันเกิด เช้านี้ข้าพเจ้าตื่นนอนไม่เป็นการตื่นตามปกติที่เคยตื่น เพราะเมื่อคืนนี้เดินทางไปปารุกาที่อำเภอจอมทอง ห่างจากที่พักของข้าพเจ้าเป็นระยะทาง ๕๒ ก.ม. ปารุกาจบลงไปเมื่อเวลา ๒๓.๐๐ น. แล้วเดินทางกลับโดยรถยนต์ผ่านถนนที่ขรุขระเต็มที มาถึงที่พักเวลา ๐๑.๐๐ น.ของวันใหม่ไปแล้ว ถึงกุฏิพอเปิดไฟสว่างได้เห็นตัวปลวกดำเป็นจำนวนล้านกำลังเดินขบวนตามเสา แล้วไต่ย้วยไปหมดตามพื้นนอกห้องเปิดประตูข้างใน ดีที่มันยังไม่รุกรานถึงขนาดเข้าไปถึงที่นอน

ข้าพเจ้ามองแล้วนึกในใจว่า “เจ้าตัวปลวกดำเป็นสัตว์ออกหากินในเวลากลางคืน กลางวันเก็บตัวเงียบในรัง การที่ต้องเก็บตัวก็เพราะกลัวภัย ถ้าขึ้นเดินขบวนกลางวันพวกนกเห็นเข้าก็กินหมดแถว มันจึงต้องออกหากินกลางคืน” ทำให้คิดถึง

พุทธภาษิตในธรรมบทที่ว่า “สัตว์ทั้งหลายย่อมกลัวต่ออาชญา
กลัวต่อความตาย เราควรคิดถึงอกเขาก่อนแล้วไม่ควรทำใคร
ให้เดือดร้อน”

เมื่อคำนึงถึงภาษิตดังกล่าว คุณธรรมคือเมตตาที่เกิดขึ้น
ในใจของข้าพเจ้า เด็กจะกวาดปลวกให้หมดไป ข้าพเจ้าห้ามเขา
เพราะถ้ากวาด มันคงตายไปหลายตัว เรายกตัวเรารักชีวิตเรา
อย่างไร ควรมีใจรักและสงสารผู้อื่นอย่างนั้นบ้าง ตัวปลวกจึง
ไม่ถูกรบกวน

ข้าพเจ้านึกต่อไปว่า มีทางเดียวที่จะทำให้มันถอยทัพ คือ
เปิดไฟให้สว่างไว้ มันจะได้เห็นว่า สว่างแล้ว สัญชาตญาณการ
หนีภัยคงเตือนให้มันถอยไปเอง

ข้าพเจ้าจึงพูดกับมันในใจว่า “ปลวกดำเอ๋ย...ฉันรู้ดีว่า
ยามนี้เป็นยามสุขสบายของพวกเจ้า พวกเจ้าไม่เคยกัดหรือทำลาย
สิ่งใดของฉัน อย่างมากก็เพียงแต่ไต่ตอมแล้วก็กลับในตอนเช้า
ฉันได้พบอาการแบบนี้มาหลายครั้งแล้ว คืบนี้ถ้าฉันไม่เปิดไฟไว้
พวกเจ้าอาจล่องลำเขตแดนเข้าไปถึงในห้อง ฉันจะนอนไม่หลับ
ฉันจึงแสดงความเสียใจเล็กน้อย ในการเปิดไฟลอบให้พวกเจ้า
ถอยไปหาที่เขียวในทางอื่น หวังว่าพวกเจ้าคงไม่โกรธฉันนะ”

แล้วข้าพเจ้าก็เปิดไฟทิ้งไว้ เข้าห้องไหว้พระก่อนนอน
นอนหลับด้วยความสบายตลอดคืน ตื่นเช้าตะวันขึ้นแล้วเปิดประตู
ออกไปข้างนอกดู เจ้าปลวกดำหายไปหมดแล้วจริงๆ รู้สึกเบาใจ

กิจที่ต้องทำในตอนเช้า ก็คือโกนหนวดเครา ทุกครั้งที่
โกนหนวด เคยนึกว่าโกนทุกวันนี้ยุ่งมาก จะเก็บไว้โกนพร้อมกับ
ผมไม่ดีกว่าหรือ แล้วนึกถึงภาพหนวดยาว-เคราดก รู้สึกว่าไม่

เหมาะ กลายเป็นคนน่ากลัวมากกว่าน่าไหว พระพุทธองค์ทรง
รักระเบียบ ความเรียบร้อย แม้ชาวอินเดียในสมัยนั้นจะนิยม
ไว้หนวดเครา แต่พระองค์ให้สาวโกนให้เกลี้ยง มองแล้วเรียบ
ร้อยดีกว่า ในสมัยก่อนพระคงไม่โกนหนวดทุกวัน เพราะเรื่อง
มือไม่ดีพอ ท่านอาจโกนหนวดพร้อมกับการโกนผม แต่การปลง
ผมคงไม่ปลงพร้อมกันอย่างที่เห็นกันในเมืองไทย อาจเข้าแบบ
ต่างคนต่างโกนตามพอใจ เพราะพระลังกาอินเดียทำกันอย่างนั้น
แม้ในสมัยนี้ พวกเราอาจเห็นว่าเป็นการขาดความสามัคคี แต่ทว่า
เวลาพระเหล่านี้ท่านจะทำอะไรท่านก็ทำกันอย่างสามัคคีเสมอ

ฉันเช้าแล้วกลับที่พัก เข้าห้องนั่งทำสมาธิเสียหน่อย ตาม
ปกติที่เคยทำในเวลาเช้า สำหรับวันนี้ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นวันคล้าย
วันเกิด ควรทำให้นานเป็นพิเศษ จึงนั่งนานกว่าปกติ จบการ
นั่งแล้วก็เข้าห้องสมุดเพื่อทำงานเขียนอย่างเคย ตั้งใจว่าจะเขียน
อะไรเป็นที่ระลึกสำหรับ“วันเกิด”สักเรื่องหนึ่ง แล้วเอาลงใน
“ชาวพุทธ” ประจำเดือนมิถุนายน

ชาวโลกที่เจริญด้วยการศึกษา ย่อมถือวันเกิดเป็นวันสำคัญ
ของชีวิต เมื่อดิถีวัน-เดือน-ปี เวียนมาถึงวันเกิด ก็มีความพอใจ
พอใจว่าตนมีอายุรอดมาได้อีกปีหนึ่ง ไม่ตายเสียในระยะนั้น และ
มักจัดให้มีการฉลองวันเกิดตามควรแก่กรณี ถ้าเป็นคนใหญ่
คนโตโดยยศตำแหน่ง ก็มีการฉลองใหญ่โตขึ้นตามควรแก่ฐานะ
เราจึงได้ข่าววันเกิดกันบ่อยๆ ญาติมิตรของใครก็ไปอวยพรกัน
ในวันเกิด

ชาวพุทธเมื่อถึงวันเกิดก็ทำความดีตามหลักพุทธศาสนา
เช่น บริจาคทาน รักษาศีล ให้เคร่งขรึ้นกว่าปกติวันหนึ่ง หรือ

เข้าที่สวดมนต์ภาวนาบ้าง เป็นการฉลองวันเกิดที่เป็นบุญ บางท่านก็ทำบุญง่าย ๆ เช่น ตักบาตรในวันเกิดแล้วก็หมดพิธี การทำอะไรถ้าเป็นไปในทางที่เป็นบุญก็ควรชม ถ้าเป็นไปในทางบาปก็ควรติ

ตามที่สังเกต การทำบุญวันเกิดในสมัยนี้ ที่เป็นบุญน้อย แต่เป็นไปในทางสนุกกันเสียมากกว่า เพราะจิตใจของชาวโลกในสมัยนี้เดินไปในทางต่ำทุกที สิ่งใดที่ยั่วยวนชวนใจก่อให้เกิดความสนุกสนานแล้ว ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายและไม่กลัวการหมดเปลือง ส่วนการทำที่เป็นไปในด้านดีทำได้ยากและเกรงจะหมดเปลืองโดยไม่ได้อะไร

มีคนเป็นจำนวนมากทำบุญวันเกิดแบบบาป ควรจะเรียกว่า “ทำบาปวันเกิด” กันมากกว่า

ที่เป็นไปในรูปนี้ก็เนื่องจากเหตุ คน ๆ นั้นมีลูกน้องมาก พวกลูกน้องคอยหาเรื่องสนุกกันอยู่ พอถึงวันเกิดของนายก็เตรียมฉลองกันเป็นการใหญ่ เริ่มด้วยทำบุญเลี้ยงพระนิดหน่อย พอเป็นพิธี พอพ้นจากพระก็เลี้ยงพวกมารต่อไป เช่น เลี้ยงกลางวัน-บ่าย-เย็น- กลางคืน เป็นการเลี้ยงแบบเปิดบาร์ฟรี การเปิดบาร์ฟรีก็หมายความว่าเปิดประตูใจให้ผีเข้าสิงนั่นเอง เพราะพอดื่มกันเมาแล้วมีการเดินร่ำ หรืออะไรต่างๆ เป็นการหาความสนุกทางตา ทางหู ทางลิ้น บางทีแถมทางจมูก ทางกายด้วย คนเมาแล้วก็หมดความคิดว่าตนเป็นอะไร

การทำอย่างนี้เป็นบุญที่ตรงไหน จึงควรเรียกว่าทำบาปวันเกิดกันมากกว่า และประโยชน์ที่ได้ก็เรื่องสิ้นเปลืองและเมามายกันเท่านั้น **นี่มิใช่ทางของพุทธธรรม**

ชาวพุทธควรทำบุญวันเกิดในทางที่เป็นประโยชน์ ถ้าเป็นคนใหญ่คนโตควรหันเข็มเข้าหาธรรมะ เช่น พอถึงวันเกิดต้องตื่นแต่เช้า อาบน้ำชำระกายให้สะอาดเป็นการชำระภายนอก แล้วทำบุญตักบาตรแก่ภิกษุผู้มาบิณฑบาตตามปกติ ต่อแต่นั้นควรเข้าห้องพระ จดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย สวดมนต์ด้วยดวงจิตที่สงบ จบการสวดมนต์แล้ว นั่งทำความสงบใจ สอบถามตนเอง เตือนตนเอง

เช่น ถามตนเองว่า เตี้ยวันนี้อายุเท่าใดแล้ว ทำงานในหน้าที่อะไร ได้ทำงานในหน้าที่เรียบร้อยดีหรือเปล่า ในฐานะเป็นพ่อบ้านแม่เรือน ได้ทำหน้าที่ดีไหมเลี้ยงลูกถูกหลักหรือเปล่า หนึ่งปีผ่านมาได้กระทำความชั่วอะไรบ้าง ทำดีอะไรบ้าง การงานก้าวหน้าหรือถอยหลัง มีอะไรควรดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นบ้าง เป็นต้น

การสอบสวนพิจารณาอย่างนี้เป็นการมองตนเอง เพื่อให้รู้จักตนเอง เพราะถ้าเราไม่รู้จักตนเองก็แก้ไขตนเองไม่ได้ ในวันเกิดควรจะเป็นวันมองตนเอง มองให้เห็นชัดว่าตนเป็นอย่างไร แล้วหาทางแก้ไข เป็นการกลับตนกลับใจเกิดใหม่ต่อไป

นี่เป็นทางที่ถูก เป็นการทำบุญที่ง่าย ๆ ไม่ต้องลงทุนอะไรมากนัก แต่เป็นการเก็บเกี่ยวผลได้มาก

เมื่อสอนตนเองจบแล้ว ตั้งใจจะดัดแปลงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นแล้ว ในวันนั้นคงจะมีใครๆ ที่รู้จักมาคอยอวยพรบ้าง

พร หมายถึงความดี การมาอวยพรก็คือการนำความดีมาให้ เราต้องทำตนให้ดีเพื่อรับของดีไว้ ถ้าหากทำได้ควรประชุมคนที่ เป็นบริวาร แล้วแจกของขวัญแก่เขา ของขวัญที่ดีคือธรรมะของพระพุทธองค์

ก ิ น เ ก ิ ด

ผู้ฉลองวันเกิดควรสอน เตือนผู้น้อยด้วยการยกตัวเป็น
พยาน อย่าพูดเรื่องความดีของคนเลย แต่พูดเรื่องความชั่วของ
คนดีกว่า มีอะไรอยู่บ้าง เวลานี้ความชั่วนั้นๆ เบาทไปหรือยัง
และเขาไปโดยวิธีการอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการบรรเทา
ชั่วออกจากตน เป็นการพูดเร้าคนอื่นให้รู้สึกตัวและอยาก
เปลี่ยนชีวิตของตนเข้าหาความดีกันบ้าง

ถ้าหากมีสิ่งใดที่ตนเคยทำผิดทำเสียหายแก่ผู้อยู่ใต้ปกครอง
ก็จงสารภาพความผิดนั้นๆ เสียโดยซื่อตรง เป็นการปลงอาบัติ
กันในวันเกิด เป็นการทำความเข้าใจถูกต้องกัน ความผิดพ้อง
หมองใจกันก็หายไป เป็นการปรับปรุงความเข้าใจถูกต้องกัน และ
อยู่กันได้อย่างเปิดเผยไม่มีอะไรที่จะต้องปิดบังซ่อนเร้นได้อีก

ถ้าผู้ใหญ่ทำอย่างนี้ผู้น้อยก็จะเห็นใจและมีความเคารพใน
ผู้ใหญ่มากขึ้น เพราะเห็นว่า *ผู้ใหญ่เป็นคนเปิดเผย มองง่าย
ไม่เป็นภัยแก่ใครๆ* การทำอย่างนี้เป็นทางดีทางหนึ่ง

ส่วนการเลี้ยงดูอะไรนั้น ถ้าจะเลี้ยงก็ควรเลี้ยงอาหาร
ประเภทบริสุทธิ์ เป็นการเลี้ยงแบบบุญ อย่าให้มีของมีนเมาใน
พิธีวันเกิด การอวยพรให้อายุยืนด้วยน้ำเมาก็เป็นการทำให้อายุสั้น
เราชาวพุทธควรอวยพรกันด้วยน้ำบริสุทธิ์ ใส่ดอกไม้หอม ต้ม
แล้วชื่นใจ น้ำเมาก็เป็นน้ำผี ต้มแล้วไม่ชื่นใจ ถ้าเรามีการเลี้ยง
ของเมากันบ่อยๆ ก็เป็นการเลี้ยงผีไว้ในสังคมนั่นเอง

สังคมในสมัยนี้เป็นสังคมพิการมากเข้าทุกทีเพราะส่งเสริม
ความชั่ว หลงแสวงหาความสุขกันแต่ทางเนื้อหนังอย่างเดียว ไม่
ลองหาความสุขทางใจกันเสียบ้าง ความสุขทางใจเป็นความสุข
ที่สงบ ประณีต และดีกว่าเป็นไหนๆ เชิญท่านลองชิมดูบ้างก็ได้

กัณเฑาะ

ที่จริงการฉลองวันเกิด ก็คือการฉลองวันตาย หรือฉลองความทุกข์นั่นเอง เพราะความเกิดเป็นความทุกข์ และมีเกิดก็ต้องมีตาย เป็นของคู่กัน การอยู่ในโลกนี้เป็นความทุกข์ ชีวิตคือก้อนทุกข์ที่ต้องบริหารอยู่ทุกวัน มันจึงเป็นเหมือนหัวผีเหมือนลูกศรที่ติดอยู่กับตัวตนเสมอ

พุทธศาสนาสอนให้กลัวความเกิด เพราะถือว่าความเกิดเป็นมูลเหตุของทุกข์ทุกชนิด มีเกิดตัวเดียว ก็มี แก่ เจ็บ ตาย และอะไรอีกหลายร้อยอย่าง รวมแล้วก็กล่าวว่า ความเกิดเป็นทุกข์ และทุกข์นี้แหละเป็นภัยใหญ่ของสัตว์โลก แต่ชาวโลกไม่ชอบความจริง ทุกคนชอบลวง จึงต้องติดปลั๊กสังสารวัฏฏ์ตลอดมา

ร่างกายของสัตว์อยู่ในสภาพเปลี่ยนแปลง ที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะยังมีการเปลี่ยนอยู่เท่านั้น หยุดเปลี่ยนเมื่อใดก็แตกดับ ความแตกดับคือที่สุดของความเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นถ้ากล่าวกันโดยทางเนื้อแท้แล้ว เราเกิดทุกวินาที เราตายทุกวินาที เมื่อเกิดทุกวินาทีแล้ว ทำไมจึงไม่ฉลองวินาทีเกิดกันเล่า

ฉลองวันเกิดปีละครั้งน้อยไป ฉลองวินาทีเกิดดีกว่า และการฉลองวินาทีเกิดก็คือความไม่ประมาท ดำรงตนอยู่ในความเพียรชอบ คือ เพียรระวังมิให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน เพียรละบาปที่เกิดแล้วให้หมดไป เพียรทำกุศลให้มาก และเพียรรักษากุศลไว้มิให้เสื่อม บุคคลใดมีความเพียรในรูปนี้ ผู้นั้นชื่อว่าทำบุญวันเกิดทุกวินาที สมกับที่ตนเกิดอยู่ทุกวินาที ตายอยู่ทุกวินาที

การทำบุญวันเกิดบางครั้งก็เป็นการเบียดกรอกคนอื่นเหมือนกัน เช่น ท่านผู้ใหญ่ที่ปกครองคนมาก พอถึงวันเกิดก็บอกลูกน้องให้ทราบโดยการแจกบัตร หรือให้ลูกน้องที่ใกล้ชิด

เป็นคนจัดงาน ตัวผู้ฉลองอยู่หลังจาก และแสดงความประสงค์ว่า
อยากได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ ให้ทำเสมือนว่าลูกน้องมีความรักดีและจัดมา
ให้เอง แต่ความจริงลูกน้องหาได้ทำด้วยความเต็มใจไม่ ทำเพราะ
เกรงใจนายเท่านั้น สมัยนี้การเงินฝืดเคืองอยู่แล้ว ถ้าทำกันใน
รูปนี้ก็เป็นการเบียดเบียนเหมือนกัน ฉะนั้นจึงควรถือว่าไม่เป็นบุญ
อะไร ถ้าตนใครที่จะทำบุญวันเกิดก็ทำตามลำพัง ทำตามความ
สามารถที่ตนมี ไม่ต้องทำแบบอวดบารมีจนผู้อื่นเดือดร้อน จะ
เป็นบุญกุศลอย่างยิ่ง

อีกประการหนึ่งการทำกุศลไม่มีความจำเป็นต้องตีฆ้อง
ร้องป่าวก็ได้ เพราะชาวพุทธมุ่งความบริสุทธิ์ใจเป็นข้อใหญ่
และพุทธศาสนามีคำสอนที่เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ เพื่อ
ความหรรษาฟุ่มเฟือย ขอพวกเราชาวพุทธจงไตร่ตรองดูบ้างเถิด

กุศลที่ควรทำโดยไม่ต้องลงทุนอะไรเลยนั่นคือการชำระใจ
ของตนให้สะอาด เป็นงานที่ทำโดยไม่ต้องรบกวนใคร เป็นงาน
ที่ให้ผลมาก เป็นงานที่ทำให้อายุพุทธศาสนาถาวรสืบกาลนาน

จึงขอเสนอเรื่องนี้แก่พี่น้องผู้ใคร่ธรรมทั้งหลาย ในวันเกิด
ของข้าพเจ้า

ดูกร ภิกขุปัญญานันทะ..... บัดนี้อายุของเธอได้ ๔๔ ปี
บริบูรณ์แล้ว ร่างกายของเธอเปลี่ยนมาตามวาระของการเกิด-
ตาย เป็นลำดับ ไม่รู้ก็ร้อยล้านครั้งแล้ว

เดี๋ยวนี้ผมของเธอหงอกแล้ว ฟันของเธอหลุดไปหลายซี่
และกำลังจะถูกหมอฟันถอนก็อีกหลายซี่ นัยน์ตาของเธอก็ต้อง
สวมแว่นช่วยสายตาแล้ว ความแข็งแรงของร่างกายก็อ่อนแอลง
ไปทุกวันเวลา

เธอเป็นเหมือนโคที่เขาจูงไปฆ่า ใกล้ความตายที่แท้จริง เข้าไปทุกที เธอจึงไม่ควรประมาทในวัย-ชีวิตและความไม่มีโรคของเธอ ชีวิตไม่เที่ยง ความตายเป็นของเที่ยง เธอจะต้องตายเวลาหนึ่ง

เธอไม่ต้องกลัวกับความตาย แต่จงกลัวความเกิดเกิด เพราะมีเกิดจึงมีตาย จงพิจารณาให้เห็นภัยในการเกิด แล้วหนีจากความเกิดเสียเถิด

ในความเป็นบรรพชิตของเธอ เธอได้ทำชีวิตให้เป็นประโยชน์อยู่บ้าง ด้วยการปลุกใจคนให้รู้จักพระธรรม และเตือนเขาให้ทำความดี แต่เธออย่าเตือนผู้อื่นฝ่ายเดียว จงเตือนตนของเธอเสียด้วย เธอมีความมุ่งหมายอย่างใดในชีวิตที่เธอตั้งใจ เมื่อคราวเดินทางกับคณะอาจารย์ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ เธอยังคงมันอยู่ในคำปฏิญญานั้น นั่นเป็นความดีของเธอประการหนึ่ง

งานที่เธอทำเพื่อศาสนานั้น เป็นงานหนักและใหญ่โต การทำงานของเธอกระทบคนนั้นบ้างคนนี้บ้าง เธอมีทั้งคนชอบและคนไม่ชอบ เธอไม่ต้องหวั่นไหว จงทำงานไปตามหน้าที่ ถือธรรมเป็นแนวทางไว้เถิด ธรรมะย่อมรักษาคัมภีร์ของเธอเสมอ

โลกยังต้องการพระที่แท้จริง ใจเด็ด เสียสละ ไม่เห็นแก่ลาภสักการะ บุชาธรรมเป็นสรณะอยู่อีก

ขอให้เธอรวบรวมพวกให้มาก แล้วหันพวกอธรรมให้แหลกไปเถิด อย่าตายด้วยความเกียจคร้านเลย พุทธศาสนาในเมืองไทยยังไม่เจริญ คนไทยเป็นชาวพุทธกันแต่เพียงชื่อ หาได้ดำเนินชีวิตตามแบบชาวพุทธที่แท้ไม่ เพราะเขาขาดการศึกษาอบรมในทางที่ถูก

ก น เ ก ด

เธอจงช่วยเขาให้พบแสงสว่างบ้างเถิด เพราะคนที่ต้องการแสงมียู่ ส่วนพวกที่ไม่ต้องการก็ปล่อยเขาไปเถิด เขาอยากเป็น‘ตัวนอนในส้วม’ ก็ไม่เป็นไร

ปัญญานันทะเอ๋ย วันนี้เป็นวันเกิดของเธอ ขอเธอจงปฏิญาณกับตัวเธอเองว่าจักทำอะไรบ้าง ทำเสียเถียวนี้..

ข้าพเจ้าจึงวางหลักไว้ในใจดังนี้

๑. ร่างกายบิณฑเป็นของพระรัตนตรัย ข้าพเจ้าเป็นทาสพระรัตนตรัยโดยสมบูรณ์

๒. ความมุ่งหมายของข้าพเจ้าอยู่ที่ประกาศคำสอนที่แท้ของพุทธศาสนา

๓. ข้าพเจ้าจึงต้องเป็นคนกล้าพูดความจริงทุกกาลเทศะ

๔. ข้าพเจ้าจักต้องรู้ทุกวิถีทางเพื่อทำลายสิ่งเหลวไหลในพระพุทธศาสนา นำความเข้าใจถูกมาให้แก่ชาวพุทธ

๕. ข้าพเจ้าไม่ต้องการอะไรเป็นส่วนตัว นอกจากปัจจัยสี่พอเลี้ยงอัตตภาพเท่านั้น ผลประโยชน์อันใดที่เกิดจากงานของข้าพเจ้า สิ่งนั้นเป็นของงานที่เป็นส่วนรวมต่อไป

๖. ข้าพเจ้าถือว่า คนประพฤติชอบตามหลักธรรม เป็นผู้ร่วมงานของข้าพเจ้า นอกจากนี้ไม่ใช่

นี่คือความตั้งใจและแผนงานของข้าพเจ้า

วันเกิด

ภิกขุ ปัญญานันทะ

บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๗๕ ปี

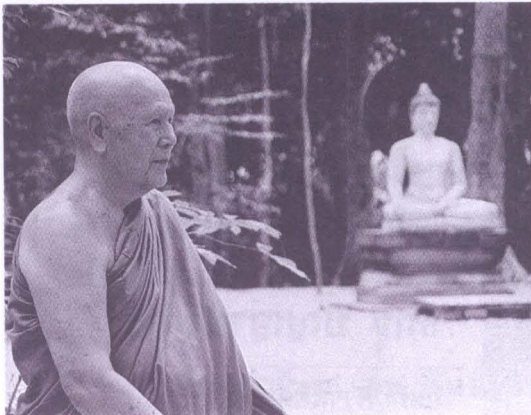

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นวันเกิดของฉัน
เมื่อถึงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันเกิด
ฉันมีความรู้สึกว่าได้อายุเพิ่มขึ้นอีกปีหนึ่ง และสังขารร่างกาย
แก่ไปอีกรอบปีหนึ่ง.

ความเกิด ความแก่ เป็นไปตามเวลาที่ผ่านไป
การมีอายุมากขึ้น ก็หมายความว่า“แก่มากขึ้น”
แก่มากขึ้น ก็อ่อนแอลงไปมาก และผลที่สุดก็แตกดับไป
สิ่งทั้งหลาย มีเกิด แก่ ตาย ทั้งนั้น.

เราเกิดมาทำไม? เกิดมาเพื่อทำชีวิตให้มีค่า โดยการทำงาน
“งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็น
สุขขณะทำงาน”

ฉันอยู่เพื่องาน ได้ทำงานก็มีความสุขใจ
ความสุขของฉันอยู่กับงานทุกวันนั่นเอง.

วันเกิด

ภิกขุ ปัญญานันทะ

บันทึกความคิด เมื่ออายุ ๘๔ ปี

อาตมายังมีความคิดมั่นคง
ในอันที่จะทำงานถวายพระพุทธเจ้า
อยู่เพื่อพระพุทธเจ้า อยู่เพื่อพระธรรม อยู่เพื่อพระสงฆ์
จะทำทุกอย่างเพื่อให้พระพุทธศาสนาเข้าถึงคน
ให้คนเข้าถึงธรรมะของพระพุทธเจ้า
อันนี้เป็นหัวใจ เป็นจิตใจที่คิดอยู่ตลอดเวลา
แล้วก็ใครจะขอร้องให้ญาติโยมทุกท่านช่วยกันคิดอย่างนั้น
ช่วยกันชักจูงเพื่อนฝูงมิตรสหายให้ได้เข้าหาธรรมะ
ให้เห็นคุณค่าของธรรมะ
และให้นำธรรมะไปเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
เพราะโลกในปัจจุบันนี้วุ่นวายพอสมควร
ไม่มีอะไรจะช่วยโลกได้ นอกจากธรรมะเท่านั้น
ถ้าเราได้ช่วยกันศึกษาและปฏิบัติธรรม
เอาธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว
ชีวิตก็ดีขึ้น การงานก็ดีขึ้น ความสุขก็สมบูรณ์ขึ้น

หน้านอก-บอกความงาม
หน้าใน-บอกความดี หน้าที-บอกความสามารถ
หน้านอก - แต่งให้พอดี
หน้าในและหน้าที - แต่งให้มากๆ

ปัญญานันท์ภิกขุ

“...ชาวไทย ชาวพุทธทั้งหลาย จงตื่นตนเถิด อย่า
มัวเมาในการหลับสบายที่ทำให้ท่านไม่เป็นไทยกัน
เลย ประเทศชาติบ้านเมืองของเรายังไม่ดีพอ ยัง
ไม่ก้าวหน้าพอ จงช่วยกันตื่นและลืมตาให้กว้าง
มองไปข้างหน้าให้ไกล แล้วจงทำกิจที่ควรทำกันเถิด

ก น น ก ม ค น ไ ม้

ภิกขุ ปัญญานันทะ

จงใช้ไม้คือความเพียร ความไม่ประมาท
ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความข่มใจ
ความเสียสละ เป็นหมอนหนุนหัวใจของท่าน
ให้ใจของท่านจงตื่นตัวอยู่เสมอ หลักชัยก็จะ
เป็นของท่านได้สมหมาย...”

ทนนทมนไม้

ภิกขุ ปัญญานันตะ

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ภูฏาคาร ศาลาป่ามหาวัน ใกล้เมืองเวสาลี ได้ตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายที่มาประชุมกันเพื่อรับ โอวาทอย่างน่าฟังว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ในบัดนี้ เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย มีท่อนไม้เป็น หมอนหนุน เป็นอยู่อย่างไม่ประมาท มีความเพียรเข้มแข็งใน การฝึกวิชาใช้ศร พระราชาแห่งมคธ นามว่าอชาตศัตรูผู้เวเทหิ บุตร ย่อมหาช่องทำลายล้างมิได้ หาโอกาสทำตามอำเภอ พระทัยแก่เจ้าลิจฉวีเหล่านั้นมิได้

ภิกษุทั้งหลาย แต่ในกาลฝ่ายอนาคต เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย จักทำตนเป็นสุขุมาลชาติ จนมีฝ่ามือและฝ่าเท้าอ่อนนุ่ม มีหมอน ใหญ่ๆ หนุน บรรทมจนพระอาทิตย์ขึ้น คราวนั้นพระราชามคธ นามว่าอชาตศัตรูผู้เวเทหิบุตรจักได้ช่องทำลายล้าง จักได้โอกาส ทำตามอำเภอพระทัยแก่เจ้าลิจฉวีเหล่านั้น

ภิกษุทั้งหลาย ในบัดนี้ ภิกษุทั้งหลายมีท่อนไม้เป็นหมอน หนุน เป็นอยู่อย่างไม่ประมาท มีความเพียรเพากิเลสในชั้น ความเพียรที่เป็นหลักเป็นประธาน มารู้ใจบาปจึงหาช่อง ทำลายมิได้ หาโอกาสที่จะทำตามอำเภอใจแก่ภิกษุทั้งหลาย เหล่านั้นมิได้

ภิกษุทั้งหลาย ในกาลที่ยาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้ง หลายที่ทำตนเป็นสุขุมาลชาติจนมีฝ่ามือและฝ่าเท้าอ่อนนุ่ม ภิกษุ เหล่านั้นจะสำเร็จการนอนบนที่นอนอันอ่อนนุ่ม มีหมอนใหญ่ๆ

ทนนทมนไม้

หนูน นอนจนกระทั่งพระอาทิตย์ขึ้น คราวนั้นเองมารผู้ใจบาป จักทำลายล้าง จักได้โอกาสที่จักทำตามอำเภอใจแก่ภิกษุทั้งหลาย เหล่านั้น

ภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจไว้ว่า เราทั้งหลายจักใช้ท่อนไม้ เป็นหมอนหนุน เป็นอยู่อย่างไม่ประมาท มีความเพียรเพากิเลส ในชั้นความเพียร ที่เป็นหลักเป็นประธาน ดังนี้ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย พึงสำเหนียกใจไว้อย่างนี้แล”

ข้อความข้างบนนี้คัดจากหนังสือ“ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์” ของ คณะธรรมทาน ไชยา เป็นคำสอนที่เตือนใจให้ทุกคนเป็นผู้ ไม่ประมาทในกิจการทุกอย่าง จักเป็นการป้องกันมิให้ความเสื่อม เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่ควรสนใจ ศึกษาและปฏิบัติตามเป็นอย่างมาก สกฺลใหญ่ทั่วๆ ไปมักประสบความล้มจมเมื่อประมุขของ สกฺลถึงแก่กรรมไป ทำให้ถึงเป็นเช่นนั้น เป็นเรื่องน่าคิด ค้นหา เหตุผล

จีนคนหนึ่งเดินทางมาจากเมืองจีนเพื่อแสวงหาโชคลาภในประเทศไทย เขามาย่างคนเปล่า ไม่มีสมบัติติดตัว นอกจาก เสื้อผืนหมอนใบ แต่เขามีสมบัติภายใน คือความรักงาน ทำจริง และมีความคิดก้าวหน้าอยู่เสมอ

พอถึงประเทศไทยเขาก็เริ่มมองหาอาชีพอันตนพึงประกอบ เมื่อไม่ได้งานที่ดีไปกว่า ก็ทำงานเป็นลูกจ้างแบกหามบ้าง ขาย ของเล็กๆ น้อยๆ บ้าง ไปทำสวนผักบ้าง อาศัยการทำจริงและ คิดขยายงาน ไม่ช้านักก็ได้เลื่อนฐานะขึ้นไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นคนมั่งคั่งในเมืองไทย

ทนนทนไม่

ในขณะที่ยังเป็นคนลำบาก ใช้แรงงานของตนแลกกับอาหารพอยังชีพ การกินการอยู่ไม่ฟุ่มเฟือยอะไร ส่วนมากก็มีข้าวต้มกับผักกาดดอง มีเนื้อบ้างเล็กน้อย เขาก็ทำงานดำรงชีพสร้างตนได้เสมอ

พอมีฐานะดีขึ้น การกินก็เปลี่ยนไป การนุ่งห่มก็เปลี่ยนไป การเที่ยวเตร่แสวงหาความสบายก็มีขึ้น ครั้นได้เป็นคนมั่งมี มีลูกจ้างช่วยทำงาน ฐานะการครองชีพได้เปลี่ยนไปมาก กลายเป็นคนมีการกินการอยู่อย่างฟุ่มเฟือย ผิดจากฐานะเดิมไปไกลลิบ

แต่เพราะบทเรียนของความลำบากที่ตนได้รับในชีวิตมีอยู่ ถึงแม้จะเป็นคนกินดีอยู่ดีอย่างไร ก็ยังคิดถึงความหลังอยู่เสมอ ฐานะของตนจึงยังมันคงดีอยู่ตลอดเวลา

ส่วนลูกๆ ที่เกิดมาจากพ่อแม่ที่มีฐานะดี พอเกิดมาก็พบความมั่งมีของพ่อแม่เสียแล้ว ได้เห็นแต่ความสมบูรณ์พูนสุข ต้องการอะไรก็ได้ทุกอย่างทุกอย่าง มีคนใช้คอยปรนนิบัติให้มีความสุขเสมอ เขาไม่เคยเห็นความลำบากเลย กินของดีๆ นอนบนเบาะอันอ่อนนุ่มและนุ่งผ้าชนิดดีๆ เท่านั้น เขาภูมิใจในความเป็นอยู่ของเขา

เขาไม่รู้จักหมอนไม้ของพ่อแล้ว ไม่เคยรู้จักผักกาดดอง น้ำปลาราดข้าวต้มแล้ว ถ้าเห็นก็นึกว่าเป็นของเลวไม่น่ากิน เขาไม่เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ชีวิตของเขามีความสุขสบายมากเกินไป เงินมีในกระเป๋าคะไรจะกินเมื่อไรก็ได้ เขาเป็นลูกของท่านเศรษฐีไปแล้ว คำว่า “ไม่มี” “ความลำบากยากเข็ญ” ก็ไม่รู้จัก เขาไม่เป็นคนที่อดทน ก้าวหน้า รักรงานเหมือนพ่อของเขาเสียแล้ว

ทนนทนคนไม้

ในบางครอบครัว พ่อบ้านเป็นคนที่สร้างตัวจากความลำบาก จนได้รับผลจากการงานเป็นอย่างดี มีฐานะมั่นคงในทุกอย่าง แต่เขามีความบกพร่องที่สำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือเป็นคนมักมากในทางกาม มีเมียหลายคน ไม่อึดด้วยกามคุณ

เมื่อมีเมียมากก็มีลูกมาก เขามีหน้าที่ทำลูกให้เกิดออกมาเท่านั้น การเลี้ยงเป็นเรื่องของแม่ของเขา แม่คนใดมีลูกแล้วก็หมดความงาม ขาดความยั่วยวนในทางกาม เขาก็ไม่สนใจไม่แยแสต่อไป ถ้าแม่มีลูก ก็ได้รับการดูแลบ้างตามสมควร ด้วยให้อาหารกิน มีบ้านให้อยู่ มีเงินให้ใช้บ้างนิดหน่อย

ลูกของเขาโตขึ้นในสภาพที่ขาดการเอาใจใส่ และเป็นลูกหลายแม่ ความรักใคร่สนิทสนมกันไม่เหมือนลูกพ่อเดียวแม่เดียว ความบาดหมางในครัวเรือนก็เกิดขึ้นแก่ลูกๆ ก่อน ต่อมาก็เกิดระหว่างแม่ๆ ต่อไป ส่วนพ่อนั้นยังทำตนเป็นหนุ่มอยู่ตลอดเวลา หญิงที่เป็นเมียหลวงอายุรุ่นราวคราวเดียวกับตน กลายเป็นคนแก่เกินงามเสียแล้ว ปลดออกจากตำแหน่งให้ดำรงตนเป็นแม่บ้านอย่างเดียว

ส่วนพ่อบ้าน แม้จะแก่อายุหกสิบปีแล้ว ก็ยังหาหอยอมเป็นคนแก่ไม่ ยังทำตนเป็นเด็กเสมอ ยังเมาในกามและแสวงหาเด็กหญิงสาวมาทำเมียต่อไป แม่คนใช้ภายในบ้านถำรูปร่างหน้าตาดี ก็จัดการเสียด้วย ในบ้านของเขามีสภาพคล้ายฮาเริ่มน้อยๆ พวกผู้หญิงที่อยู่กันมากๆ ไม่ต้องทำอะไร มีการแต่งตัวให้งาม พุดจาทำท่าดัดจริตให้พ่อบ้านชอบใจเป็นพอ คนไหนบำเรอพ่อบ้านให้เป็นทีพอใจก็ได้รับรางวัลมาก เมื่อได้รับรางวัลแล้วก็เอาไปเล่นไฟกัน หาได้คิดก้าวหน้าแต่อย่างใดไม่

ทนนทนคนไม่

ต่อมาพอบ้านถึงแก่กรรม ภายหลังการทำศพแล้ว เมียทุกคนมองหน้ากันไม่ได้ และขาดความเห็นอกเห็นใจต่อกันแล้วลูกๆ ทุกคนก็ตั้งข้อเข้าหากัน ต่างคนต่างก็จะขอแบ่งทรัพย์สินสมบัติของสกุล เมื่อไม่ตกลงกันก็ฟ้องร้องกันในศาล ต้องแบ่งทรัพย์สินให้แก่ทายเสียบ้าง จึงสบายใจ เมื่อได้แบ่งกันแล้วได้มามากบ้างน้อยบ้างตามควรแก่หน้าที่เขา

ทุกคนเคยแต่ความสบาย เคยนอนหนุนหมอนใบใหญ่ รับประทานข้าวที่ขัดจนขาว ต้มน้ำใสๆ มานานแล้ว ความสบายได้ทำให้เขาเป็นคนอ่อนแอ ไม่มีความอดทนเพียงพอในการที่จะทำมาหากิน

อีกประการหนึ่ง ตนเคยแสดงตนเป็นคนมั่งมีมาเสียนาน ไม่ทำอะไรก็มีกินมีใช้ จะไปทำงานต่ำๆ หรือก็ละอายแก่เพื่อนบ้าน เป็นคนประเภท ‘จมไม่ลง’ จะไปทำงานเบาๆ เช่นค้าขาย หรืออะไรอื่นตนก็ไม่เคยทำ ผลที่สุดก็นั่งกินนอนกิน ขาดสิ่งที่ตนมีอยู่กินไปอยู่ไป ไม่เท่าใดก็หมด ผลสุดท้ายก็ต้องขายบ้านที่ตนอยู่แก่คนอื่นไป

สกุลนั้นมีความล่มจมไปแล้ว เพราะความสบายเกินไปของคนในสกุล ความสบายจึงเป็นมารที่คอยทำลายทุกสิ่งทุกอย่างให้ย่อยยับไปสิ้น คนที่คิดจะเป็นคนดีเป็นคนเจริญ ขอย่มาได้กลัวต่อความลำบากเลย แต่จงกลัวต่อความสบายให้มากเถิด ความลำบากไม่เคยทำลายคน ความลำบากยากเข็ญเป็นสิ่งที่ประเสริฐแท้ ความลำบากเป็นศัตรูแล้วกลายเป็นมิตรในภายหลัง ส่วนความสบายนั้นเป็นมิตรก่อน แล้วกลายเป็นศัตรูในภายหลัง จงคบแต่สิ่งที่เป็นมิตรกันดีกว่า อย่าคบสิ่งที่เป็นศัตรูของตนเลย

ทฤษฎีคนไม่

ทำไม ชาตินีปุ่น ซึ่งเป็นชาวเอเชียเหมือนกับคนไทย รูปร่างหน้าตาก็แบบเดียวกับคนไทย อาหารการบริโภคก็แบบเดียวกับคนไทย ในสมัยเมื่อ ๗๐ ปีมาแล้ว ชาวนีปุ่นกับชาวไทยมีความเป็นอยู่ในระดับเดียวกัน เป็นประเทศที่ล้าหลังกว่าประเทศยุโรปและอเมริกามาก แต่ต่อมานีปุ่นได้ถีบตัวขึ้นไปถึงขั้นเป็นประเทศมหาอำนาจ มีความเจริญในด้านต่างๆ ทุกด้าน ทั้งพีไทยไว้ไกลลิบทีเดียว

การที่ได้เป็นไปเช่นนี้ ก็เพราะชาวนีปุ่นเป็นคนประเภท หนูนหมอนไม้ กินข้าวกล้อง นอนบนเสื่อผืนเดียว เขามีได้เป็นอยู่อย่างสบายและสะดวกเลย เขาคิดถึงงาน คิดถึงประเทศชาติ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของเขาเสมอ

ชีวิตในครอบครัวของชาวนีปุ่นเป็นชีวิตที่มีระเบียบดีมาก เขามีความเคารพกันตามลำดับอาวุโส พ่อบ้านเป็นใหญ่ที่สุดในครอบครัว ทุกคนต้องเคารพเชื่อฟังคำของพ่อบ้าน ลูกคนหัวปี ก็เป็นที่เคารพของน้องๆ ทุกคน เวลารับประทานอาหารแม่บ้านจักเป็นคนตักอาหารให้แก่พ่อบ้านเป็นคนแรก ต่อมาตัวเอง ต่อไปก็ถึงลูกคนหัวปี และตามลำดับลงไปถึงลูกคนสุดท้อง นี่คือการระเบียบการเคารพกันในครัวเรือน

อาหารการกินของเขาก็กินเท่าที่จำเป็น เท่าที่ร่างกายต้องการเท่านั้น หาได้กินกันเพื่อสนุกเพื่อมัวเมาอะไรไม่ ถ้าเขาจะดื่มเผือกมันกินกัน และในครอบครัวมี ๕ คน เขาก็ดื่มกินกันเพียง ๕ ชั่นเท่านั้น สุกแล้วก็แบ่งกันกินพอหมดพอดี เขาไม่กินแบบ “ท้องแตกดีกว่าของเสีย” อันเป็นการทำให้ทุกคนเสียนิสัย และเป็นคนเห็นแก่ปากแก่ท้อง กลายเป็นคนกินมากและกินไม่

ทฤษฎีคนไม่

เลือก โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่อาจกินทุกอย่างแม้กระทั่งกลบ รำ จอบ เสียม รถถัง เรือบิน กินไม้ในป่าก็ยังได้ นี่เป็นจากผลการกินแบบฟุ่มเฟือย จึงทำให้เสียคน

ทหารญี่ปุ่นในคราวยกทัพมารบกันเมื่อเดินทางผ่านประเทศไทย เราได้เห็นความอดทน ความแข็งแกร่งและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านั้นเป็นผลจากการอบรมในครอบครัวทั้งนั้น พ่อแม่ที่รักครอบครัว รักสกุล และประเทศชาติ จึงควรฝึกทุกคนให้เป็นอยู่แบบง่าย ๆ และมีใจสูงจึงจะสมควรกัน

เราชาวไทยนับถือพุทธศาสนา ธรรมะในพุทธศาสนาสอนเราให้เป็นคนมีความเพียร มีความอดทน รักความอดทน รักความก้าวหน้า ไม่เป็นคนเห็นแก่การกินอยู่แบบฟุ่มเฟือย ไม่เป็นคนตกเป็นทาสของความอยากอันทำให้ใจของตนต้องตกต่ำไปอยู่ภายใต้ของกิเลส ถ้าเราศึกษาและนำธรรมะของพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันกันอย่างแท้จริงแล้ว เราจะเป็นคนก้าวหน้าไปมากกว่านี้แล้ว ญี่ปุ่นเขานับถือพุทธศาสนาเหมือนกับเรา เมื่อเขาใช้ศาสนากันมากกว่าพวกเราใช้ เขาจึงมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าเราเสียอีก

บางคนกล่าวอย่างมโนว่า“พุทธศาสนาทำให้ชาติไทยไม่ก้าวหน้า” การกล่าวเช่นนี้เป็นการกล่าวที่ไม่ตรงกับความจริงเลย แต่ควรจะกล่าวว่า“คนไทยเรานับถือพุทธศาสนากันแต่เพียงชื่อ เราจึงไม่เจริญก้าวหน้า” ในสมัยนี้เป็นสมัยของการสร้างตนให้เป็นคนก้าวหน้ากันให้มาก ด้วยการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ทนนทนอไม

ชาวตะวันตกเขากล่าวว่า คนไทยเป็นคนเกียจคร้าน เป็นอยู่อย่างแบบหาเช้ากินค่ำ พอใจในการเป็นอยู่ที่ไม่ก้าวหน้าเสียเลย คำกล่าวเช่นนี้เราคนไทยอาจนึกว่าเป็นการกล่าวที่ดูถูกกันมากไปหน่อย แต่ความจริงก็เป็นเช่นนั้นส่วนมาก คนไทยมักขี้เกียจทำอะไร ทำอะไรแต่พอกินพอใช้ การครองชีพจึงอยู่ในระดับต่ำมาก สิ่งที่เราบริโภคกันอยู่ทุกวันๆ นั้น กินกันเพียงมิให้ตายเท่านั้น หาได้กินพอให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายไม่ การที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเราไม่มีอะไรจะกิน

ที่ไม่มีกินก็เพราะเราไม่ทำงาน เราเห็นแก่ความสุขที่เกิดจากการนอน การเที่ยว การทำอะไรที่เป็นเหตุให้ตนไม่เป็นคนก้าวหน้า สิ่งที่ดีและมีประโยชน์ทั้งหลายจึงตกอยู่ในมือของคนอื่นเขาหมด เราได้รับแต่เพียงกากเดนดินหน้อยเท่านั้น เราเป็นเจ้าของบ้าน แต่ของในบ้านไม่มีอะไรเป็นของเรา มันเป็นคนอื่นเขาทั้งนั้น อย่างนี้เรียกว่า เป็นไทยแต่ในนาม เนื้อแท้หาได้เป็นกันไม

ขอท่านพี่น้องทั้งหลายจงตื่นขึ้นมาดูรอบๆ ตัวท่านบ้างเถิด มองดูอย่างแยบคายและถามตัวเองว่า “**ตนเป็นใคร**” “**ตนควรทำอะไร**” “**ตนควรก้าวหน้าไปทางไหน**” จึงจะตัดเทียมกับชนเหล่าอื่นเขา อย่างหลงในความสบายเล็กน้อย เพราะความสบายเพียงเล็กๆ น้อยๆ นั้น หาได้ช่วยให้ท่านเป็นคนดีขึ้นไม

ถ้าหากว่า **เจ้าชายสิทธัตถะ** ท่านจะอยู่หาความสุขสบายในวังหลวง นอนบนเตียงหนุนหมอนใบใหญ่ยัดด้วยนุ่นและสำลี ประพรมน้ำอบหอม กินอาหารมีรสอร่อย มีฝ่ามือฝ่าเท้าอันอ่อนนุ่ม ชื่อของท่านก็คงหายไปพร้อมกับความตายของท่านแล้ว โลก

ทนนทนอมนไม

จะไมรูจักทานในฐานะเป็นพระพุทธรเจ้าเลย

แตพระองคมีไดเห็นแกความสุขแบบนั้น หาไดนอนแบบคนมั่งมีทั้งหลายไม ทรงทั้งหมตทุกอย่าง ไปนอนบนพื้นดิน ไมมีหมอน ไมมีเบาะ ไมมีคนรับใชคอยปฏิบัติพระองค ทานไมอาลัยในความสุททางกาย แตทรงแสวงหาความสุขในทางใจ

ผลที่สุดก็ไดเป็นพระบรมครูของชาวโลก ความสํารวยในวังหลวงหาไดช่วยพระองคไม ความลาบากเท่านั้นช่วยพระองค เราผูปฏิบัติตนเป็นศิษย์ของพระองคทาน ก็ควรอดทนและไมกลัวต่อความลาบาก คิดก้าวหนาไปเสมอเถิด

ภิกษุในสมัยก่อนทานนอนหนุนหมอนไม ทานนอนแต่นอยๆ ใชเวลาสวนมากในการภาวนาเพื่อเอาชนะความคิดชั่วที่เกิดขึ้นรบกวนใจของทาน ผลที่สุดก็ชนะ และเป็นผู้บริสุทธิ์ ไดอยางแท้จริง

ในยุคต่อมา พระตองเรียนหนังสือในเวลากลางคืน ไมมีตะเกียงตาม ทานกวาดใบไมแหงมากองไว เวลาตองการแสงก็เผาใบไมแหง อานหนังสือทองจําขึ้นใจ เวลานอนทานก็หนุนมะพร้าวแหง พอรู้สึกตัวตื่นทันทีและไม่ยอมนอนตอไป ทานเรียนด้วยความยากลาบาก แตทานมีความรู้ดีกว่าพวกเรา ทานรักษาพุทธศาสนามาให้พวกเรา ไดศึกษากันจนกระทั่งทุกวันนี้ นี่เป็นผลของความเพียรพยายามโดยแท้

ถ้าพวกนักบวชยังไม่เห็นแกความสุขอยางแบบชาวบ้าน ความก้าวหนาก็ยังคงมีอยู่ แตถ้านักบวชมีการกินอยู่ นุ่งห่มอยางชาวบ้านเมื่อใด ใจของเขาก็ห่างจากทางของพระนิพพานเมื่อนั้น จึงขอให้พวกเราทั้งหลายมาดำรงชีพอยางพระกันเถิด

ทนนทนคนไม้

จงทนทนคนไม้คือความเพียรในทางที่ถูกที่ชอบกันเกิด

สถานการณ์ของบ้านเมืองสอนได้อย่างดี พวกที่ขึ้นอาสาเข้าทำการเปลี่ยนระบบการปกครองมักอ้างว่าระบบเก่า ผู้ปกครองชุดเก่าเป็นพวกเห็นแก่ตัวเห็นแก่พวกพ้อง มีการทุจริตในวงการทำงานมาก ทำให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศต้องเดือดร้อน เขาจะเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นและทำการเปลี่ยนโดยวิธีต่างๆ ตามที่โลกเขาทำกัน เมื่อเปลี่ยนมาแล้วผู้ทำการทุกคนยังคงถืออุดมคติ คือไม่เห็นแก่ตัวแก่พวก ทำงานตรงไปตรงมา เขาก็ได้รับความนิยมนจากมหาชนว่าเป็นผู้มาโปรดอย่างแท้จริง

แต่วิสัยของปฤชณผู้ยังมีกิเลส เขาทำดีได้เพียงพักเดียวเท่านั้น ความอยากก็เกิดขึ้น และความสบายในการมีอำนาจยั่วใจเขา เขามีอำนาจแล้วก็อยากมีเรื่อยไป ต้องการมีความสบายมากขึ้น เมื่อก่อนอยู่บ้านน้อย นั่งรถคันน้อย แต่งตัวพอประมาณ พอมีอำนาจขึ้น สร้างบ้านใหม่ มีรถคันใหม่ ใหญ่ และราคาแพงจนสามารถเอามาสร้างโรงเรียนได้สักหลัง แต่งตัวโก้ขึ้น กินของดีทุกประเภท เมียคนเก่าไม่ทันสมัยจึงบอกเลิก หาใหม่ คนเดียวไม่พอต้องสอง สาม รายจ่ายมากขึ้น เงินเดือนที่ประชาชนให้ไม่พอ จึงหาวิธีโกงประชาชนโดยอุบายต่างๆ ที่ตนนึกว่าคงไม่มีใครรู้ ไม่มีใครจับได้ แต่ความลับไม่มีในโลก ในที่สุด“น้ำลุดตอสุด” ความชั่วปรากฏแก่มหาชน

แต่ตนมีพวกที่ร่วมโกงกันมาก มีอำนาจมาก ใครทำอะไรไม่ได้ ถึงกระนั้นความเสื่อมเกิดแก่เขาแล้ว ความนิยมนหมดไป เขาเป็นใหญ่อยู่อย่างลำบาก นี่เป็นผลจากความสุขในทุกทางมาทำลายเขา

ทนนทนคนไม่

จึงขอให้ **ผู้ที่จะเป็นใหญ่** พึงระวังให้มาก ขอให้ใหญ่ในการปฏิบัติงาน ในการเสียสละเพื่อส่วนรวม และไม่เห็นแก่ตนเกิด ไม่มีใครทำลายท่านดอกถ้าท่านดีจริง แต่ความดีที่ไม่จริงของท่านนั้นแหละทำลายตัวท่านเอง ดังคำที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

“ใจที่ตั้งไว้ผิดเป็นศัตรูที่ร้ายแรงกว่าอะไรๆ ทั้งหมด”

ทุกคนจึงควรระวังศัตรูภายในของตนให้มากสักหน่อย เพราะศัตรูภายในมีโอกาสเกิดได้มากกว่าศัตรูภายนอก ศัตรูภายในนำศัตรูภายนอกมาสู่ตัวท่านและพรรคพวกท่าน

คนทนนทนไม่คือคนที่ไม่ลืมนั่น เป็นคนตื่นตัวอยู่เสมอ ในการที่จะก้าวหน้าไปในทางที่เป็นคุณแก่ตนแก่ท่าน คนประเภททนนทนไม่ไปทนนทนยัดยัดนั่น ทนนทนคนที่คุณรักใคร่พึงใจ พึงคำพูดที่จ้อเลาะเพราะพริ้ง เป็นบุคคลประเภทลืมนั่นเอง ลืมการงาน ลืมหมดทุกอย่าง นอกจากความเมาในความสุขของตนเองเท่านั้น คนชนิดนี้เอาตัวไม่รอด จะต้องถึงวันล่มจมในวันหนึ่งโดยแท้

ใครปรารถนาความเป็นใหญ่ ปรารถนาเกียรติยศและชื่อเสียง ปรารถนาในทรัพย์สมบัติ จงแสวงหาสิ่งที่ตนใคร่จะได้นั้นโดยธรรมเกิด อย่าแสวงหามาโดยอธรรมเลย เพราะวิธีการที่สกปรกโสภณจักทำให้ท่านให้เสียหายโดยแท้

ใครปรารถนาจะเป็นใหญ่ จงทำตนให้ใหญ่ในความดี ให้มีความรู้ผิดชอบประจำใจตน เดินตามทางที่ถูกต้องเสมอ ความคิดที่ผิด การกระทำที่ผิดอย่าได้เกิดแก่ท่าน ขอความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จงตั้งมั่นในใจของท่านเสมอ อย่าได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเลย ถ้าหากท่านดำรงตำแหน่งไว้ในธรรม ก็น

ทนนทนอณไม

อยู่และทำสิ่งที่จะให้ตนสบายแต่เพียงเล็กน้อยพอสมควรที่ร่างกาย
พึงมีพึงได้ อย่าทำอะไรตามใจกิเลสเพราะกิเลสไม่เคยปรานีต่อ
ใคร ไม่เคยทำอะไรให้ใครดีขึ้นนอกจากทำลายเขาเท่านั้น

ฉะนั้นผู้ใคร่ต่อความเป็นใหญ่ จึงได้ทำตนให้เป็นใหญ่จริงๆ
เถิด ใหญ่จริงๆ นั้นมิใช่อยู่อที่ยศฐาบรรดาศักดิ์ สายสะพาย
เหรียญตราอะไรทั้งนั้น แต่อยู่ที่เขาเป็นคนปกครองตัวเองได้
บังคับตนเองไว้ให้เดินไปในทางธรรมเสมอ ไม่ยอมให้ธรรมเข้า
ครอบงำตนเป็นอันขาด คนเช่นนี้เป็นคนใหญ่และใหญ่ได้นาน
เพราะความดีรักษา

ชาวไทย ชาวพุทธทั้งหลาย จงตื่นตนเถิด อย่ามัวเมาใน
การหลับสบายที่ทำให้ท่านไม่เป็นไทยกันเลย ประเทศชาติบ้าน
เมืองของเรายังไม่ดีพอ ยังไม่ก้าวหน้าพอ จงช่วยกันตื่นและลืม
ตาให้กว้าง มองไปข้างหน้าให้ไกล แล้วจงทำกิจที่ควรทำกันเถิด

**จงไว้ใจคือความเพียร ความไม่ประมาท ความอดทน
ความซื่อสัตย์ ความข่มใจ ความเสียสละ เป็นหมอนหนุน
หัวใจของท่าน ให้ใจของท่านจงตื่นตัวอยู่เสมอ หลักชัยก็จะ
เป็นของท่านได้สมหมาย**

ภิกขุ ปัญญานันทะ

สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ - ๒๖ สิงหาคม ๒๕๐๐

ทางลัดในชีวิต

ชาร์

เช้าที่แจ่มใสในป่าโปร่ง เจ้านกน้อยบนกิ่งไม้ มองคนผ่านทางอย่างสนใจ ชายผู้นั้นถือกล่องเล็กๆ อยู่ในมือ

“อะไรหรือในมือท่าน?” เจ้านกอารมณ์ดีร้องถาม

“หนอน” เขาตอบตรงและสั้น

“ขายราคาเท่าไร?” “ขนนกหนึ่งขน”

นกน้อยดึงขนจากตัวหนึ่งอัน มันร่วงลงในมือเขา นกจิกหนอนจากกล่องไปตัวหนึ่ง กลืนลงคอรวดเร็ว แล้วบินขึ้นสู่อยอดไม้ ชันคุเป็นบทเพลงเสนาะ “จะทำงานให้เหนื่อยยากไปโยเมื่ออาหารหาง่ายปานนี้”

วันเวลาผ่านไป ขนหนึ่งอัน กับหนอนวันละตัว ไม่ช้านานนกเจ้าสำราญ ก็ไร้สิ้นปีกหาง หดกลางตลอดตัว

นกไร้ขนเริ่มคิดจะทำงานก็สายเสียแล้ว บินก็ไม่ได้ รูปร่างก็อัปลักษณ์เกินกว่าจะร้องเพลงให้ใครฟังได้อีก

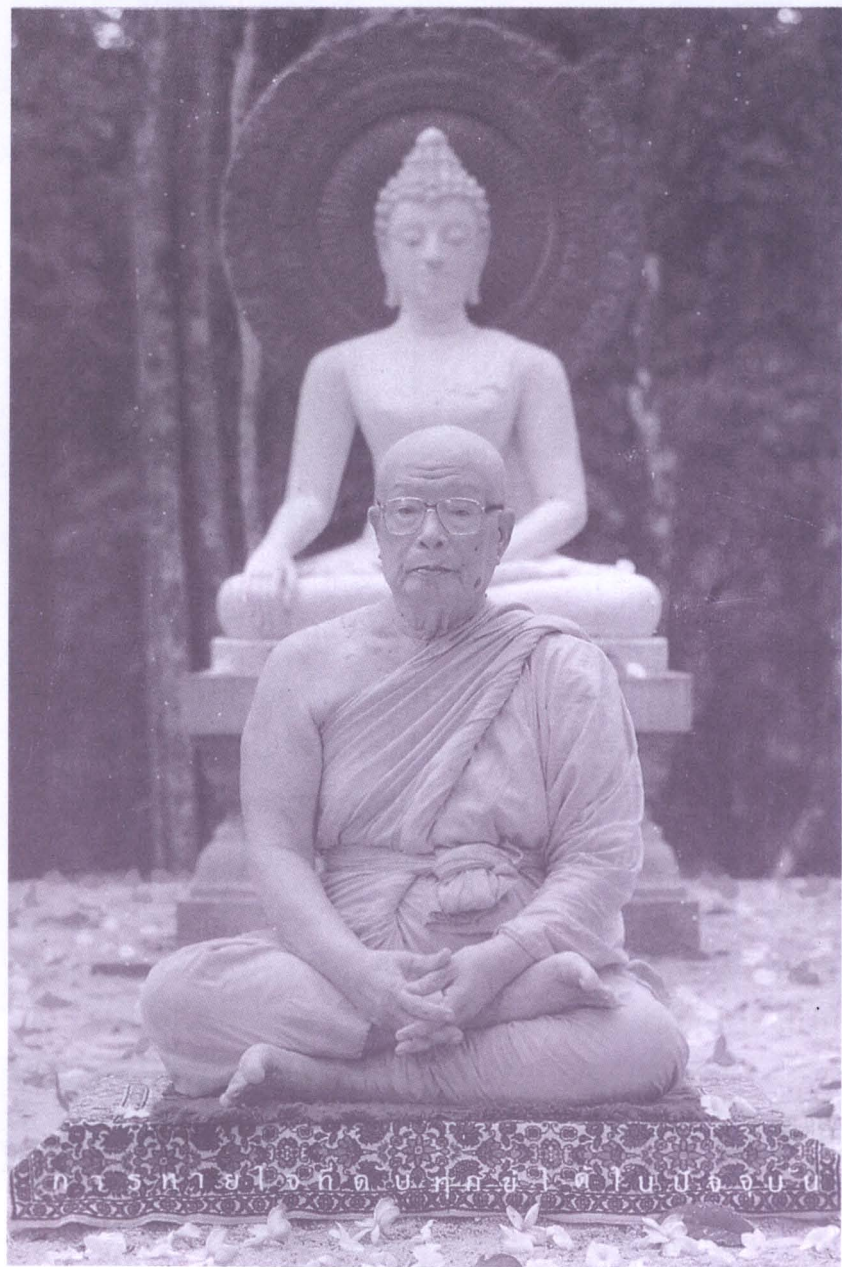
ทางลัดในชีวิตนั้นมีอยู่ แต่ทางสู่ความสำเร็จไม่มีวิธีลัด หนทางใกล้ที่สุดคือ ทำงาน ทำงาน ทำงาน !

กิเลสขั้น

❖ ถ้ามุ่งมั่นจะขึ้นชั้นสูงสุด
ต้องรีบรุดตั้งต้นแต่ขั้นต่ำ
ค่อยค่อยก้าวทีละขั้นหมั่นประจำ
จะพบความสำเร็จเสร็จสมใจ

(คุณหญิงบุญศิริ ขวลิตรำรง แปลจากบทกวีอังกฤษ)

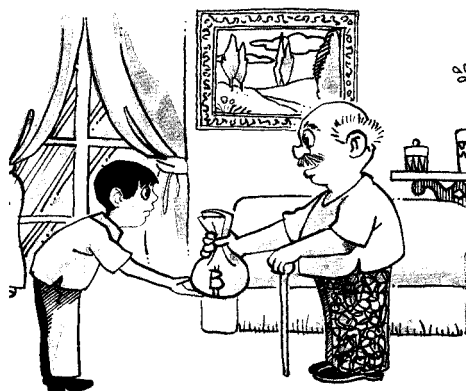

มรดกหิโชนกวั

พุทธมร วิเศษกุล

๒๑ ๒๒ ๒๓ เจ้าพจมาน ปิ่น ฟอคำ.

- ๑ เกิดในตระกูล "พญานาค" บุรพบุรุษ ทำการค้า, ตัวเองก็เคย
 บิดนี้ไปสืบค้นหาเป็น ฟอคำ ทางวิเศษญาณ ในนามว่า
 พุทธทาส, เป็นลูกชาย ของพระพญาลิไท แต่งงาน
 กับ นางสี โดยพิธีรีตองยิ่งกว่าราชาธิราช แต่ไม่
 ใ้ใครรู้ ถึงนี้ คช.
- ๒ ทำพิธีสวดมนต์ ตามแบบของพระพญาลิไท มีใช้ตาม
 แบบประเพณีเก่า ซึ่งเข็นเครื่องทองสุกตามหัวทอง
 โลก; ทำพิธีทำโร เฒ่าจัน ตามดวร แม้ยังไม่ถึงพิธี
 ทำประ โยชนอัน และประ โยชน ผู้อื่น ในพิธีก็
 ด้ เป็น พิพอก ชาติ นอนเป็นสูง กว่าคนธรรมดา
 มาก อยู่เหนืออื่น.
- ๓ มีทั้ง ศักดิ์ประจักษ์ ชื่อ สอนไม่ถูก ฟลา ราม,
 นายของ โธ่สีดาธิราช, มีสิน คช ชื่อ "ธามสีดาธิราช"
 สำนัรปดณ ทุกชั้น ทุกวัย ทุกชนิด ทุกเพศ, ยิ่งกว่า
 เขียง สรพสีน คช.
- ๔ แต่ก็มีในมือ ถึง พียงคน โธ่สีดาธิราช แล้วมา
 ด้ นายของปดณ, นางนาค สีดาธิราชสีว ไร
 ้ายเข้าปดณอยู่ แต่ร้าน ของเขา ก็ไม่ล้ม กับ
 มีคนสนใจ เฒ่าจัน เรียบอีก.
- ๕ มีสิน เจ้าพจมาน อายุ ๑๖ กว่าปีแล้ว ก็ยังไม่ทำพิธี
 มีใจติดอก ติดใจใคร กลับจะทำพิธี แต่กลัว
 ว่าจะไป ไม่กล้า เฒ่าจัน เรียบอีก, ที่อบรมผู้สนใจ
 ให้เข้าใจ สามารถทำเป็น รอยตาม ด้ จำนวนหนึ่ง
 ของตัว พ้นทั้ง นาค ดงจะรู้จากเจ้าพจมาน
 เป็น หรือ อื่นจัน นี้เจ้าพจมาน และ เจ้าพจมาน
 รวมไว้กัน นี้ที่ ที่รู้ด ยิ่งจันไป, ตามด.

คนใช้เจ้าปัญญา

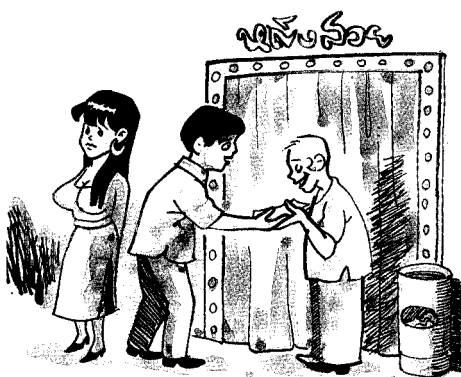
- นพ อนันตดา -

❖ ท่านเศรษฐี เปรี๊ยปาก อยากกินเหล้า
จึงเรียกเจ้า คนใช้ ให้ไปซื้อ
จงบิไป รีบมา งานคามือ
อย่าได้ถือเอาไป วางไว้เลย

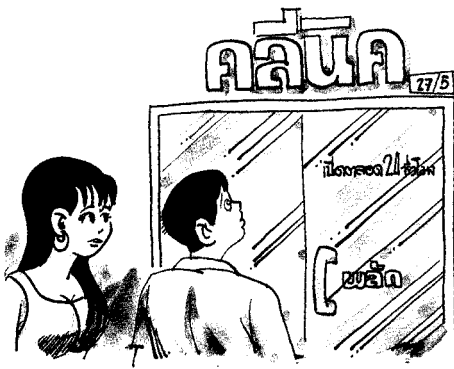
❖ คนใช้ เจ้าปัญญา เต็มมาคิด
ท่านเศรษฐี ชักติด เหล้าแล้วเหว
เมื่อกินเหล้า แล้วคงใช้ เราตามเคย
ซื้อกับแกล้ม เพื่อเสบาย ในการกิน

❖ ซื้อไถ่ย่าง ไปด้วย จะดีกว่า
ไม่ต้องเสีย เวลา จัดหาสิน

พอเดินกลับ นึกได้ ด้วยใจจืด
ถ้าหากกิน สุรา ต้องนรี

❖ ของคู่กัน คนขี้เมา เขามักชอบ
ควรรอบคอบ จัดไป ให้นายนี้
จึงเข้าช่อง จ่องหญิง โสเภณี
หน้าตาดี คงหาไม่ ไรคในตัว

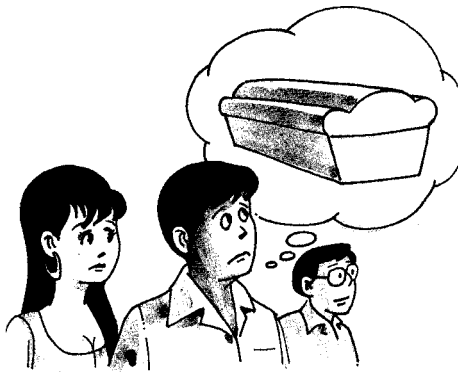
❖ พอพาหญิง ดึงกลับ ปุบปับติด

ลองเพ่งพิศ วินิจฉัย ให้ถ้วนทั่ว

เผื่อหญิงนี้ มีโรค ที่น่ากลัว

ทำเอาตัว เจ้านาย ต้องตายลง

❖ เพื่อปลอดภัย พาหมอไป ด้วยดีกว่า
ได้ฉีดยา ทำลายฤทธิ์ หมดพิษสง

แต่บางที มันไม่หาย หากตายลง

เราก็คง ต้องออกมา หาซื้อโลง

❖ ซื้อไปเลย ดีแน่ แท้คราวนี้

แม้หายดี ไม่ตายไข้ อาจตายโหง

เพราะเมาแล้ว มักจะร้าย กลายเป็นโง่
เห็นเข้าโลง มามาก พวกอยากลอง

❖ ถึงเคหาสน์ ท่านเศรษฐี มิโมโห

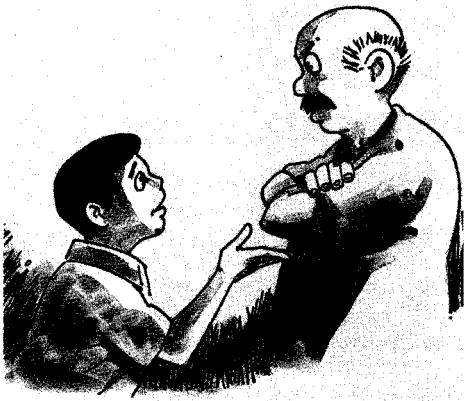
เจ้าคนโง่ หายไปไหน ใจซื้อของ

บอกให้รีบ- ไปรีบมา ขำเป็นกอง

อยากจะตอง เหล้าสักวัน นั่นอะไร

❖ เอ๊ะ ! ใ่อย่าง หญิงสวยดี นี่ก็หมอ

เอ๊ะ ! นั้นโลง เอาใส่พ่อ แกหรือไหน ?

เจ้าคนใช้ รายงานพลัน ในทันใด
ผมรู้ใจ เจ้านายซึ่ง จึงเตรียมมา

- ❖ เมื่อกินเหล้า ต้องมีแก้ม แถมผู้หญิง
เห็นสุขจริง ในเบื้องต้น คนเสาะหา
แต่บั้นปลาย ไม่พันหมอ ร้องขอยา
หมอรักษา หากไม่หาย ก็ตายลง
- ❖ จึงได้เตรียม โลงใส่ ในที่สุด
ผมล้มมุติ เหตุการณ์ไว้ ไม่ใช่หลง

เศรษฐีฟุ้ง นั่งตะลึง ถึงกับงง
สติคง กลับคืนสู่ อยู่กับตัว

- ❖ กินไม่ลง ปลงตก ยกไปเกิด
ตายแล้วเกิด ชำติไหนๆ ไม่ขอชั่ว
แต่ส่วนโลง ขอเอาไว้ เตือนใจตัว
กันเมาเมา ดีแน่ๆ ของแท้จริง

❖ เมื่อยามกุ เกิดมา มาแต่ตัว
เพ็งมามัว เมามาย เอาหลายสิ่ง
ยามกุตาย เอาอะไร ไม่ไหวติง
นอนแน่นิ่ง ทิ้งตัวกุ อยู่ในโลง

- ❖ มีเมตตา รักษาศีล อย่าสิ้นสังข
บุญจะตัด ความชั่วร้าย ไม่ตายโง่ง
จงทำดี มีศีล ไม่กินโกง
จิตเชื่อมโยง สู้สุขค่านต์ นิพพานเอย

